

T.C.
UFUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
PSİKOLOJİ PROGRAMI

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE SİBER ZORBALIK VE SİBER
MAĞDURİYETİN ALGILANAN EBEVEYN TUTUMLARI İLE
İLİŞKİSİNDE MÜKEMMELİYETÇİLİĞİN ARACI ROLÜNÜN
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BURCU GÖKBERK

TEZ DANIŞMANI
DOÇ. DR. RAHŞAN BALAMİR BEKTAŞ

ANKARA

2025

T.C.
UFUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
PSİKOLOJİ PROGRAMI

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE SİBER ZORBALIK VE SİBER
MAĞDURİYETİN ALGILANAN EBEVEYN TUTUMLARI İLE
İLİŞKİSİNDE MÜKEMMELİYETÇİLİĞİN ARACI ROLÜNÜN
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BURCU GÖKBERK

TEZ DANIŞMANI
DOÇ. DR. RAHŞAN BALAMİR BEKTAŞ

ANKARA

2025

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

18.04.2025

Burcu GÖKBERK

TEŞEKKÜR

Tez çalışmam süresince bilgi, birikim ve deneyimiyle bana her zaman yol gösteren, sabır ve desteğini her zaman hissettiren değerli danışmanım Doç. Dr. Rahşan BALAMİR BEKTAŞ'a en içten teşekkürlerimi sunarım. Tez konusunun belirlenmesi ve şekillenmesi sürecinde katkı sağlayan ve bu süreçte bana rehberlik eden Dr. Öğr. Üyesi Funda KUTLU'ya ayrıca teşekkür ederim. Tezimi titizlikle inceleyerek yapıcı değerlendirmelerde bulunan Prof. Dr. Emel ERDOĞAN BAKAR ve Prof. Dr. Eda KARACAN hocalarıma bilgi ve deneyimleri ile çalışmama değer kattıkları için ve jürimde bulunmayı kabul ettikleri için teşekkür ederim.

Veri toplama sürecinde yanımda olan, desteğini ve ilgisini eksik etmeyerek süreci kolaylaştıran Doç. Dr. Okan BİLGİN, Dr. Öğr. Üyesi Osman TUNÇ ve Dr. Öğr. Üyesi Dinçer BİÇER'e ve değerli meslektaşlarım Özge Ece ÇİFTÇİ, Ezgi ŞEN KABAKCI ve İslim YILMAZ'a gönülden teşekkür ederim.

Sabrı ve sevgisiyle bana güç veren annem Nurhayat GÖKBERK, arkamda hissettiğim güven dolu varlığıyla bana destek olan babam Veysel GÖKBERK ve her zaman güvendiğim, varlığıyla bana cesaret veren canım abim Yusuf Nebi GÖKBERK'e sonsuz teşekkür ediyorum. Sevginiz, sabrınız ve inancınızla her zaman en büyük motivasyon kaynağım siz oldunuz. İyi ki varsınız. Sizi çok seviyorum.

ÖZET

GÖKBERK, Burcu. Siber Zorbalık ve Siber Mağduriyetin Algılanan Ebeveyn Tutumları ile İlişkisinde Mükemmeliyetçiliğin Aracı Rolünün İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2025.

Siber zorbalık ve siber mağduriyet, bireylerin dijital ortamlarda yaşadıkları psikososyal risklerin başında gelmekte ve genç yetişkinler arasında giderek daha ciddi bir sorun haline gelmektedir. Bu bağlamda tez çalışmasında, üniversite öğrencilerinde siber zorbalık ve siber mağduriyet düzeyleri ile algılanan ebeveyn tutumları arasındaki ilişkide mükemmeliyetçiliğin aracı rolü incelenmiştir. Araştırma kapsamında, 18-25 yaş aralığındaki 457 katılımcıdan elde edilen veriler değerlendirilmiş; katılım koşullarını karşılamayan 13 katılımcı analizler dışında tutulmuştur. Çalışmada veriler, Siber Zorbalık Ölçeği, Siber Mağduriyet Ölçeği, Anne Baba Tutum Ölçeği ve Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Elde edilen bulgular, erkek katılımcıların siber zorbalık puanlarının kadın katılımcılara kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksek olduğunu ortaya koyarken, siber mağduriyet, algılanan ebeveyn tutumları ve mükemmeliyetçilik düzeyleri bakımından cinsiyetler arasında anlamlı bir fark bulunmadığını göstermiştir. Temel değişkenler arasındaki ilişkiler incelendiğinde, siber zorbalık, siber mağduriyet, ebeveyn tutumları ve mükemmeliyetçilik arasında istatistiksel olarak anlamlı korelasyonlar tespit edilmiştir. Ayrıca yapılan aracılık analizleri sonucunda, otoriter ebeveyn tutumu ile siber mağduriyet arasındaki ilişkide sosyal olarak belirlenmiş mükemmeliyetçiliğin anlamlı bir aracı rol üstlendiği doğrulanmıştır. Bu bulgular, bireysel gelişim süreçlerinde ebeveyn tutumlarının ve kişilik özelliklerinin, çevrim içi olumsuz deneyimlere etkisini anlamada önemli ipuçları sunmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Siber zorbalık, siber mağduriyet, algılanan ebeveyn tutumları, mükemmeliyetçilik

ABSTRACT

GÖKBERK, Burcu, Examining the Mediating Role of Perfectionism in the Relationship between Perceived Parental Attitudes with Cyberbullying and Cybervictimization. Master Thesis, Ankara 2025.

Cyberbullying and cybervictimization are among the leading psychosocial risks individuals face in digital environments, increasingly becoming a serious concern among young adults. In this context, the present thesis examines the mediating role of perfectionism in the relationship between university students' levels of cyberbullying, cybervictimization, and their perceived parental attitudes. The study evaluated data obtained from 457 participants aged between 18 and 25, excluding 13 individuals who did not meet the participation criteria. Data were collected through four different instruments: the Cyberbullying Scale, the Cybervictimization Scale, the Parental Attitude Scale, and the Multidimensional Perfectionism Scale. The findings revealed that male participants scored significantly higher than female participants in terms of cyberbullying levels, while no significant gender differences were found regarding cybervictimization, perceived parental attitudes, or perfectionism levels. Examination of the relationships among the primary variables indicated statistically significant correlations between cyberbullying, cybervictimization, parental attitudes, and perfectionism. Furthermore, mediation analyses confirmed that socially prescribed perfectionism plays a significant mediating role in the relationship between authoritarian parental attitudes and cybervictimization. These findings provide important insights into the impact of parental attitudes and individual personality traits on online negative experiences throughout the developmental process.

Key Words: Cyberbullying, cybervictimization, perceived parental attitudes, perfectionism.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No:

BİLDİRİM	i
TEŞEKKÜR	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	v
KISALTMALAR DİZİNİ	viii
TABLolar DİZİNİ	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ	x
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM.....	5
ARAŞTIRMAYA DAİR LİTERATÜR	5
1.1. Zorbalık	5
1.1.1. Siber Zorbalık.....	6
1.1.2. Siber Zorbalığın Yaygınlığı ve Sonuçları	10
1.1.3. Siber Mağduriyet ve Siber Zorbalıkla İlişkisi	15
1.2. Ebeveynlik.....	16
1.2.1. Ebeveynlik Tutumları.....	16
1.2.2. Ebeveynlik Tutumları ve Ölçümleri.....	19
1.2.3. Algılanan Ebeveynlik Tutumlarının Siber Zorbalık ve Siber Mağduriyet ile İlişkisi	21
1.3. Mükemmeliyetçilik	23
1.3.1. Mükemmeliyetçiliğin Algılanan Ebeveynlik Tutumları ile İlişkisi	26
1.3.2. Mükemmeliyetçiliğin Zorbalık ve Mağduriyet ile İlişkisini İnceleyen Çalışmalar.....	27
1.4. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	29

2. BÖLÜM.....	35
YÖNTEM.....	35
2.1. Araştırmanın Modeli	35
2.2. Evren ve Örneklem.....	35
2.3. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları	36
2.3.1. Demografik Bilgi Formu	36
2.3.2. Siber Zorbalık Ölçeği	36
2.3.3. Siber Mağduriyet Ölçeği	36
2.3.4. Anne Baba Tutum Ölçeği.....	37
2.3.5. Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği	38
3. BÖLÜM.....	39
BULGULAR.....	39
3.1. Veri Setinin İstatistiksel Analizlere Uygunluğunun İncelenmesi	39
3.2. Katılımcıların Demografik Bilgilerine İlişkin Bulgular	39
3.3. Siber Zorbalık, Siber Mağduriyet, Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Mükemmeliyetçilik Değişkenlerinin Cinsiyete Göre İncelenmesi.....	40
3.4. Siber Zorbalık, Siber Mağduriyet, Algılanan Ebeveynlik Tutumları ve Mükemmeliyetçilik Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	42
3.5. Siber Zorbalık ve Siber Mağduriyet ile Algılanan Ebeveynlik Tutumları İlişkisinde Mükemmeliyetçiliğin Aracı Rolüne İlişkin Bulgular	45
3.6. Siber Mağduriyet ile Otoriter Ebeveynlik Tutumu İlişkisinde Sosyal Olarak Belirlenmiş Mükemmeliyetçiliğin Aracılık Rolüne İlişkin Bulgular	46
4. BÖLÜM.....	49
TARTIŞMA	49
4.1. Cinsiyete göre Siber Zorbalık, Siber Mağduriyet, Ebeveyn Tutumları ve Mükemmeliyetçilik Puanlarının İncelenmesi.....	49
4.2. Katılımcıların Siber Zorbalık, Siber Mağduriyet, Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Mükemmeliyetçilik Puanları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	53

SONUÇ.....	60
KAYNAKÇA	65
EKLER.....	80
EK- 1. Bilgilendirilmiş Onam Formu.....	80
EK- 2. Demografik Bilgi Formu	81
EK- 3. Siber Zorbalık Ölçeği	82
EK- 4. Siber Mağduriyet Ölçeği.....	84
EK-5. Anne Baba Tutum Ölçeği	86
EK- 6. Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği.....	90
ÖZGEÇMİŞ.....	93

KISALTMALAR DİZİNİ

DET	: Demokratik Ebeveynlik Tutumu
KET	: Koruyucu – İstekçi Ebeveynlik Tutumu
OET	: Otoriter Ebeveynlik Tutumu
KYM	: Kendine Yönelik Mükemmeliyetçilik
DYM	: Diğerlerine Yönelik Mükemmeliyetçilik
SOBM	: Sosyal Olarak Belirlenmiş Mükemmeliyetçilik

TABLÖLAR DİZİNİ

Sayfa No:

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Bilgilerine İlişkin Sıklık ve Yüzdelik Değerleri	40
Tablo 2. Değişkenlerin Cinsiyet Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	42
Tablo 3. Değişkenler Arasındaki Pearson Korelasyon Sonuçları	44
Tablo 4. Otoriter Ebeveynlik Tutumu ile Siber Mağduriyet İlişkisinde Sosyal Olarak Belirlenmiş Mükemmeliyetçiliğin Aracı Rolü	47

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa No:

Şekil 1. Siber Zorbalık ve Ebeveyn Tutumlarının İlişkisinde Mükemmeliyetçiliğin Aracı Rolüne İlişkin Grafik.....	33
Şekil 2. Siber Mağduriyet ve Ebeveyn Tutumlarının İlişkisinde Mükemmeliyetçiliğin Aracı Rolüne İlişkin Grafik.....	34
Şekil 3. Otoriter Ebeveynlik Tutumu ile Siber Mağduriyet İlişkisinde Sosyal Olarak Belirlenmiş Mükemmeliyetçiliğin Aracı Rolüne İlişkin Grafik	48

GİRİŞ

Zorbalık, bireyin başka bir bireye yönelik sistematik ve kasıtlı zarar verme eylemlerini kapsayan güç dengesizliği ile karakterize edilen ve mağdurun herhangi bir provokasyonu olmaksızın ortaya çıkan sosyal bir olgudur. Bu durum, güçlü tarafın daha zayıf olana yönelik fiziksel, sözel veya psikolojik baskı uygulaması şeklinde gerçekleşmektedir (Korkmaz, 2016). Geleneksel zorbalık biçimlerinden farklı olarak siber zorbalık ise, sosyal medya, anlık mesajlaşma uygulamaları, çevrim içi oyun platformları ve e-posta gibi araçlar üzerinden gerçekleştirilen zarar verme niyeti taşıyan davranışları ifade etmektedir. Siber zorbalık, bireyi dijital platformlarda hedef alarak incitmek, tehdit etmek, aşağılamak, dışlamak veya kişisel bilgilerini paylaşmak gibi çeşitli zarar verici davranışları içermektedir (Kaygısız, 2020). Son yıllarda internet ve sosyal medyanın hızla yaygınlaşması, iletişim biçimlerini dönüştürerek bireylerin yaşamlarını önemli ölçüde etkilemiştir. Bu dönüşümle birlikte özellikle genç yetişkinler arasında çevrimiçi iletişim araçlarının yanlış kullanımı sonucunda siber zorbalık ve mağduriyet gibi sorunlar ortaya çıkmıştır (Tokunaga, 2010). Teknolojik gelişmeler ile platformlar ve yöntemler değişse de zarar verme amacı değişmeden devam etmektedir (Taştekin ve Bayhan, 2018). Fiziksel zorbalığın aksine siber zorbalık, dijital platformların sunduğu imkânlarla zaman ve mekân sınırlarını aşmakta, yedi gün yirmi dört saat gerçekleşebilen bir davranış biçimine dönüşmektedir (Kaygısız, 2020).

Siber zorbalık ve siber mağduriyet birbiriyle ilişkilidir ve bu ilişki, bireylerin çevrim içi ortamlarda sabit roller üstlenmekten ziyade, bu roller arasında geçiş yapabildiklerini göstermektedir (Slonje, Smith ve Frisén, 2013; Ybarra ve Mitchell, 2004). Literatürde, siber zorba olarak tanımlanan bireylerin aynı zamanda mağduriyet deneyimi yaşama olasılıklarının yüksek olduğu ve bu durumun dinamik bir döngü oluşturduğu vurgulanmaktadır (Kowalski, Giumetti, Schroeder ve Lattanner, 2014; Wang, Iannotti ve Nansel, 2009). Özellikle genç bireylerde, maruz kalınan dijital saldırganlık davranışlarının, zamanla saldırgan davranışları içselleştirerek karşılık verme eğilimini artırdığı görülmektedir. Bu bağlamda, siber zorbalık ve mağduriyet süreçlerinin doğrusal bir sebep-sonuç ilişkisi şeklinde değil, çok yönlü ve etkileşimsel bir yapı içerisinde değerlendirilmesi gerekmektedir.

Teknolojiyi aktif kullanan gençler arasında giderek yaygınlaşan siber zorbalık ve siber mağduriyet tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de ciddi boyutlara ulaşmış bir

sorundur ve teknolojinin hızla gelişimiyle birlikte sorunun daha da büyümesi beklenmektedir (Ayas ve Horzum, 2012). İnternetin sağladığı anonimlik ve izlenebilirliğin zor oluşu, gençler arasında siber zorbalık/mağduriyetin yaygınlaşmasını kolaylaştırmaktadır. Dünyada milyonlarca çocuk ve genç, siber güvenlik önlemlerine rağmen taciz, tehdit, nefret söylemleri ve cinsel içerikli mesajlar gibi olumsuz davranışlara maruz kalmaktadır (Öztürk, 2023; Ybarra ve Mitchell, 2004).

Araştırmalar, bireylerin siber zorbalık davranışlarını etkileyen faktörlerin çok boyutlu bir yapıya sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, aile ortamı bireylerin gelişiminde belirleyici bir bağlamsal unsur olarak öne çıkmakta; özellikle algılanan ebeveyn tutumları, bireylerin çevrim içi ortamlarda sergiledikleri davranışları şekillendirmede önemli bir rol oynamaktadır (Wang, Iannotti & Nansel, 2009; Ybarra & Mitchell, 2004). Bireysel düzeyde ise, kişilik özellikleri siber zorbalık ve siber mağduriyet davranışlarının ortaya çıkışını ve sürekliliğini etkileyen kritik değişkenler arasında yer almaktadır (Ang & Goh, 2010). Özellikle mükemmeliyetçilik, empati eksikliği ve narsisizm gibi kişilik özelliklerinin, bireylerin çevrim içi saldırganlık eğilimlerini artırabileceği belirtilmektedir (Brewer & Kerslake, 2015). Türkiye'de yapılan çalışmalar da, algılanan olumsuz ebeveyn tutumlarının ve düşük empati düzeylerinin, genç bireylerde siber zorbalık davranışlarını anlamlı bir şekilde yordadığını göstermektedir (Dilmaç, 2009; Erdur-Baker, 2010). Dolayısıyla, siber zorbalık ve mağduriyet süreçlerinin daha bütüncül bir şekilde anlaşılabilmesi için hem aile dinamiklerinin hem de bireysel kişilik örüntülerinin birlikte ele alınması gerekmektedir.

Bu faktörler arasında aile ortamı ve algılanan ebeveyn tutumları önemli bir yer tutmaktadır (Dilmaç ve Aydoğan, 2010). Çocuklar, doğdukları andan itibaren çevrelerine uyum sağlamak için ebeveynlerinden önemli ölçüde destek almaktadırlar. Çocukların benlik algıları ve kişilik gelişimleri, büyük ölçüde ebeveyn tutum ve davranışları tarafından şekillenmektedir (Kolburan ve ark., 2012). Bu nedenle, aile ilişkileri ve ebeveyn tutumlarının niteliği, çocukların gelecekteki davranışları üzerinde belirleyici bir rol oynamakta ve zorbalık yapma veya mağdur olma riskini etkileyen önemli faktörler arasında bulunmaktadır (Özada ve Duyan, 2018; Yerger ve Gehret, 2011). Bowers ve arkadaşları (1994), ebeveyn ihmali ile zorbalık mağduriyeti arasında anlamlı bir ilişki olduğunu vurgulamaktadır. İhmal edilmiş çocuklar, ebeveynlerinden yeterli ilgi ve sevgi görmediklerinde özgüven eksikliği yaşayarak, akranları tarafından

kolaylıkla mağdur edilebilir hale gelmektedirler. Ayrıca, otoriter ebeveynlik tarzının, ergenlerin siber zorbalık yapma ve mağdur olma davranışlarıyla pozitif yönde ilişkili olduğunu belirten çalışmalar mevcuttur (Vargün ve Kızıltepe, 2023). Otoriter aile yapısında çocuğun davranışları sıkı denetim ve kontrol altına alınmakta, bireyselliğine saygı duyulmamaktadır. Bu durum, çocuğun sosyal uyumunu zayıflatmakta, özgüvenini azaltmakta ve saldırgan davranışlar geliştirmesine yol açmaktadır (Eldeleklioğlu, 2007). Benzer şekilde Martinez ve arkadaşları (2019), otoriter ebeveynlerin katı kontrol yöntemlerini ve fiziksel ya da sözel zorlama uygulamalarını tercih ettiklerini ve bu durumun çocukları siber zorbalığa yatkın hale getirdiğini belirtmişlerdir. Ayrıca otoriter ailelerden gelen ergenlerin diğer ebeveynlik stillerine sahip ailelerden gelen ergenlere kıyasla daha fazla siber zorbalık mağduriyetine maruz kaldığı görülmektedir. Lereya ve arkadaşları (2013) tarafından yapılan meta analizler ise aşırı koruyucu ebeveyn tutumunun çocukları zorbalığa karşı savunmasız bıraktığını ortaya koymuştur. Koruyucu ebeveynlik çocukların bağımsızlık ve özgüven gelişimini engelleyerek onları potansiyel mağduriyetlere açık hale getirmektedir.

Diğer taraftan demokratik ebeveyn tutumu, çocukların okul başarısını artırmak ve öz saygılarını geliştirmek gibi olumlu sonuçlarla ilişkilendirilmektedir. Bu tutumun çocukların siber zorbalıkla başa çıkma yeteneklerini dolaylı olarak güçlendirdiği düşünülmektedir (Martinez ve ark., 2019). Demokratik ebeveynliğin sıcak, destekleyici ve iletişime açık yapısı, çocukların sosyal becerilerini ve özgüvenlerini artırarak onları zorbalık karşısında daha dirençli kılmaktadır (Lereya ve ark., 2013). Ayrıca zayıf ebeveyn-çocuk ilişkisinin, çocuğun dışsallaştırıcı davranışlar göstermesiyle ilişkili olduğu bilinmekte, ancak bu ilişkinin siber ortamda nasıl tezahür ettiği halen yeterince açıklığa kavuşturulmamıştır (Ybarra ve Mitchell, 2004).

Çalışmada siber zorbalık davranışlarıyla ilişkili faktörlerden bir diğer faktörün mükemmeliyetçilik olacağı düşünülmüştür. Mükemmeliyetçilik, bireylerin kendileri veya çevrelerindeki diğer insanlar için gerçekçi olmayan derecede yüksek standartlar belirleyip bu standartlara ulaşma konusunda yoğun baskı hissetmeleriyle karakterize edilen psikolojik bir eğilimdir (Vieth ve Trull, 1999). Mükemmeliyetçilik, bireylerin kendilerine ve çevrelerine yönelik yüksek beklentiler geliştirmesine ve hata yapmaya karşı düşük tolerans göstermesine neden olabilmektedir. Bu özellik, bireylerin çevrim içi ortamlarda eleştirel, küçümseyici veya saldırgan tutumlar sergileme olasılıklarını artırarak siber zorbalık davranışlarıyla ilişkilendirilebilir. Mükemmeliyetçi özellikler,

ergenlerin dijital platformlarda başkalarını kontrol etmeye çalışma, eleştirme veya değersizleştirme gibi siber zorbalık davranışlarını sergileme ihtimallerini artırabilir. Aynı zamanda mükemmeliyetçi bireyler, sosyal ilişkilerinde yaşadıkları çatışmalar ve düşük özgüven gibi psikolojik kırılganlıklar nedeniyle, siber zorbalığa maruz kalma açısından da daha savunmasız olabilirler. Ayrıca, ebeveyn tutumları mükemmeliyetçi eğilimlerin şekillenmesinde temel belirleyici faktörlerden biri olarak değerlendirilmektedir (Basirion ve ark., 2014). Literatürde daha çok otoriter ebeveyn tutumlarının çocuklarda mükemmeliyetçiliğin olumsuz biçimlerinin gelişimine zemin hazırladığı; hataya karşı duyulan yoğun korku, başarısızlık endişesi ve aşırı eleştirel tutum gibi özelliklerin ortaya çıkmasına neden olduğu vurgulanmıştır. Özellikle de otoriter ebeveynlik tutumu ile olumsuz mükemmeliyetçilik arasında güçlü bir ilişki bulunmaktadır. Otoriter ebeveynlerin çocuklarında hataya karşı aşırı endişe ve başarısızlık korkusu gibi olumsuz duygular yarattığı belirlenmiştir (Basirion ve ark., 2014; Kenney-Benson ve Pomerantz, 2005). Besharat ve arkadaşları (2011) ise otoriter baba tutumunun çocukların tüm mükemmeliyetçilik boyutlarıyla ilişkili olduğunu saptamıştır. Demokratik ebeveynlik tutumu ise olumlu mükemmeliyetçilikle ilişkilendirilerek daha sağlıklı sonuçlar doğurduğu kabul edilmektedir (Basirion ve ark., 2014).

Bu doğrultuda, ebeveyn tutumlarının ve bireysel mükemmeliyetçilik eğilimlerinin siber zorbalık ve mağduriyet süreçleriyle ilişkisini açıklayan kuramsal ve ampirik çalışmaların bulgularını değerlendirmek hem önleyici müdahalelerin tasarlanması hem de bu davranışların altında yatan psikolojik dinamiklerin anlaşılması açısından önemlidir.

Siber zorbalık ve siber mağduriyet, dijitalleşmenin bireyler arası etkileşim biçimlerinde yarattığı dönüşümle birlikte, özellikle genç yetişkinler arasında önemli bir psikososyal sorun haline gelmiştir. Bu süreçte, bireysel özellikler ve algılanan ebeveyn tutumları gibi çeşitli faktörlerin, siber zorbalık ve mağduriyet deneyimlerini anlamada belirleyici rol oynadığı görülmektedir. Mükemmeliyetçilik gibi kişilik özelliklerinin ise, bu ilişkilerde aracı bir mekanizma işlevi görebileceği düşünülmektedir. Bu bağlamda, mevcut çalışmada, bireylerin çevrim içi olumsuz deneyimlerini açıklamaya yönelik çok boyutlu bir model önerilmektedir.

1. BÖLÜM

ARAŞTIRMAYA DAİR LİTERATÜR

1.1. Zorbalık

Zorbalık, genellikle bir başkasını kontrol etmek veya ona rahatsızlık vermek amacıyla güç ve saldırganlık kullanımını içeren davranışlar bütünü olarak tanımlanmaktadır (Lamb ve ark., 2009). Ayrıca, bazı araştırmacılara göre ise, zorbalık saldırgan davranışın bir alt boyutudur ve kişinin kendisinden daha güçsüz olduğuna inandığı bir bireye kasıtlı olarak uyguladığı saldırgan davranışları içermektedir (Dursun ve ark., 2020). Mason (2008) ise zorbalığın, belirli bir süre boyunca tekrar eden davranış örüntüleri içermesi nedeniyle akran tacizinden farklılaştığını vurgulamaktadır. Benzer şekilde, Olweus (1999), Rigby (2002) ve Smith ve Sharp (1994) (akt. Slonje ve ark., 2013), zorbalığı “tekrarlı zarar verme amacı taşıyan ve güç dengesizliğine dayalı sistematik bir güç kötüye kullanımı” olarak açıklamaktadır. Li (2007)’ye göre, zorbalık önceden sadece fiziksel saldırıyla ilişkilendirilirken, günümüzde araştırmacılar bunu hem sözlü hem de fiziksel zarar verme davranışlarını içeren bir tür saldırganlık olarak tanımlamaktadır. Bir birey belirli kişiler tarafından sürekli olumsuz tutumlara maruz kaldığında zorbalık yaşamaktadır. Zorbalık, fiziksel şiddet, tehditkar davranışlar, aşağılayıcı sözler, dalga geçme, küçümseyici tutumlar, sert bakışlar, rahatsız edici jest ve mimikler, arkadaşlık ilişkilerini manipüle etme ve ya dışlama gibi farklı şekillerde ortaya çıkmaktadır.

Zorbalığın, literatürde fiziksel, sözel, ilişkisel ve siber olmak üzere dört temel türde incelendiğini belirten çalışmalar mevcuttur (Wang ve ark., 2009). Özkal (2011) ise, zorbalığın çeşitli biçimlerde ortaya çıkabilen bir durum olduğunu ve genellikle doğrudan veya dolaylı olarak fiziksel ya da sözel yollarla gerçekleştiğini ifade etmiş, cinsel, ırksal, ideolojik, fiziksel, sözel, ilişkisel ve siber olmak üzere yedi zorbalık türü tanımlamıştır. Cinsel zorbalık, istenmeyen fiziksel temas, rahatsız edici sözler, el hareketleri veya cinsel içerikli söylentiler yaymak şeklinde olmaktadır. İrksal zorbalık, bir kişinin etnik kökeni, ten rengi veya milliyeti nedeniyle ayrımcılığa uğramasıdır. İdeolojik zorbalık ise, dini ya da politik görüş farklılıkları sebebiyle dışlanma, baskı veya aşağılanma şeklinde kendini göstermektedir. Fiziksel zorbalık; tekme atma, vurma gibi doğrudan saldırılarla ya da başka birini aracı olarak kullanarak gerçekleşmektedir.

Sözel zorbalık, hakaret etmek, lakap takmak gibi doğrudan küçümseyici ifadelerle veya dedikodu yayarak dolaylı olarak gerçekleşebilir. İlişkisel zorbalık, bir kişiyi gruptan dışlamak veya etkinliklere dahil etmemek gibi sözsüz biçimlerde gerçekleşebilir (Totan ve Yöndem, 2007) . Ayrıca, ilişkisel zorbalık bireyin sosyal ilişkilerine ya da arkadaş grubunda kabul görme duygusuna zarar vermeye yönelik davranışları kapsamaktadır. Örneğin bir çocuğu oyun grubundan dışlamak veya hakkında söylentiler yaymak, hedef alınan çocuğun akranları tarafından reddedilmesine yol açan ilişkisel zorbalık örnekleridir (Crick ve Grotpeter, 1995). Siber zorbalık ise, internet ve cep telefonu gibi elektronik iletişim araçları yoluyla gerçekleşmektedir (Olweus, 2012) ve internet üzerinden tehdit edici veya aşağılayıcı mesajlar gönderme, sosyal medyada küçük düşürücü yorumlar yapma gibi yollarla ortaya çıkmaktadır (Özkal, 2011). Buna karşılık, yüz yüze ortamlarda gerçekleşen fiziksel, sözlü ve ilişkisel zorbalık türleri “geleneksel zorbalık” kavramı altında ele alınmaktadır (Bayer ve Uçanok, 2012; Waasdorp ve Bradshaw, 2015). Bu çalışma bağlamında, fiziksel, sözel, ilişkisel, cinsel, ırksal ve ideolojik zorbalık davranışları “geleneksel zorbalık”, elektronik araçlarla ortaya çıkan zorbalık davranışları ise “siber zorbalık” olarak adlandırılmıştır.

Siber zorbalık, temel özellikleri bakımından geleneksel zorbalık türleriyle benzerlik göstermekte; ancak internet ve cep telefonu gibi iletişim araçlarının kullanılması, bu iki zorbalık türü arasındaki başlıca farklılaşma noktasını oluşturmaktadır (Erdur-Baker & Kavşut, 2007). Bu durum, siber zorbalığın geleneksel zorbalığa kıyasla daha geniş bir kitleye ulaşabilmesine, mağduriyetin mekân ve zaman sınırlarını aşarak sürekli bir tehdit haline dönüşmesine zemin hazırlamaktadır. Erdur-Baker ve Kavşut (2007)’a göre, siber zorbalık temel olarak geleneksel zorbalık türleriyle benzerlik gösterse de internet veya cep telefonu gibi iletişim araçlarının kullanılması, siber zorbalık ile geleneksel zorbalık arasındaki başlıca farklılaşma noktasını oluşturmaktadır.

1.1.1. Siber Zorbalık

Teknolojinin hızla gelişmesi ve internet tabanlı iletişim araçlarına erişimin giderek kolaylaşması, özellikle gençler arasında çevrimiçi ortamların popülerliğini artırmıştır (Mason, 2008). Sosyal ağ toplulukları, kişisel web siteleri, bloglar, çevrimiçi oyunlar ve mesajlaşma uygulamaları gibi farklı özelliklerin bir arada sunulması, çevrimiçi etkileşimin yoğunlaşmasına neden olmaktadır. Bu durum, internet ve cep telefonu gibi elektronik araçlara kolay erişimin bir sonucu olarak, çocuklar ve gençler

arasında siber zorbalığın önemli ölçüde artmasına yol açmıştır (Olweus, 2012). Nitekim, geleneksel ortamlarda yüz yüze gerçekleşen zorbalık davranışları, günümüzde elektronik teknolojilerin gündelik hayata entegre olmasıyla “siber zorbalık” adıyla yeni bir biçime dönüşmüştür (Mason, 2008).

Literatürde, siber zorbalık kavramının “internet tacizi”, “internet saldırganlığı”, “internet zorbalığı” veya “elektronik zorbalık” gibi farklı adlandırmalar altında ele alındığı görülmektedir (Kowalski ve Limber, 2007; Raskauskas ve Stoltz, 2007; Williams ve Guerra, 2007; Ybarra ve Mitchell, 2004, akt. Bayar ve Uçanok, 2004). Ancak tüm bu terimler, genel olarak bilgi ve iletişim teknolojileri yoluyla çevrimiçi ortamda ortaya çıkan, tekrar eden ve güç dengesizliği içeren saldırgan davranışları ifade etmektedir. Siber zorbalıkta kullanılan araçlar genel olarak sosyal medya, e-posta, bloglar, sohbet odaları ve video kameraları içermektedir (Walker ve ark., 2011). Bu doğrultuda e-posta, anlık mesajlaşma, sosyal ağ siteleri, çevrimiçi oyunlar, bloglar ve cep telefonu aracılığıyla gönderilen kısa mesajlar, siber zorbalık uygulamalarının başlıca ortamlarını oluşturmaktadır (Kowalski ve ark., 2012). Ybarra ve Mitchell (2004)’e göre, çevrimiçi ortamlarda gerçekleştirilen kasıtlı saldırganlık eylemleri siber zorbalık olarak tanımlanabilir; örneğin internet ortamında bir kişiyi kasten utandırmak veya ona yönelik kaba ve çirkin ifadelerde bulunmak, bu davranış biçimine örnek teşkil etmektedir. Bayram ve Sayılı (2013)’ya göre, bir davranışın siber zorbalık olarak kabul edilebilmesi için bilgisayar, cep telefonu veya diğer elektronik cihazların kullanılması gerekmektedir ve siber zorbalık, e-posta, Facebook, MSN, Messenger gibi anlık mesajlaşma uygulamaları, sosyal medya platformları web sitelerine yüklenen videolar, SMS veya rahatsız edici telefon aramaları yoluyla gerçekleşmektedir. Li (2007)’ye göre siber zorbalık, bilgi ve iletişim teknolojilerinin, örneğin e-posta, cep telefonu, kısa mesaj, anlık mesajlaşma ve karalayıcı web siteleri gibi araçların, birey veya gruplar tarafından kasıtlı ve tekrar eden düşmanca ve zarar verme amacı taşıyan davranışlar için kullanılmasıdır.

Ayrıca, siber zorbalık, hakaret içeren mesajlar göndermek, çevrimiçi taciz, siber takip, kötüleme, kimliğe bürünerek zarar verme, özel bilgileri ifşa etme ve birini çevrimiçi ortamda dışlama gibi farklı şekillerde ortaya çıkmaktadır. Alevleme olarak adlandırılan davranış, kızgın, kaba ve müstehcen mesajlar göndermeyi, çevrimiçi taciz, e-posta veya mesaj yoluyla sürekli saldırıda bulunmayı kapsamaktadır. Siber takip, bir kişiyi rahatsız edici şekilde izleme, kötüleme ise yanlış veya zarar verici bilgileri yayma

eylemidir. Ayrıca, başkasının kimliğine bürünerek olumsuz içerikler paylaşma (maskeli balo), özel mesaj veya görselleri ifşa etme ve birini çevrimiçi gruplardan dışlama da siber zorbalık türleri arasındadır (Willard, 2004 akt. Li, 2007). Ayrıca, Paltacı (2024)'ya göre, siber zorbalık çeşitli şekillerde ortaya çıkabilir. Sözlü zorbalık, dijital ortamda hakaret, tehdit veya alay içeren ifadeler kullanmaktır. Sosyal zorbalık birini bilinçli olarak zorlamayı içermektedir. Görsel zorbalık, kişinin izni olmadan fotoğraf veya videolarını paylaşmaktır. Kimlik hırsızlığı, sahte hesap açarak veya başkasının kimliğini kullanarak zarar verme eylemidir. Siber taciz, bireyi dijital araçlarla sürekli rahatsız etmektir.

Siber zorbalığın türleri üzerine yapılan çalışmalarda farklı sınıflandırmalar önerilmiştir. Slonje ve Smith (2008), siber zorbalığı metin mesajları, e-posta, telefon görüşmesi ve resim/video klip yoluyla gerçekleştirilen zorbalık olmak üzere dört ana başlık altında kategorize etmektedir. Araştırmacılar, siber zorbalığın türünün, gerçekleştiği dijital ortam ve bireyin mağdur ya da zorba olmasına bağlı olarak değişkenlik gösterdiğini belirtmektedir. Buna karşın Kokkinos ve arkadaşları (2014), siber zorbalığın kesin bir sınıflandırmasının bulunmadığını savunmakta, kullanılan dijital araçlara veya eylemin biçimine göre çeşitli kategorilerin önerildiğini, ancak net bir ayırım yapılamadığını ifade etmektedir. Siber zorbalık, doğrudan isim takma, tehdit veya hakaret gibi davranışlar yoluyla ortaya çıkabileceği gibi; çevrimiçi ortamda dışlama, kimlik hırsızlığı ya da taklit gibi dolaylı yollarla da gerçekleştirilebilmektedir. Araştırmalar, en yaygın siber zorbalık türleri arasında hakaret ve tehdit içeren mesajlar göndermek, utanç verici görsellerin paylaşılması, gizliliğin ihlal edilmesi ve şifre çalınması gibi eylemleri göstermektedir (Walker ve ark., 2011). Ayrıca, istenmeyen romantik mesajlar, aşırı ısrarcı iletiler, kimlik saklama ve sahte arkadaşlık kurarak kişisel bilgi edinmeye çalışma gibi davranışlar da siber zorbalık kapsamında değerlendirilmektedir. Benzer şekilde, Rodop ve arkadaşlarının (2022) bulgularına göre, en yaygın siber zorbalık davranışları arasında dedikodu yayma, hakaret etme ve kırıcı mesaj gönderme öne çıkmaktadır. Selkie ve arkadaşları (2015) ise, en sık karşılaşılan siber zorbalık türlerini hesap ele geçirme, istenmeyen cinsel içerikli yaklaşımlar, taciz edici mesajlar ve aşağılayıcı içerikli mesajlar olarak tanımlamaktadır. Öte yandan Özkal'ın (2011) yürüttüğü araştırmaya göre, üniversite öğrencileri arasında en sık rastlanan siber zorbalık biçimleri ideolojik zorbalık (%7,1) ve dışlanma (%4,9) iken, fiziksel saldırı (%2) ve dedikodu yoluyla gerçekleştirilen zorbalık (%1,3) daha düşük oranlarda görülmektedir.

Siber zorbalığın yaygın olduğu platformlar incelendiğinde, Whittekar ve Kowalski (2015), siber zorbalık eylemi için en sık kullanılan platformların sırasıyla kısa mesaj, e-posta, Facebook, Youtube, Instagram ve Twitter, mağduriyetin en çok yaşandığı platformların ise sırasıyla kısa mesajlar, Twitter, Facebook, Instagram ve Youtube olduğunu ifade etmişlerdir. Öte yandan aynı çalışmada, siber zorbalığın bağlama ve platform özelliklerine göre değişiklik gösterdiğini belirtmişlerdir. Walker ve arkadaşları (2011) ise, siber zorbalığın en çok Facebook, cep telefonu ve anlık mesajlaşma yoluyla gerçekleştiğini belirtmişlerdir. Slonje ve Smith (2008), en yaygın zorbalık türünün e-posta yoluyla yapılan zorbalık olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca, bir başka araştırma sonucuna göre en yaygın siber zorbalık davranışları arasında SMS yoluyla kişiler hakkında dedikodu yayma ve olumsuz yorum yapma öne çıkarken, en nadir görülen davranış ise başka birinin kimliğine bürünmektir. Bunun yanı sıra siber mağduriyet açısından bakıldığında en sık karşılaşılan durum, mağdurun internette paylaşılmasını istemediği bilgilerin paylaşılması; en az rastlanan mağduriyet türü ise kişinin görüntülerinin çevrimiçi ortamda paylaşılması ve alay edilmesidir (Kokkinos ve ark., 2014). Sivabalan ve ark (2020) ise, çevrimiçi tacizin en yaygın siber zorbalık türü olduğunu ve hem mağdurlar hem de zorbalık yapanların genellikle sosyal medya ve anlık mesajlaşma uygulamalarını aktif kullanan bireyler olduğunu vurgulamışlardır. Dursun ve arkadaşları (2020)’na göre, siber zorbalık için kullanılan platformlar arasında e-posta (%27,5) ilk sırada yer alırken, onu sosyal medya (%19,6) ve mesajlaşma uygulamaları (%15,7) takip etmektedir. Ayrıca katılımcıların %17,2’si birden fazla platformda siber zorbalığa maruz kaldıklarını belirtmişlerdir.

Zorbalık ve saldırganlığı birbirinden ayıran başlıca ölçütler, “tekrarlama” ve “güç dengesizliği” unsurlarıdır (Slonje ve ark., 2013). Geleneksel zorbalık bağlamında, mağdurun “zayıf” olarak tanımlanması fiziksel veya psikolojik zayıflığı içerebilir (Olweus, 1993, akt. Slonje ve ark., 2013). Buna karşın, siber zorbalıkta güç dengesizliği fiziksel boyutta değil, daha çok teknolojik beceri ya da anonim kalabilme gibi faktörlerde kendini gösterebilmektedir (Slonje ve ark., 2013). Dolayısıyla, geleneksel zorbalıkta genellikle fiziksel üstünlük veya sayı çokluğu gibi unsurlar rol oynarken, siber zorbalıkta saldırganın teknolojik olanaklara hâkimiyeti veya kimliğini gizleyebilmesi, mağdur açısından dezavantajlı bir durum yaratmaktadır. Ayrıca geleneksel zorbalık belirli bir yerde ve zamanda gerçekleşirken, siber zorbalık her an ve her yerden yapılabilmektedir. Bu durum mağdurlar için kesintisiz bir tehdit oluşturmaktadır. Siber zorbalar, kimliklerini gizleyerek rahatça hareket edebilirken,

geleneksel zorbalık genellikle anonim değildir. Ayrıca, siber zorbalık sosyal medya sayesinde hızla yayılıp geniş kitlelere ulaşarak mağduru daha fazla etkilemektedir ancak geleneksel zorbalık daha dar bir çevrede kalmaktadır (Watts ve ark., 2017). Bu bilgiler ışığında, siber zorbalığın anonimlik, geniş erişim ve kesintisiz devam etme gibi özellikleri nedeniyle daha yıkıcı etkiler yarattığı vurgulanmıştır (Selkie ve ark., 2015). Ayrıca Dilmaç (2009)'a göre, saldırgan kişilik yapısı siber zorbalıkta rol oynamaktadır. Kokkinos ve arkadaşları (2014), siber zorbalığın basit saldırılar veya sosyal ilişkilere zarar verme gibi daha karmaşık eylemlere kadar geniş bir yelpazede görülebildiğini ve geleneksel zorbalıkta olduğu gibi siber zorbalıkta da zorba, mağdur veya her iki rolü birden üstlenen kişiler bulunabildiği ifade etmişlerdir. Her iki tür de bir saldırganlık davranışı olarak değerlendirilebilse de, geleneksel zorbalık çoğunlukla saldırganın tanıdığı kişilere yönelirken, siber zorbalık tanınmayan bireylere karşı da kolaylıkla uygulanabilmektedir (Ybarra ve Mitchell, 2004). Ybarra ve Mitchell (2004), gençler ve siber zorbalıkla ilgili araştırmaların görece sınırlı olduğunu belirtmekle birlikte, geleneksel zorbalığa ilişkin literatürün siber zorbalığın etkileşim biçimlerini anlamak açısından yol gösterici olduğunu savunmaktadır. Antonio ve arkadaşları (2024)'nın, Portekiz'de 16-34 yaş arası 485 öğrenci (%1,4'ü ortaokul, %62,5'i lise ve %36,1'i üniversite öğrencisi) üzerinde yürüttükleri araştırmada, lise öğrencilerinin, ortaokul ve üniversite öğrencilerine göre siber zorbalık olaylarına daha sık karıştığı tespit edilmiştir. Öte yandan, Kowalski ve arkadaşları (2012)'nin medya ve siber zorbalığa ilişkin çalışmaları, bu tür istenmeyen davranışların ortaokul düzeyinde yaygın olduğuna ve sıklığının yaş ilerledikçe azaldığına işaret eden araştırmalar bulunmasına rağmen, kendi bulgularının üniversite öğrencileri arasında da siber zorbalığın dikkate değer bir sıklıkta görüldüğünü ortaya koyduğunu göstermektedir. Bu veriler, siber zorbalığın yalnızca çocukluk ve ergenlik dönemiyle sınırlı kalmayıp genç yetişkinler arasında da önemli bir sorun olarak sürdüğüne işaret etmektedir.

1.1.2. Siber Zorbalığın Yaygınlığı ve Sonuçları

Siber zorbalık, dijital teknolojilerin toplumsal dokuda derinlemesine yer edinmesiyle birlikte genç nüfus başta olmak üzere tüm yaş gruplarında yaygınlık kazanan karmaşık bir sorun alanı haline gelmiştir. Araştırmalar, siber zorbalığa uğrayan ya da bu tür eylemlere katılan bireylerin oranının oldukça yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Siber zorbalığın bireylerde psikolojik sıkıntılara, sosyal ilişki bozukluklarına ve genel yaşam kalitesinde düşüşe yol açtığı tespit edilmiştir. Siber

zorbalığın yaygınlığına ilişkin yürütülen çalışmalar, farklı yaş ve eğitim düzeylerindeki bireyler arasında bu olgunun önemli bir sorun teşkil ettiğini ortaya koymaktadır. İsveç'te 360 ortaokul öğrencisi ile gerçekleştirilen bir araştırmada, siber zorbalık mağduru olma oranı %5,4 olarak bulunmuş; daha ayrıntılı sorular yöneltildiğinde bu oranın %11,7'ye yükseldiği ve siber zorbalık yapma oranının ise %10,3 olduğu belirlenmiştir (Slonje ve Smith, 2008). Ergenler üzerinde yapılan bir başka çalışmada, katılımcıların üçte birinin siber zorbalığa maruz kaldığı, %18'inin ise siber zorbalık eyleminde bulunduğu saptanmıştır. Ayrıca, katılımcıların yarısından fazlasının bir siber zorbalık mağdurunu tanıdığı; mağdurların %40'ının üçten fazla kez bu deneyimi yaşadığı, siber zorbaların ise üçte ikisinin en az dört kez zorbalık davranışı sergilediği rapor edilmiştir (Li, 2007).

Türkiye'de Selçuk Üniversitesi'nde öğrenim gören ve yaşları 18-22 arasında değişen 666 öğrenci ile yürütülen bir çalışmada, öğrencilerin %22,5'inin en az bir kez siber zorbalık yaptığını, %55,3'ünün ise hayatında en az bir kez siber zorbalığa maruz kaldığını belirttiği görülmüştür. Ayrıca, öğrencilerin %3'ü yalnızca zorba, %35,7'si yalnızca mağdur, %19,5'i hem zorba hem mağdur, %41,7'si ise ne zorba ne de mağdur olduğunu ifade etmiştir (Dilmaç, 2009).

Üniversite öğrencileri üzerinde yürütülen bir diğer araştırmada, katılımcıların %54'ü siber zorbalığa uğrayan birini tanıdığını, erkek öğrencilerin tamamının ise bir siber zorbalık mağdurunu tanıdığını belirtmiştir. Aynı çalışmada, öğrencilerin %11'i üniversite ortamında siber zorbalığa maruz kaldıklarını ifade etmiş; mağdurların %57'si bu deneyimi dört kereden az, %29'u dört ila on kez arasında, %14'ü ise ondan fazla yaşadıklarını bildirmiştir. Ek olarak, mağdur öğrencilerin %50'sinin sınıf arkadaşları, %57'sinin okul dışından kişiler ve %43'ünün kimliğini bilmedikleri bireyler tarafından siber zorbalığa uğradığı belirtilmiştir (Walker ve ark., 2011). Bayram ve Sayılı (2013) tarafından yürütülen bir çalışmada, üniversite öğrencilerinin %30,6'sının en az bir kez tehdit edilme veya aşağılanma amacıyla siber zorbalığa maruz kaldığı belirlenmiştir. Araştırmada, en yaygın siber zorbalık yöntemi olarak e-posta kullanımı tespit edilmiş, bunu sohbet odaları, mesaj panoları ve sosyal medya platformlarında yapılan yorumların izlediği ifade edilmiştir. Öte yandan, Kokkinos ve arkadaşlarının (2014) iki farklı üniversitenin dört bölümünden 430 öğrenci ile gerçekleştirdikleri çalışmada, katılımcıların %58,4'ünün herhangi bir şekilde siber zorbalığa dahil olduğu bulunmuştur. Araştırmaya göre, katılımcıların %14'ü yalnızca siber zorba, %11'i

yalnızca mağdur, %33'ü ise hem zorba hem mağdur olduğunu belirtmiş; yalnızca %42'si herhangi bir siber zorbalık olayına karışmadığını ifade etmiştir. Selkie ve arkadaşlarının (2015) 18-25 yaş aralığında 265 kadın üniversite öğrencisiyle yürüttükleri araştırmada ise, katılımcıların %27,2'sinin siber zorbalıkla bağlantılı olduğu bulunmuştur. Bu oranlar içerisinde %3'ü zorba, %17'si mağdur, %7,2'si ise hem zorba hem mağdur olma deneyimini yaşamıştır.

Benzer şekilde, Whittaker ve Kowalski (2015) tarafından 244 üniversite öğrencisiyle yürütülen bir çalışmada, katılımcıların %18,2'si son bir yıl içerisinde siber mağduriyet yaşadıklarını bildirmiştir. Ayrıca, öğrencilerin siber zorbalık olaylarına genellikle engelleme ve şikayet etme yoluyla tepki verdikleri; buna karşın çevredeki tanıkların çoğunlukla müdahale etmedikleri saptanmıştır.

Bu bağlamda, araştırmalara göre siber zorbalığa karışan bireylerin oranı %24 ile %55 arasında değişmektedir ve bu veriler öğrencilerin önemli bir kısmının bu duruma bir şekilde dahil olduğunu göstermektedir (Güler, 2019). Daha yakın tarihli çalışmalar incelendiğinde de siber zorbalığın gençler arasında yaygın bir durum olduğunu söylemek mümkündür. Siber zorbalığın psikolojik etkileri mağdurlar açısından son derece ciddidir. Yapılan çalışmalar, siber zorbalığa maruz kalan gençlerin, depresyon, anksiyete, özgüven kaybı ve sosyal izolasyon gibi problemler yaşadıklarını ortaya koymuştur (Kowalski ve ark., 2014). 610 üniversite öğrencisiyle yapılan bir araştırmaya göre, katılımcıların %41,8'i son 6 ayda en az bir kez siber zorbalığa maruz kalmıştır ve %47'si ise buna tanıklık etmiştir. Mağdurların en yaygın tepkisi %27 ile uzak durmak, ardından %24,6 ile tepki vermemek olmuştur. Siber zorbalık mağdurlarının %26,2'si öfkelenildiğini, %21,4'ü sınırlarının bozulduğunu, %19'u ise endişelendiğini ve üzüldüğünü belirtmiştir (Dursun ve ark., 2024). Rodop ve arkadaşları (2022), 859 üniversite öğrencisi ile yürüttükleri çalışmalarında öğrencilerin %72,3'ünün en az bir kez siber zorbalığa maruz kaldığını, %64,3'ünün ise siber zorbalık davranışında bulunduğunu saptamışlardır. 13-30 yaş arası 952 öğrencinin yer aldığı başka bir çalışmada, katılımcıların %71'i son dört ayda siber zorbalığa maruz kaldığını, %39'u siber zorbalık yaptığını ve %80'i başkalarının siber zorbalığına tanık olduğunu belirtmiştir (Antonio ve ark., 2024). Paltacı (2024)'ya göre ise, Türkiye'de öğrencilerin %12'si siber zorbalığa maruz kalırken, %10,5'i siber zorbalık yaptığını kabul etmektedir.

Siber zorbalık ve mağduriyeti ele alan araştırmalar, internet kullanımının sıklığı ile siber zorba ya da mağdur olma durumu arasında anlamlı ilişkiler olduğunu göstermektedir (Erdur-Baker ve Kavşut, 2007; İğdeli, 2018). Günlük internet kullanım süresinin artmasıyla birlikte (örneğin günde 7 saat ve üzeri kullanım), hem siber zorbalık hem de siber mağduriyet olasılığının yükseldiği saptanmıştır (İğdeli, 2018). Aynı şekilde, teknolojiyi daha sık kullandığını bildiren ergenlerin zorbalık yapma ve mağdur olma oranlarının daha yüksek olduğu belirtilmektedir (Broll ve Reynolds, 2020). Ayrıca, kullanılan sosyal medya platformu sayısının fazlalığı da siber zorba veya siber mağdur olma durumlarını artıran bir etmen olarak görülmektedir (İğdeli, 2018).

Cinsiyet değişkeninin siber zorbalık davranışları üzerindeki etkisi, literatürde sıklıkla incelenen bir diğer konu başlığıdır. Yapılan araştırmalar genel olarak, erkeklerin siber zorbalık yapma eğilimlerinin kadınlardan daha yüksek olduğunu, buna karşın kadınların siber mağduriyet yaşama olasılıklarının daha fazla olduğunu ortaya koymaktadır. Nitekim erkek öğrenciler arasında siber zorbalık oranlarının daha yüksek, kız öğrenciler arasında ise mağduriyet oranlarının belirgin şekilde fazla olduğu rapor edilmiştir (Wang ve ark., 2009). Bu bulgu, benzer biçimde İğdeli (2018) ve Dilmaç'ın (2009) yürüttükleri çalışmalarla da desteklenmektedir. Söz konusu araştırmalarda, erkek katılımcıların kadın katılımcılara oranla daha sık siber zorbalık davranışında bulundukları saptanmıştır.

Bayram ve Sayılı'nın (2013) çalışması da bu sonuçları doğrulamaktadır. Araştırma bulgularına göre, erkek öğrenciler siber zorbalık yapma açısından daha yüksek oranlar sergilerken, kız öğrenciler daha fazla siber mağduriyete maruz kalmıştır. Benzer biçimde, Rodop ve arkadaşlarının (2022) gerçekleştirdiği araştırmada da erkeklerin, hem siber zorbalık yapma hem de mağdur olma durumlarında kadınlardan anlamlı düzeyde daha yüksek puanlar aldıkları tespit edilmiştir. Öte yandan, Özkal'ın (2011) üniversite öğrencileri üzerinde yürüttüğü çalışmada, erkek öğrencilerin fiziksel saldırı ve dışlanmaya daha fazla maruz kaldıkları bulunmuş, ancak söylenti çıkarma, cinsel içerikli zorbalık, ideolojik temelli zorbalık ve siber zorbalık türlerinde cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı rapor edilmiştir. Bu bulgu, siber zorbalık davranışlarının her iki cinsiyet için de benzer bir dağılım gösterebileceğine işaret etmektedir.

Cinsiyet temelinde farklı türde zorbalıklara maruz kalma biçimleri de dikkat çekmektedir. Rodop ve arkadaşlarının (2022) bulgularına göre, kadın katılımcılar en

fazla dedikoduya maruz kalmakta ve bu tür davranışları sergilemektedir. Buna karşın erkek katılımcıların, hakaret içeren eylemlerle daha sık karşılaştıkları ve benzer tarzda tepkiler verdikleri tespit edilmiştir. Bu sonuçlar, siber zorbalık ve mağduriyet süreçlerinin cinsiyet temelli olarak farklı örüntüler izleyebileceğini ve müdahale programlarının bu farklılıkları dikkate alacak şekilde yapılandırılması gerektiğini göstermektedir.

Siber zorbalık ve mağduriyetin demografik değişkenlerle ilişkisi üzerine yapılan araştırmalar farklı sonuçlar ortaya koymaktadır. Bazı bulgular, ailenin ekonomik gelir düzeyi, okul türü veya yaş gibi faktörlerin, bireylerin siber zorba ya da mağdur olma durumları üzerinde anlamlı bir etkisinin bulunmadığını göstermektedir (Erdur-Baker ve Kavşut, 2007). Ancak, diğer çalışmalar bu görüşü desteklememektedir. Örneğin, yaşı daha büyük olan öğrencilerin hem geleneksel zorbalıkta hem de siber zorbalıkta daha yüksek puanlar aldıkları belirlenmiştir (Charalampousa ve ark., 2018). Benzer şekilde, LGBT gençlerin, heteroseksüel akranlarına kıyasla siber zorbalığa maruz kalma ve bu tür olaylara tanıklık etme oranlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Antonio ve ark., 2024). Bu bulgular, siber zorbalık ve mağduriyet süreçlerinin farklı yaş grupları ve çeşitli sosyoekonomik koşullar altında farklı dinamikler gösterebileceğini ortaya koymaktadır.

Siber zorbalık, hem psikolojik hem de sosyal açıdan ciddi olumsuzluklara neden olan bir durumdur. Bunlar arasında yoğun öfke, çaresizlik hissi, mutsuzluk, korku, güven kaybı, arkadaş çevresinden uzaklaşma, sürekli endişe halinde olma, düşük özsaygı, intihar düşünceleri, fiziksel rahatsızlıklar, uyku düzensizlikleri, sosyal ilişkilerde gerginlik, akademik performansın düşmesi gibi durumlar yer almaktadır (Güler, 2019). Araştırmalar, siber zorbalığa maruz kalan gençlerin psikolojik sıkıntı yaşadığını ortaya koymaktadır (Antonio ve ark., 2024). Selkie ve arkadaşları (2015), siber zorbalık mağduru olmanın depresyon riskini arttırdığını ve depresyonla en güçlü ilişkili olan zorbalık türünün istenmeyen cinsel içerikli yaklaşımlar olduğunu belirtmişlerdir. Zorbalık yaparak veya mağdur olarak zorbalığa karışan çocuklar zorbalığa karışmayanlara kıyasla daha sık kendine zarar verme davranışı göstermektedirler. Ayrıca, hem geleneksel hem de siber zorbalığa dahil olan çocuklarda depresyon, kaygı, düşük özsaygı ve psikososyal problemler yaygın olup, mağduriyet arttıkça bu sorunlarda artmaktadır (Eyuboğlu ve ark., 2021). Ayrıca, yüksek düzeyde sosyal destek ve aile desteği alan siber zorbalık mağdurları, desteğin yetersiz olduğu

durumlara göre daha az psikolojik sıkıntı yaşamaktadırlar; özellikle ebeveyn ve sosyal desteğin eksikliği intihar düşüncesi üzerinde daha güçlü bir etkiye sahiptir (Antonio ve ark., 2024).

1.1.3. Siber Mağduriyet ve Siber Zorbalıkla İlişkisi

Siber mağduriyet ve siber zorbalık arasındaki ilişki, bireylerin dijital ortamlardaki etkileşim dinamiklerini açıklamak bakımından kritik bir öneme sahiptir. Literatürde, siber zorbalığın yalnızca saldırgan davranışları değil, aynı zamanda mağduriyet süreçlerini de içeren çift yönlü bir olgu olduğu vurgulanmaktadır. Mevcut araştırmalar, birçok bireyin hem siber zorba hem de siber mağdur rolleri arasında geçiş yapabildiğini ve bu durumun, çevrimiçi zorbalık döngüsünü karmaşıklaştırdığını göstermektedir. Siber zorbalık ve mağduriyet arasındaki ilişkiyi ele alan araştırmalar, bu olgunun döngüsel bir yapıya sahip olabileceğini ortaya koymaktadır. Teknoloji kullanımı yoluyla gerçekleşen zorbalık davranışlarının, başlangıçta zorba konumundaki bireyin kontrolünden çıkarak mağdurun da benzer eylemler sergilemesiyle “kartopu etkisi” şeklinde ilerleyebileceği öne sürülmüştür (Slonje ve ark., 2013). Bununla birlikte, aynı araştırma grubunun daha önce yürüttüğü çalışmada, siber mağdur olan öğrencilerin %70’ten fazlasının kendilerine gönderilen hakaret, tehdit veya aşağılayıcı içeriklere karşı herhangi bir yanıt vermediği; bu tepkisizliğin, olumsuz içeriklerin daha geniş kitlelere yayılmasını büyük ölçüde engellediği bildirilmiştir (Slonje ve ark., 2012).

Öte yandan, suç davranışı sergilemenin ve geleneksel zorbalığın hedefi olmanın, bireyin siber zorba olma olasılığını iki kat artırdığı bulunmuştur (Ybarra ve Mitchell, 2004). Geleneksel zorbalığa karışan bireylerin, hem siber zorbalık yapma hem de siber mağduriyet yaşama risklerinin yüksek olduğunu bildiren bulgular da mevcuttur (Antonio ve ark., 2024; Sivabalan ve ark., 2020). Ayrıca, siber zorbalık ile siber mağduriyet arasında orta düzeyde pozitif bir ilişki olduğu ve bu ilişkinin mağdur olmanın zorbalığa, zorbalık yapmanın ise mağduriyete zemin hazırlayabileceği ileri sürülmektedir (İğdeli, 2018). Siber zorbalık ve mağduriyet arasında anlamlı ilişki bulunduğunu öne süren farklı çalışmalar da bu bulguları desteklemektedir (Dilmaç, 2009; Rodop ve ark., 2022; Whittaker ve Kowalski, 2015). Benzer şekilde, genç yaşta siber zorbalığa maruz kalan bireylerin, üniversite döneminde de bu tür deneyimlere açık oldukları yönünde bulgular elde edilmiştir (Watts ve ark., 2017).

1.2. Ebeveynlik

Ebeveynlik, çocuğun fiziksel, duygusal ve sosyal gelişim sürecinde hayati öneme sahip bir rol üstlenmektedir (Baumrind, 1967; Bornstein, 2002; Maccoby ve Martin, 1983). Ebeveynler, yalnızca bakım ve ilgi sunmakla kalmaz, aynı zamanda çocuklarının disiplin, yardım ve rehberlik ihtiyaçlarını da karşılayarak onların toplumsal norm ve değerleri öğrenmelerini sağlar (Yılmaz, 2000). Bu süreçte ebeveynler, ödül ve ceza gibi çeşitli yöntemlerle çocuklarının davranışlarını şekillendirir; ayrıca onlara neyi sevip sevmeyecekleri ve kimlere karşı nasıl tavır takınacakları konusunda örnek olur (Baumrind, 1967).

Çocuklar, ebeveynlerinden kimi seveceklerini veya kimden uzak durmaları gerektiğini, insanlarla hangi koşullarda yakınlık ya da öfke ilişkisi kuracaklarını öğrenirler. Aynı zamanda, ebeveynlerin çocuklarına yönelik tutumu, onların gelecekteki kişilerarası ilişkileri ve topluma uyum süreçleri üzerinde belirleyici etkiye sahiptir (Seçer ve ark., 2006). Dolayısıyla ebeveynlerin sağladığı aile ortamının niteliği, çocukların sağlıklı kişilik geliştirmesinde kritik bir rol oynamaktadır. Zira ebeveynler, çocuğun sosyalleşmesinde etkin bir rehberdir ve kültürel değerleri aktararak çocuğun normlara uyum sağlamasına yardımcı olurlar (Bornstein, 2002; Yılmaz, 2000).

Her ebeveynin sosyalleştirme ve değer aktarımı yöntemleri farklılık gösterse de temel amaç, çocuğun bireysel özelliklerini ve ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak sağlıklı bir gelişim ortamı yaratmaktır (Maccoby ve Martin, 1983). Bu süreçte ebeveynlerin davranış modelleri, kurdukları iletişimin kalitesi ve çocuklarına sundukları destek, çocuğun ileriki yaşamındaki tutum ve davranışlarının temelini oluşturmaktadır (Seçer ve ark., 2006).

1.2.1. Ebeveynlik Tutumları

Ebeveyn tutumları, ebeveynlerin çocuklarına yönelik benimsedikleri davranış biçimlerinin bütünüdür (Yılmaz, 2000). Dolayısıyla ebeveynlerin çocuğa nasıl iletişim kuracağını, hangi davranışları öğreteceğini ve çocukla hangi etkileşim biçimlerini sürdüreceğini belirleyen temel öge, ebeveynin sergilediği tutumdur. Kulaksızoğlu (2017), ebeveynlerin çocuk yetiştirme yaklaşımlarının birbirinden farklı olabileceğini ve bu farklılıkların bazı ortak özellikler temel alınarak belirli kategorilerde

sınıflandırıldığını belirtmektedir. Bu sınıflamalar, ebeveyn tutumlarının çeşitliliğini yansıtmakla birlikte göreceli bir niteliğe de sahiptir.

Gelişim psikologları, ebeveynlerin çocuk yetiştirirken benimsemiş olduğu tutumların çocukların psikososyal ve duygusal yaşantıları üzerinde uzun vadede önemli sonuçlar doğurabileceğini öne sürmektedir (Yılmaz, 2000). Örneğin, Seçer ve arkadaşları (2006)'nın araştırma bulguları, annenin ebeveynlik tutumunun çocukların ahlaki ve sosyal kural bilgisi üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Davranışçı yaklaşıma göre ise, çocuğun ebeveyni tarafından maruz kaldığı ödül ve cezalar, çocuğun gelişimini doğrudan etkilemektedir; çünkü çocuğun yaşadığı çevresel farklılıklar, onun gelişimindeki ayrışmaların temel nedenidir (Yılmaz, 2000). Başka bir deyişle, ebeveyn tutumları, çocuğun içinde bulunduğu çevreyi betimleyen davranış örüntüleridir.

Ebeveyn tutumları konusuna ilişkin kuramsal çerçevenin oluşmasında, Baumrind (1967)'in sınıflandırması önemli bir yer tutmaktadır (akt. Yılmaz, 2000). Baumrind (1967), ev ziyaretleri ile yapılandırılmış gözlem ve görüşme yöntemlerini kullanarak yaptığı çalışmalarda, ebeveyn-çocuk etkileşiminin dört temel boyutta incelenebileceğini ileri sürmüştür. Bu boyutlar, ebeveyn kontrolü (parental control), olgunluk beklentisi (maturity demand), ebeveyn-çocuk iletişimi (parent-child communication) ve ebeveyn tarafından sunulan bakım-destek (parental nurturance) olarak tanımlanmaktadır.

Ebeveyn kontrolü, çocuğun uygun davranışlarını yönlendirmeyi ve çocuğun bağımlı, saldırgan veya oyuncu tutumlarını düzenlemeyi amaçlayan davranışları içerir. Bu kontrol, kısıtlayıcı veya cezalandırıcı bir tutumu zorunlu kılmayıp, tutarlılık ve çocuk üzerinde etkin olma isteğini gerektirir.

Olgunluk beklentisi, ebeveynin çocuğa kendi kararlarını verebilmesi için destek olurken, aynı zamanda çocuğun zihinsel, duygusal ve sosyal yeteneklerine uygun performans göstermesi konusunda baskı uygulamasını ifade eder.

Ebeveyn-çocuk iletişimi, ebeveynin çocuğun duygu ve düşüncelerini öğrenmeye yönelik sorular sormasını ve manipülatif olmaktan kaçınarak açık iletişim teknikleri kullanmasını içerir.

Bakım-destek boyutu, ebeveynin sevgi, onay ve ilgi göstererek çocuğun fiziksel ve duygusal ihtiyaçlarını karşılaması anlamına gelir. Bu boyut, genellikle “sıcaklık” ve “katılım” kavramlarıyla açıklanmaktadır. Sıcaklık, ebeveynin duygusal uyarım veya sözlü onayla sevgisini ifade etmesi iken katılım, çocuğun başarı ve çabalarından hoşnut olmayı ve bunları desteklemeyi içerir (Baumrind, 1967).

Baumrind (1971), söz konusu dört ebeveynlik davranışı boyutunun (yüksek veya düşük düzeylerde) çeşitli kombinasyonlarına bağlı olarak üç temel ebeveynlik tutumu tanımlamıştır: otoriter, izin verici ve demokratik. Otoriter ebeveynlik, kontrol ve olgunluk beklentisi boyutlarının yüksek, açık iletişim ve bakım-destek boyutlarının düşük olduğu bir tutumdur. İzin verici ebeveynlikte ise açık iletişim ve bakım-destek boyutları yüksek, kontrol ve olgunluk beklentisi boyutları düşüktür. Tüm boyutların yüksek seyrettiği tutum, demokratik ebeveynlik olarak adlandırılmaktadır. Baumrind (1971)’e göre, en fazla öz güvene sahip çocuklar demokratik ebeveynlik tarzına sahip ailelerden gelirken, öz güven düzeyi en düşük çocuklar ise izin verici tutuma sahip ebeveynler tarafından yetiştirilmektedir.

Maccoby ve Martin (1983, akt. Yılmaz, 2000), ebeveyn tutumlarını iki temel boyutta ele almıştır: duyarlılık (responsiveness) ve talepkârlık/kontrol (demandingness). Bu iki boyutun farklı düzeylerdeki kesişiminden hareketle dört temel ebeveyn tutumu tanımlanmıştır. Baumrind’in yaklaşımından farklı olarak, Maccoby ve Martin izin verici tutumu iki alt gruba ayırmıştır: izin verici-müşamhakâr (hoşgörölü) ve izin verici-ihmalkâr ebeveynlik.

Bu sınıflandırmaya göre, demokratik ebeveynlik, hem talepkârlık (kontrol) boyutunun hem de duyarlılık (kabul ve ilgi) boyutunun yüksek olduğu durumlarda ortaya çıkmaktadır. Öte yandan, her iki boyutta da düşük düzeye sahip olan ebeveynler izin verici-ihmalkâr olarak tanımlanmaktadır. Otoriter ebeveynler ise yüksek kontrol/talep düzeyine sahip olup, duyarlılık (kabul ve ilgi) düzeyi bakımından düşük kalan tutumlar sergilemektedir. Son olarak, izin verici-müşamhakâr ebeveynler yüksek düzeyde kabul ve ilgi gösterirken, kontrol/talep düzeylerinin düşük olmasıyla öne çıkmaktadır.

1.2.2. Ebeveynlik Tutumları ve Ölçümleri

Power (2013) tarafından yapılan bir derleme, ebeveynlik stillerine ilişkin çalışmaların genellikle üç ya da dört temel ebeveynlik kümesi tanımladığını ortaya koymaktadır. Bu kapsamda sekiz çalışma “otoriter” ve “otoriter benzeri” tarzlara, altı çalışma “hoşgörülü” veya “izin verici” kümeye, beş çalışma ise “ilgisiz” ebeveynlik kümelerine odaklanmıştır. Yalnızca iki çalışmada, Baumrind’in (1967, 1971) modelinden kısmen ayrılan ek küme veya alt kümeler rastlanmıştır. Örneğin, Shucksmith ve arkadaşları (1995) tarafından İskoçya’da yürütülen bir ergenlik raporu çalışmasında, “sorunlu ebeveyn-ergen ilişkileri” adı verilen bir küme tanımlansa da bu kümelenme, ailelerdeki sorunlu davranışlarla ilgili özbildirimleri esas almakta ve ebeveynliği doğrudan ölçmemektedir. Benzer biçimde, Metsapelto ve Pulkkinen (2003) de ebeveyn özbildirimlerine dayanarak altı alt küme tespit etmiş; ancak bu kümelerin, Baumrind’in stillerine oldukça benzediği, tek farkın “demokratik ebeveynlik” stiline yüksek, orta ve düşük kısıtlayıcılık olmak üzere üç alt boyuta ayrılması olduğu belirtilmiştir (akt. Power, 2013).

Sonuç olarak, Baumrind’in (1967, 1971) ortaya koyduğu ve Maccoby ile Martin’in (1983) ayrıntılandığı ebeveynlik stilleri, 40 yılı aşkın bir süredir gerçekleştirilen araştırmalara rağmen hâlâ güçlü bir deneysel dayanağa sahip temel modeller olarak kabul edilmektedir (Power, 2013). Bu modeller, ebeveynleri “otoriter”, “demokratik”, “izin verici/hoşgörülü”, “ihmalkâr” veya bu ikisinin alt varyantı olarak “müsamahakâr” şeklinde kategorize etmektedir. Ayrıca literatürde kimi araştırmacılar tarafından “koruyucu-istekçi” gibi diğer alt başlıklar olduğu da öne sürülmüştür (Kulaksızoğlu, 2017).

Aşağıda, söz konusu ebeveynlik stilleri beş başlık altında, literatürdeki yaygın tanımları ve muhtemel sonuçlarıyla birlikte ele alınmaktadır.

1. **Otoriter ebeveynlik tutumu:** Otoriter ebeveynlik, ebeveynlerin çocukları kendi yönergelerine sıkı sıkıya uymaya zorladığı, cezalandırıcı veya katı kurallara dayalı bir yaklaşımı ifade eder (Santrock, 2013). Bu tutum çerçevesinde ebeveynler, çocuklar üzerinde yüksek düzeyde kontrol uygular; ancak çocuğun duygu ve düşüncelerini paylaşmasına sınırlı ölçüde olanak tanırırlar. Otoriter tutumla yetişen çocuklar sıklıkla problem davranışlardan kaçınır ve kabul edilebilir bir akademik başarı düzeyi

sergilerler. Bununla birlikte, benlik saygısı düşüklüğü, yüksek kaygı düzeyi, depresyon riski ve zayıf problem çözme becerileri gibi olumsuz sonuçlarla da karşılaşabilirler (Maccoby ve Martin, 1983; akt. Erözkan, 2012).

2. **Demokratik ebeveynlik tutumu:** Demokratik ebeveynlik, çocukların bağımsız olmalarını teşvik ederken, onların davranışlarını belirli sınır ve kurallar çerçevesinde yönlendirmeyi ihmal etmeyen yaklaşımı tanımlar (Santrock, 2013). Bu stil, sıcak ve tutarlı bir ebeveyn-çocuk iletişimini içerir. Ebeveynler çocuklarına koşulsuz sevgi ve saygı gösterir, bireyselliği ve sorumluluk almayı teşvik eder. Bu sayede çocukların özgüven, karar verme ve iletişim becerileri desteklenir (Erözkan, 2012). Ayrıca, her çocuğun kendine özgü potansiyeline saygı duyularak yetiştirilmesi, çocuğun özgürce yeteneklerini keşfetmesine olanak tanır.
3. **İhmalkar ebeveynlik tutumu:** İhmalkâr ebeveynlik, ebeveynin çocuğun hayatına yeterli ilgi ve katılım göstermediği, fiziksel ve duygusal ihtiyaçların karşılanmasında yetersiz kaldığı bir stil olarak tanımlanır (Santrock, 2013). Bu tutumu benimseyen ailelerde kurallar ve düzen sağlanmaz; ebeveynler çocuğun nerede olduğu, neler yaptığı gibi temel konuları dahi yeterince önemsemez (Maccoby ve Martin, 1983; akt. Yaprak, 2007). Böyle bir ortamda yetişen çocukların okula yönelik ilgilerinin düşük olduğu, zamanlarını verimsiz kullandıkları ve zararlı alışkanlıklara ya da riskli arkadaş ilişkilerine daha açık hâle geldikleri belirtilmektedir (Yaprak, 2007).
4. **Müsamahakar/izin verici ebeveynlik tutumu:** Bu tutumu benimseyen anne babalar çocuklarıyla çok ilgilidirler fakat çocuklarından pek bir şey istememezler ve onları kontrol etmezler (Santrock, 2013). Bu tür bir aile ortamında yetişen çocuklar, isteklerinin sürekli karşılanması nedeniyle doyumsuz ve saygısız davranışlar gösterebilmektedirler. Bu tür ailelerde ebeveynler çocuklarına aşırı özgürlük tanımaktadırlar ve onların her talebini sorgulamadan yerine getirmektedirler. Ancak sınırsız özgürlük, çocuğun olumsuz davranışlar geliştirmesine yol açabilmektedir (Atalay ve Özyürek, 2021).

5. **Koruyucu-İstekçi ebeveynlik tutumu:** Koruyucu-istekçi ebeveynlik, çocuğu aşırı koruma ve kontrol etme eğilimini yansıtır (Kulaksızoğlu, 2017). Bu tutumda, ebeveynler çocuğun yerine hemen her konuda karar alarak onun bireysel deneyim kazanmasını ve sorumluluk üstlenmesini engeller. Çocuğun kendi ihtiyaç ve istekleri, ebeveynin kararları ve müdahaleleriyle sürekli olarak gölgede kalır; ebeveynin yaptığı fedakârlıkların takdir edilmesi beklenir. Erözkan (2012), bu ebeveynlik stiline, çocuğun problem çözme ve bağımsız hareket etme becerilerini kısıtlayabildiğini vurgulamaktadır.

Bu araştırmada, Kuzgun ve Eldeleklioğlu (1999) tarafından geliştirilen Anne Baba Tutum Ölçeği kullanılacaktır. Söz konusu ölçek, otoriter, demokratik ve koruyucu-istekçi olmak üzere üç alt boyuttan oluşmakta ve ebeveynlerin tutumlarını bu üç temel ekseninde değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Böylece ebeveynlik stillerine ilişkin kapsamlı bir çerçeve sunarak, her bir alt boyutun çocuk ve ergen gelişimi üzerindeki etkilerini incelemek mümkün hâle gelmektedir.

1.2.3. Algılanan Ebeveynlik Tutumlarının Siber Zorbalık ve Siber Mağduriyet ile İlişkisi

Ybarra ve Mitchell (2004)'e göre, çevrimiçi ortamlarda insanları rahatsız etme veya tehdit etme davranışları, saldırganın ebeveyn-çocuk ilişkisinde yaşanan sorunlar dâhil olmak üzere birçok etmenden kaynaklanabilmektedir. Literatürde yapılan çeşitli araştırmalar, ebeveynlik tutumları, aile içi kabul veya aile kontrolü gibi unsurların hem zorbalık hem de mağduriyetle anlamlı biçimde ilişkili olduğunu göstermektedir (Carter ve ark., 2020; Dishion ve McMahon, 1998; Giorgiou ve Stavrinos, 2013; Holt ve ark., 2008; Keijsers, 2016; Lereya ve ark., 2013; Nocentini ve ark., 2019). Bu doğrultuda ebeveynin çocuğa duygusal destek sağlaması, çocuğun aile içinde izlendiği ve dinlendiği bir ortam sunması ile aile içi iletişimin sağlıklı olması, çocukların zorbalık davranışlarından uzak kalmasında etkili korunma faktörleri olarak değerlendirilmektedir (Tuğran ve Tuzgöl Dost, 2021). Ayrıca, ebeveyn-çocuk ilişkisindeki yalnızlık algısının, siber mağduriyeti öngören önemli bir değişken olduğu belirtilmektedir (Zurcher ve ark., 2018). Bunun yanı sıra, ebeveyn katılımı ve ebeveyn gözetiminin de çocuğun zorba veya mağdur olma olasılığıyla negatif yönde ilişkili olduğu; aile, arkadaş ve öğretmenlerle kurulan zayıf ilişkilerin ise zorbalık eğilimini artırdığı ifade edilmektedir (Tuğran ve Tuzgöl Dost, 2021). Wang ve arkadaşları (2009) da yüksek düzeyde

ebeveyn desteğinin fiziksel, ilişkisel, sözel ve siber olmak üzere tüm zorbalık biçimleriyle olumsuz yönde ilişkili olduğunu göstermiştir.

Zurcher ve arkadaşları (2018), erken ergenlik döneminde demokratik ebeveynlik tutumuna sahip olduğunu bildiren ergenlerin, ilerleyen dönemlerde daha düşük düzeyde siber zorbalık davranışına sahip olacağını öne sürmektedir. Benzer şekilde, Charalampousa ve arkadaşları (2018), demokratik ebeveynliğin hem geleneksel zorbalık ve mağduriyetle hem de siber zorbalıkla negatif yönde ilişkili olduğunu bulmuştur. Demokratik tutuma sahip ebeveynlerin çocukları, aile içi iyi iletişim sayesinde zorbalık yaşadıklarında ebeveynlerinden yardım istemeye daha eğilimlidirler ve bu durumun siber zorbalığın önlenmesinde önemli bir rol oynadığı vurgulanmaktadır. Bunun yanı sıra, Güler (2019)'e göre öğrencilerin algıladıkları ebeveyn tutumuna bağlı olarak siber zorbalık davranışları farklılık göstermekle beraber, anne babası ilgisiz olan öğrenciler, demokratik veya otoriter ebeveyne sahip olanlara kıyasla daha fazla siber zorbalık eğilimi göstermektedirler. Ancak, otoriter ve demokratik ebeveyn tutumları arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Ebeveyn tutumları bağlamında diğer araştırma bulguları da benzer yönde sonuçlar sunmaktadır. Broll ve Reynolds'a (2020) göre, demokratik ebeveynlik stili ergenlerde siber zorba veya siber mağdur olma olasılığını en düşük düzeyde tutarken, ihmalkâr ebeveynliğe sahip ergenlerde siber zorbalık olasılığı belirgin biçimde daha yüksek görülmektedir. Hatta aynı çalışmada, ihmalkâr ebeveyne sahip ergenlerin siber zorbalık yapma ihtimalinin, demokratik ebeveyne sahip ergenlere kıyasla 3.6 kat daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Charalampousa ve arkadaşları (2018)'nin bulguları da otoriter ebeveynlik stili zorbalık, mağduriyet ve siber mağduriyetle pozitif yönde ilişkili olduğunu göstermektedir. Aynı çalışmada, kız öğrencilerin, erkek öğrencilere kıyasla daha düşük düzeyde zorbalık, mağduriyet ve siber zorbalık bildirdiği de rapor edilmiştir. Benzer biçimde, Tuğran ve Tuzgöl-Dost (2021)'un çalışmasında, erkek öğrenciler arasında zorba veya hem zorba hem de mağdur olma olasılıklarının daha yüksek; kız öğrencilerde ise mağdur olma veya “nötr” kalma (zorbalığa karışmama) olasılığının daha fazla olduğu vurgulanmaktadır. Çimke ve Cerit (2021)'e göre bulgular, ebeveyn tutumlarının siber zorbalık üzerinde belirleyici olduğunu gösterirken, risk altındaki öğrencileri tespit etmek ve dijital tehlikelere karşı bilinçlendirmek gerektiğini ortaya koymaktadır.

Cinsiyet farklılıklarının ebeveyn tutumlarıyla etkileşimi de önemli sonuçlar doğurmaktadır. Zurcher ve arkadaşları (2018), erkekler için otoriter ebeveyn davranışlarının zorbalık davranışını tetikleyen bir risk faktörü olduğunu belirtirken, kızlar için demokratik ebeveynliğin siber zorbalık davranışıyla negatif yönde ilişkili olduğunu belirtmişlerdir. Aynı araştırmada, yalnızca anneden algılanan müsâmahakâr (izin verici) tutumun da kız ergenlerde siber zorbalıkla ilişkili olduğu ifade edilmektedir. Charalampousa ve arkadaşları (2018) ise müsâmahakâr ebeveynliğin özellikle geleneksel zorbalık üzerinde etkili bulunduğunu, bu tutumun kızlardan ziyade erkeklerde daha sık görüldüğünü ve mağduriyetle de ilişkili olduğunu ileri sürmektedir. Bunun yanı sıra, Çimke ve Cerit (2021) boşanmış ebeveynlere sahip öğrencilerin siber zorbalık ve mağduriyeti daha fazla deneyimlediğini belirtmişlerdir. Ayrıca aile içi çatışmaların çocukları dijital risklere karşı savunmasız bırakabileceğini buna karşın uyumlu aile ilişkilerinin koruyucu bir etkiye sahip olduğunu vurgulamışlardır.

Tüm bu bulgular, ebeveyn tutumlarının, ergenlerdeki siber zorbalık ve siber mağduriyet eğilimleri üzerinde doğrudan ya da dolaylı etkilerinin olduğunu göstermektedir. Bu nedenle ebeveyn-çocuk ilişkisinin niteliği, siber zorbalıkla mücadelede ve mağduriyetin azaltılmasında önemli bir faktör olarak ele alınmalıdır.

1.3. Mükemmeliyetçilik

Kişilik, büyük ölçüde bireyin doğuştan getirdiği kimi özellikler ile çevresel faktörlerin etkileşimi sonucunda biçimlenmekte ve kişilerin karşılaştıkları durumlara verdikleri tepkilerde bu kişilik özellikleri belirleyici olmaktadır (Tuncer ve Voltan-Acar, 2006). Mükemmeliyetçilik de bu bağlamda değerlendirilen önemli kişilik özelliklerinden biridir. Özellikle gençler açısından bakıldığında, akranlar, ebeveynler ve öğretmenler, psikososyal gelişim ve uyum süreçlerinde kritik rollere sahiptir; dolayısıyla gençler, bu kişilerden olumlu geribildirim almak amacıyla “mükemmellik” hedefi doğrultusunda çaba sarf edebilmektedir (Farrell ve Vaillancourt, 2019). En iyiyi yapma çabası ile mükemmeliyetçilik sıklıkla karıştırılan iki kavram olmakla birlikte, bu iki olgunun birbirinden ayrıldığı önemli noktalar mevcuttur. En iyiyi yapmaya çalışan bireyler, belirledikleri hedeflere ulaşma sürecinden keyif alır ve süreci gelişime açık bir deneyim olarak görürken, mükemmeliyetçi kişiler için hata yapmamak esastır ve bu yaklaşım, kendilerine ve yaptıkları işlere sürekli kuşku duyma biçiminde yansyabilmektedir (Oran Pamir, 2008).

Mendi (2005), mükemmeliyetçiliğin çok boyutlu bir yapısı olduğunu ve bu nedenle farklı araştırmacılar tarafından farklı şekillerde tanımlandığını ifade etmektedir. Bir başka deyişle, mükemmeliyetçilik olgusunun tek bir geçerli tanımından bahsetmek güçtür. Oran Pamir (2008)'e göre, mükemmeliyetçilik, kişinin en yüksek standartlara ulaşmayı ve hiçbir şekilde hata yapmamayı amaçladığı, gerçekte erişilmesi olanaksız bir “kusursuzluk” idealine ulaşma çabasıdır.

Hamachek (1978), mükemmeliyetçiliği normal mükemmeliyetçilik ve nevrotik mükemmeliyetçilik olmak üzere iki temel sınıfa ayırmıştır. Normal mükemmeliyetçi bireyler, gerçekçi ve ulaşılabilir hedefler belirleyerek bu hedeflere ulaşma yolunda çalışmaktan zevk alırlar. Çalışma standartlarını gerektiğinde esnetebilir, sürece uyum sağlayabilirler. Nevrotik mükemmeliyetçi bireyler ise aşırı yüksek ve ulaşılması güç hedefler belirler, çoğunlukla da kendi çabalarını yetersiz bularak standartlarını esnetmekte zorlanırlar. Hamachek (1978), özellikle tutarsız ebeveyn onayının veya belirli başarı durumlarına koşullu sevgi gösterilmesinin nevrotik mükemmeliyetçiliği besleyebileceğini öne sürmektedir. Buna karşılık, ebeveynle olumlu özdeşim kurulması ve olumlu modellemenin varlığı, normal mükemmeliyetçiliğin gelişmesine zemin hazırlayabilmektedir. Ayrıca, normal mükemmeliyetçilik çocukların ebeveynleriyle özdeşleşmesi ve olumlu modelleme süreçlerinden doğabilmektedir. Öte yandan, çocuklar bazen olumsuz bir modelleme ile ebeveynlerinin beğenmedikleri bir davranışından kaçınarak bu eğilimleri geliştirebilirler (Hamachek, 1978).

Frost ve arkadaşları (1990), mükemmeliyetçiliğin tek boyutlu değil çok boyutlu bir yapı olduğunu ve mükemmeliyetçiliği anlayabilmek için bu boyutları ayrı ayrı değerlendirmek gerektiğini belirtmişlerdir. Bu amaç doğrultusunda mükemmeliyetçilik için öncesinde geliştirilmiş olan ve tanımlanan mükemmeliyetçilik boyutlarına ulaşmak için ek maddeler kullanarak çok sayıda madde oluşturmuşlar ve bu maddelere güvenilirlik analizi ve faktör analizi uygulayarak ayrı bir ölçek elde etmişlerdir. Frost ve arkadaşları (1990)'na göre mükemmeliyetçiliğin hata yapmaya karşı aşırı kaygı (the concerns over mistakes), düzene aşırı önem verme (organization), ebeveyn eleştirileri (parental criticism), yüksek standartlar (personal standards), davranışlardan duyulan şüphe (doubting) ve ebeveyn beklentileri (parental expectations) olmak üzere 6 alt boyutu bulunmaktadır. Hata yapmaya yönelik aşırı kaygı boyutu; bireyin belirlenen hedef doğrultusunda yaptığı bir hatayı ve bunu bir başarısızlık olarak değerlendirirken yaşadığı kaygıyı ifade etmektedir. Düzene aşırı önem verme boyutu ise bireyin hedefine

yönelik sürekli bir düzen içinde hareket etme gereksinimi olarak ifade edilmektedir. Ebeveyn beklentileri boyutu kişinin ebeveyninin yüksek beklentileri olduğuna inanıp bu beklentilere ulaştığı takdirde övgü ve şefkat göreceğine inanmasını ifade ederken ebeveyn eleştirileri boyutu ise ebeveynlerin kişi için yüksek hedefler belirlemesi ve kişinin bu beklentilere ulaşma çabasını eleştirmelerini ifade etmektedir. Yüksek standartlar boyutu ise bireyin kendisi için belirlediği yüksek standartları ve sonucunda belirlediği standartlara ulaşamazsa benlik değerinin azalması olarak ifade edilmektedir. Son olarak; davranışlardan duyulan şüphe boyutu kişinin yaptığı işlerden memnun olmayarak sürekli kontrol etme gereksinimi duyması olarak ifade edilmektedir (Uçar, 2023).

Hewitt ve Flett (1991) ise mükemmeliyetçiliği tanımlarken, mükemmeliyetçiliği kendine yönelik mükemmeliyetçilik, diğerlerine yönelik mükemmeliyetçilik ve sosyal olarak belirlenmiş mükemmeliyetçilik olmak üzere üç boyutta incelemişlerdir. Onlara göre, bu boyutlar arasındaki temel fark, davranış biçiminde değil, mükemmeliyetçi davranışın yönlendirildiği nesne veya atfedildiği nesnedir.

1. **Kendine yönelik mükemmeliyetçilik:** Kişinin kendisine yüksek hedefler koyması ve bu hedeflere erişmek konusunda çaba harcaması olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca kendisine yüksek hedefler koyan bu kişi eğer başarısız olursa kendisini suçlamakta hatta cezalandırabilmektedir (Uçar, 2023).
2. **Diğerlerine yönelik mükemmeliyetçilik:** Kişi başka insanlara yönelik yüksek hedefler belirlemekte ve buna göre beklentiye girmektedir. Beklentileri karşılanmadığı takdirde ise öfkeye kapılıp kişileri suçlama eğilimi gösterebilmektedir (Uçar, 2023).
3. **Sosyal olarak belirlenmiş mükemmeliyetçilik:** Bireylerin toplum tarafından belirlenmiş beklentileri karşılamaya çalışmasıdır. Beklentileri karşılama konusunda başarısız olan birey ise topluma karşı kızgınlık besleyebilmektedir (Uçar, 2023). Ayrıca sosyal olarak belirlenmiş mükemmeliyetçilik, insanların kendileri için katı beklentiler içinde olduğuna dair inanç olarak tanımlanabilmektedir (Speirs Neumeister, 2004).

Bu çerçevede mükemmeliyetçilik, bireyin hem içsel motivasyonlarını hem de sosyal etkileşimlerini derinden etkileyebilen çok boyutlu bir kişilik özelliği olarak öne çıkmaktadır. Ebeveyn tutumları ile mükemmeliyetçilik arasındaki etkileşim, çocuğun gelişiminde hem yapıcı hem de yıkıcı sonuçlar doğurabilmektedir.

1.3.1. Mükemmeliyetçiliğin Algılanan Ebeveynlik Tutumları ile İlişkisi

Hibbard ve Walton (2014)'a göre, sosyalleşme teorileri, ebeveynlik tutumlarının çocukların akademik ve sosyal hayatları için önemli olduğunu savunmasına rağmen ebeveynlik stillerinin uyumlu veya uyumsuz mükemmeliyetçilik eğilimlerinin gelişimiyle doğrudan ilişkili olduğu netlik kazanmamış bir durumdur. Öte yandan, Gökkaya (2016), genel mükemmeliyetçilik ile ebeveynlik tutumlarının ilişkisini incelediği çalışmasında genel mükemmeliyetçiliğin demokratik ebeveynlik tutumu ile negatif yönde, koruyucu-istekçi ve otoriter ebeveynlik tutumları ile pozitif yönde anlamlı ilişkisi olduğu sonucuna ulaşmıştır. Flett ve arkadaşları (1995)'na göre ise anne baba tutumları ve mükemmeliyetçilik arasında ilişki bulunmaktadır. Sosyal olarak belirlenmiş mükemmeliyetçilik erkeklerde otoriter ebeveyne sahip olmakla ilişkili bulunurken kızlarda ise müsahakar babaya sahip olmakla pozitif yönde ilişkili bulunmuştur. Ayrıca kendine yönelik mükemmeliyetçilik ise demokratik ebeveynlik tutumu ile ilişkili bulunmuştur. Üniversite hazırlık sınıfı öğrencileriyle yapılan bir araştırmada, öğrencilerin kendine yönelik mükemmeliyetçilik düzeyleri ve diğerlerine yönelik mükemmeliyetçilik düzeyleri cinsiyetlerine göre farklılık göstermezken sosyal olarak belirlenmiş mükemmeliyetçilik düzeylerine bakıldığında erkeklerin sosyal olarak belirlenmiş mükemmeliyetçilik düzeyleri kızlara kıyasla yüksek bulunmuştur (Tuncer ve Voltan-Acar, 2006). Öte yandan, Ün (2018), cinsiyeti kadın olan katılımcıların sosyal olarak belirlenmiş mükemmeliyetçilik düzeylerinin cinsiyeti erkek olan katılımcılardan yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bir başka araştırmada da algılanan ebeveyn beklentileri, sosyal olarak belirlenmiş mükemmeliyetçilikle ilişkili bulunmuştur (Damien ve ark., 2013). Basirion ve arkadaşları (2014)'na göre ise akademik olarak üstün yetenekli öğrenciler arasında mükemmeliyetçiliğin oluşumunda ebeveyn tutumlarının rolü önemli bir faktördür.

1.3.2. Mükemmeliyetçiliğin Zorbalık ve Mağduriyet ile İlişkisini İnceleyen Çalışmalar

Miller ve Vaillancourt (2007), çocukluk döneminde zorbalığa maruz kalmanın yetişkinlikte mükemmeliyetçilikle ilişkisini araştırdıkları bir çalışma yürütmüşlerdir. Çalışmada iki farklı bağımsız örneklem kullanılmıştır. İlk çalışma 162 kadın üniversite öğrencisini, ikinci çalışma ise farklı bir üniversiteden 196 kadın öğrenciyi içermektedir. İlk çalışmada doğrudan ve dolaylı akran mağduriyetinin üç farklı mükemmeliyetçilik türü (kendine yönelik, diğerlerine yönelik, sosyal olarak belirlenmiş) üzerindeki etkisini değerlendirmek için çoklu regresyon analizleri yapılmıştır. İkinci çalışmada ise farklı bir mükemmeliyetçilik ölçüsü ile başka bir üniversiteden seçilen yeni bir örneklem üzerinde ilk çalışmanın sonuçları yeniden test edilmiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre, hem sosyal olarak belirlenmiş hemde kendine yönelik mükemmeliyetçilik, dışlama ve dedikodu gibi davranışları içeren dolaylı zorbalık ile pozitif yönde ilişkilidir ancak diğerlerine yönelik mükemmeliyetçilik ise dolaylı zorbalık ile negatif yönde ilişkiye sahiptir. Ek olarak fiziksel veya sözlü saldırı davranışları içeren doğrudan zorbalık kavramı mükemmeliyetçilik ile ilişkili değildir (Miller ve Vaillancourt, 2007).

Fenwick (2018), genç sporcular arasında mükemmeliyetçilik ve akran zorbalığı arasındaki bağlantıyı araştıran bir çalışma yürütmüş ve mükemmeliyetçiliğin zorbalık ve mağduriyet açısından bir belirleyici olup olmadığını incelemiştir. Araştırmaya, İngiltere'nin kuzeyinde çeşitli bireysel ve takım sporlarıyla ilgilenen 11-16 yaş arasındaki 147 genç sporcu katılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, kendine yönelik mükemmeliyetçilik, zorbalık davranışlarıyla ilişkili bulunamamıştır. Aynı şekilde, sosyal olarak belirlenmiş mükemmeliyetçilik de zorbalık ve mağduriyetin bir göstergesi olarak değerlendirilememiştir. Öte yandan, diğerlerine yönelik mükemmeliyetçiliğin genel zorbalık ve fiziksel zorbalıkla anlamlı ve pozitif bir ilişkiye sahip olduğu belirlenmiştir.

Farrell ve Vaillancourt (2019) ise, ergenlik boyunca sosyal olarak belirlenmiş mükemmeliyetçilik, zorbalık ve narsisizm arasındaki ilişkiyi inceleyen bir araştırma yürütmüşlerdir. Çalışma, McMaster Gençlik Çalışması adlı uzunlamasına bir çalışmadan seçilen ve 7. sınıftan 12. sınıfa kadar takip edilen 577 öğrenciyle gerçekleştirilmiştir ve çalışmada katılımcılardan en az iki farklı zaman diliminde veri sağlanması şartı mevcuttur. Araştırma sonuçları, sosyal olarak belirlenmiş mükemmeliyetçiliğin ergenlik döneminde hem zorbalığa maruz kalmayı hem de

zorbalık eğilimlerini etkileyebileceğini göstermektedir. Özellikle 7. ve 10. sınıflar arasında mükemmeliyetçilik algısı yüksek öğrencilerde zorbalığa uğrama riski artarken, 8. sınıftaki mağduriyet deneyimi 9. sınıfta mükemmeliyetçilik seviyesini yükseltmiştir. Ayrıca, 10. sınıfta yüksek mükemmeliyetçilik algısına sahip bireylerin, 11. sınıfta zorbalık davranışlarını daha fazla sergileyebileceği bulunmuştur. Bu durum bazı ergenlerin sosyal standartlara uyum sağlamak için zorbalığa yönelebileceğini düşündürmektedir. Son olarak, Farrell ve Vaillancourt (2019), kendi çalışmalarının mükemmeliyetçilik ve zorbalık arasındaki doğrudan bağlantıyı ele alan ilk araştırmalardan biri olduğunu belirtmişlerdir.

Collier (2021) ise, akran zorbalığının yaygınlığını ve zihinsel sağlık üzerindeki etkilerini incelerken, mükemmeliyetçiliğin bu süreçteki rolünü sosyal tepki ve sosyal kopma modelleri çerçevesinde ele almaktadır. Sosyal tepki modeli, çocuklukta yaşanan olumsuz çevresel faktörlerin mükemmeliyetçiliği tetikleyebileceğini ve bireylerin kontrol kazanma mekanizması olarak mükemmel davranışlar sergileyebileceğini öne süren bir modeldir ve bu süreçte ebeveynlerin onayı önemli olmakla birlikte birey üzerinde baskı oluşturmaktadır (Flett ve ark., 2002 akt. Collier, 2021). Sosyal kopma modeli ise, mükemmeliyetçiliğin sosyal izolasyona yol açarak akran zorbalığı ile depresyon ve intihar düşünceleri gibi olumsuz sonuçlara zemin hazırlayabileceğini savunan bir modeldir ve bu sosyal kopukluk, akran zorbalığı gibi dışsal olarak gözlemlenebilen davranışlar (objektif kopukluk) ve bireyin sosyal ilişkilerinde hissettiği yetersizlik duygusu (subjektif kopukluk) şeklinde ikiye ayrılmaktadır (Hewitt ve ark, 2006 akt. Collier, 2021). Bu bağlamda, Collier (2021) sosyal tepki modeline uygun olarak, mükemmeliyetçiliğin akran zorbalığı ve ruh sağlığı arasında nasıl bir rol oynadığını hem de sosyal kopukluk modeline uygun olarak, akran zorbalığının mükemmeliyetçilik ve ruh sağlığı arasında nasıl bir etkiye sahip olduğunu belirlemeyi amaçladığı bir çalışma yürütmüştür. Araştırma sonuçları, zorbalığa maruz kalan öğrencilerde anksiyete ve depresyon gibi ruh sağlığı sorunlarını daha yaygın olduğunu göstermektedir. Ayrıca zorbalığın hem sosyal olarak belirlenmiş mükemmeliyetçiliği hem de diğerlerine yönelik mükemmeliyetçiliği öngördüğü bulunmuştur. Bu durum, zorbalık mağduru bireylerin kusurlarının bu duruma neden olduğunu düşünüp mükemmel olmaya daha fazla yöneldiğini düşündürmüştür. Bunun yanı sıra akran zorbalığının, sosyal olarak belirlenmiş mükemmeliyetçilik ile anksiyete arasındaki ilişkide aracı bir rol oynadığı görülmüştür. Bir başka deyişle, sosyal beklentiler

doğrultusunda mükemmel olmaya çalışan bireylerin zorbalıkla karşılaşma olasılığı daha yüksek olmaktadır bu da anksiyete düzeylerini arttırmaktadır.

Son olarak, Wei ve arkadaşları (2024), mükemmeliyetçiliğin alt boyutlarıyla zorbalık yapma ve mağdur olma arasındaki ilişkiyi inceleyerek, cinsiyet ve kültürel faktörlerin etkisini araştırmışlardır. Hong Kong, Tayvan, İngiltere ve Hollanda'dan 12-18 yaş aralığında ki 3984 katılımcıyla yürütülen çalışmada, mükemmeliyetçiliğin zorbalık ve depresyonla ilişkilerinin kültüre ve cinsiyete bağlı olarak değiştiği görülmüştür. Kızlarda yüksek standartlar mükemmeliyetçiliği zorbalıkla daha fazla ilişkili olup, depresyon belirtileri ile zorbalığa dahil olma arasında güçlü bir ilişki vardır. Erkeklerde ise geleneksel zorbalık ve siber zorbalık arasında daha yüksek bir korelasyon bulunmuştur. Batı kültürlerinde mükemmeliyetçilik ve zorbalık ilişkili bulunurken Doğu kültürlerinde zorbalık yapma ve mağdur olmanın ilişkisinin daha kuvvetli olduğu görülmüştür. Ayrıca, Batı'da düzenlilik mükemmeliyetçiliği zorbalıkla pozitif, Doğu'da ise negatif ilişkili bulunmuştur. Mükemmeliyetçilik, bireylerin sosyal ilişkilerde gerçekçi olmayan beklentiler geliştirmesine ve kabul görme isteğinin artmasına neden olarak onları zorbalığa karşı daha hassas hale getirmektedir. Ayrıca yüksek standartlar ve düzenlilik mükemmeliyetçiliği zorbalık davranışlarını arttırırken tutarsızlık mükemmeliyetçiliği bireylerin başarısızlık karşısında kendilerini suçlamasına ve zorbalığa yönelmesine yol açabilmektedir.

Literatür tarandığında, zorbalık ve mükemmeliyetçilik ilişkisini ele alan çalışmaların yukarıda belirtilen araştırmalarla sınırlı olduğu görülmektedir. Ayrıca bu tez kapsamında ele alınan siber zorbalık ve mükemmeliyetçilik ilişkisini doğrudan inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu doğrultuda, yapılan araştırmanın literatüre önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmada ele alınan temel problem, üniversite öğrencilerinin siber zorbalık veya siber mağduriyet davranışlarının, algılanan ebeveyn tutumları ve bireylerin mükemmeliyetçilik düzeyleri arasındaki etkileşim bağlamında nasıl şekillendiğini ortaya koymaktır. Günümüzde genç yetişkinlerin çevrim içi ortamlarda giderek artan etkileşimleri, siber zorbalık ve mağduriyet gibi dijital çağın yeni sorunlarını beraberinde getirmektedir. Ancak bu sorunların yalnızca teknolojik faktörlerle açıklanması yeterli olmamakta; aile ilişkileri ve kişilik özellikleri gibi önemli psikososyal değişkenlerin de

dikkate alınması gerekmektedir. Bu doğrultuda, ebeveynlerin çocuklarına karşı benimsedikleri disiplin ve iletişim tarzları (otoriter, demokratik veya koruyucu-istekçi gibi) ile bireylerin mükemmeliyetçilik düzeyleri (kendine yönelik, diğerlerine yönelik veya sosyal olarak belirlenmiş) incelenerek, siber ortamlarda saldırgan veya mağdur konumunda olma eğilimini etkileme düzeyleri araştırılmaktadır. Özellikle “sosyal olarak belirlenmiş mükemmeliyetçilik” boyutunun, otoriter ebeveyn tutumu ile siber mağduriyet arasındaki ilişkide aracı rol oynayıp oynamadığı sorusuna yanıt aranmıştır. Böylece, dijital ortamlarda yaşanan zorbalık ve mağduriyet davranışlarının, aileden gelen tutum kalıpları ve bireysel mükemmeliyetçilik özellikleriyle ne ölçüde bağlantılı olduğunu saptamak amaçlanmıştır.

Bu araştırmanın temel amacı, 18-25 yaş arası üniversite öğrencilerinde siber zorba veya siber mağdur olma ile algılanan ebeveyn tutumları arasındaki ilişkide mükemmeliyetçiliğin aracı rolünü ortaya koymaktır. Literatürde, siber zorbalık ve siber mağduriyetin yalnızca teknolojik unsurlara bağlanamayacağı, aile kaynaklı tutumların ve bireysel kişilik özelliklerinin de bu olguyu şekillendirdiği vurgulanmaktadır. Buna karşın, ebeveyn tutumları (örneğin, otoriter, demokratik, koruyucu-istekçi) ile mükemmeliyetçiliğin alt boyutları arasındaki etkileşimin, siber ortamlarda yaşanan saldırganlık ve mağduriyet süreçlerine nasıl etki ettiği henüz yeterince aydınlatılmamıştır.

Özellikle sosyal olarak belirlenmiş mükemmeliyetçilik boyutunun, ebeveyn-çocuk ilişkisinden kaynaklanan beklentilerle tetiklenebileceği ve siber zorbalık ya da mağduriyet riskini artırabileceği düşünülmektedir (Damien ve ark., 2013; Farrell ve Vaillancourt, 2019). Diğer yandan, ebeveynlerin tutumları aracılığıyla aktardıkları kontrol, ilgi, disiplin ve sevgi düzeylerinin de gençlerin çevrim içi ortamlarda sergiledikleri davranışları derinden etkileyebileceği öne sürülmektedir. Bu nedenle, çalışmada hem ebeveyn tutumları ile siber zorbalık/mağduriyet arasındaki ilişkiler hem de mükemmeliyetçilik düzeylerinin bu ilişkilere aracılık etme potansiyeli kapsamlı biçimde incelenecektir. Araştırmadan elde edilecek bulguların, genç yetişkinlerde siber zorbalığa veya mağduriyete yol açabilecek aile içi ve kişilik temelli etkenlerin anlaşılmasına katkı sağlaması beklenmektedir. Böylelikle, hem önleyici müdahalelerin hem de aile ve birey odaklı rehberlik uygulamalarının geliştirilmesi sürecine ışık tutulacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Hipotezleri

H1. Cinsiyete bağlı olarak siber zorbalık ve siber mağduriyet düzeylerinde farklılık görülmektedir.

H1a) Erkeklerin siber zorbalık puanları kadınlara göre daha yüksek, siber mağduriyet puanları ise daha düşük olacaktır;

H1b) Kadınların siber mağduriyet puanları erkeklere göre daha yüksek, siber zorbalık puanları ise daha düşük olacaktır.

H2. Siber zorbalık, siber mağduriyet, algılanan ebeveyn tutumları (demokratik, koruyucu-istekçi, otoriter) ve mükemmeliyetçiliğin (kendine yönelik, diğerlerine yönelik, sosyal olarak belirlenmiş) alt boyutları arasında anlamlı ilişkiler bulunmaktadır.

H3. Demokratik Ebeveyn Tutumu ile Siber Davranışlar Arasında Mükemmeliyetçiliğin Aracılık Rolü

H3a) Demokratik ebeveyn tutumuna sahip olma, siber zorba olmayı ve siber mağdur olmayı negatif yönde yordamaktadır.

H3b) Demokratik ebeveyn tutumu, her bir mükemmeliyetçilik boyutunu (kendine yönelik, diğerlerine yönelik, sosyal olarak belirlenmiş) pozitif yönde yordar.

H3c) Mükemmeliyetçilik boyutları, siber zorbalık veya siber mağduriyet üzerinde pozitif yönde etkiye sahiptir.

H3d) Mükemmeliyetçilik boyutlarının etkisi kontrol edildiğinde, demokratik ebeveyn tutumunun siber zorbalık ya da siber mağduriyet üzerindeki yordayıcılığı azalır (kısmi aracılık) veya kaybolur (tam aracılık).

H4. Koruyucu-İstekçi Ebeveyn Tutumu ile Siber Davranışlar Arasında Mükemmeliyetçiliğin Aracılık Rolü

H4a) Koruyucu-istekçi ebeveyn tutumuna sahip olma, siber zorbalığı veya siber mağduriyeti pozitif yönde yordar.

H4b) Koruyucu-istekçi ebeveyn tutumu, mükemmeliyetçiliğin alt boyutlarını (kendine yönelik, diğerlerine yönelik, sosyal olarak belirlenmiş) pozitif yönde yordar.

H4c) Mükemmeliyetçilik boyutları, siber zorbalık veya siber mağduriyeti pozitif yönde yordar.

H4d) Mükemmeliyetçilik boyutları kontrol edildiğinde, koruyucu-istekçi ebeveyn tutumunun siber zorbalık ve/veya siber mağduriyeti yordama gücü azalır (kısmi aracılık) veya ortadan kalkar (tam aracılık).

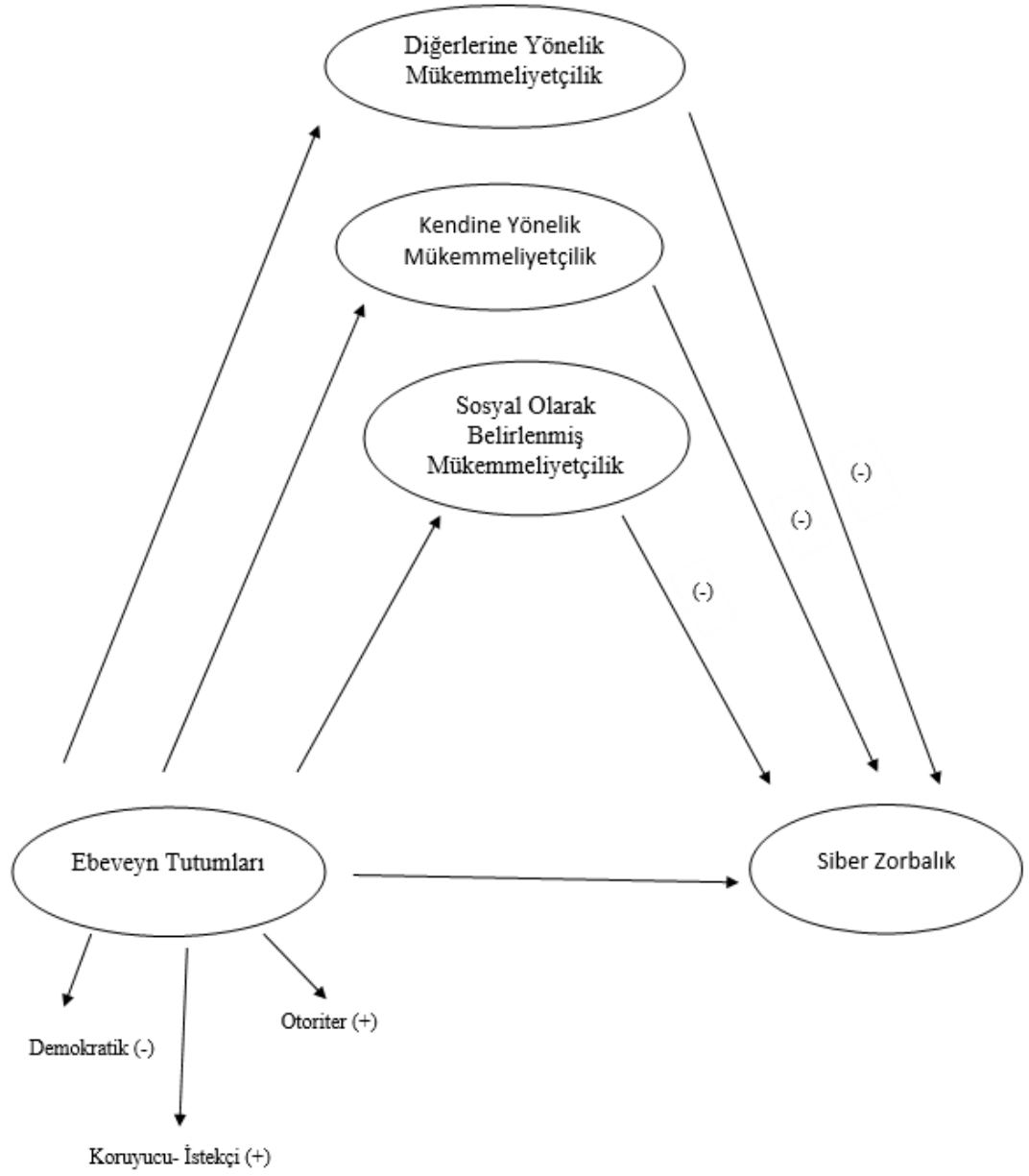
H5. Otoriter Ebeveyn Tutumu ile Siber Davranışlar Arasında Mükemmeliyetçiliğin Aracılık Rolü

H5a) Otoriter ebeveyn tutumuna sahip olma, siber zorbalık veya siber mağduriyet düzeylerini pozitif yönde yordar (ya da kuramsal temele göre negatif yönde olabilir).

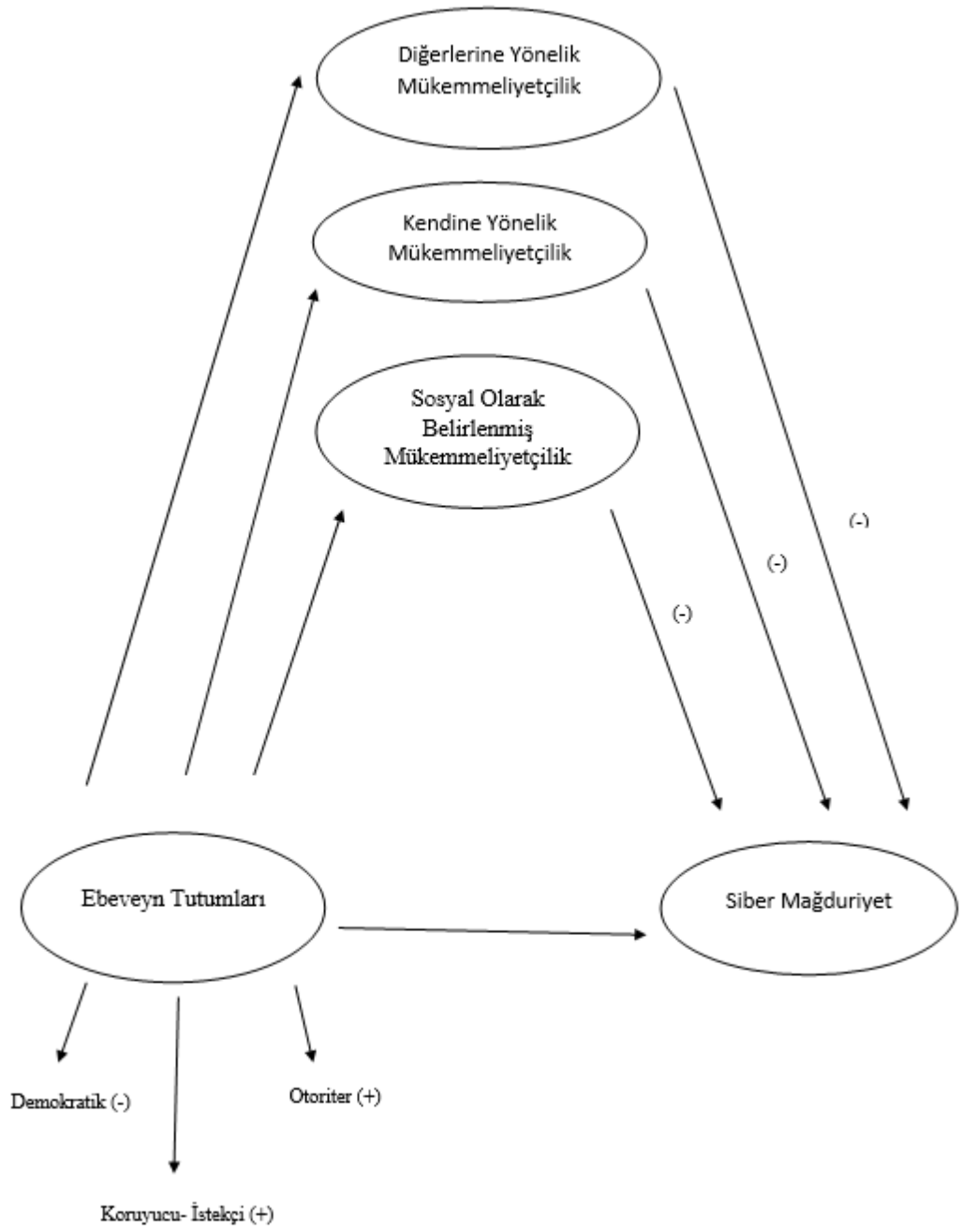
H5b) Otoriter ebeveyn tutumu, mükemmeliyetçiliğin alt boyutlarını (kendine yönelik, diğerlerine yönelik, sosyal olarak belirlenmiş) pozitif yönde yordar.

H5c) Mükemmeliyetçilik boyutları, siber zorbalık ve/veya siber mağduriyeti pozitif yönde yordar.

H5d) Mükemmeliyetçilik boyutlarının etkisi kontrol edildiğinde, otoriter ebeveyn tutumunun siber davranışları (zorbalık-mağduriyet) yordama gücü azalır (kısmi aracılık) veya kaybolur (tam aracılık).

Şekil 1. Siber Zorbalık ve Ebeveyn Tutumlarının İlişkisinde Mükemmeliyetçiliğin Aracı Rolüne İlişkin Grafik

Şekil 2. Siber Mağduriyet ve Ebeveyn Tutumlarının İlişkisinde Mükemmeliyetçiliğin Aracı Rolüne İlişkin Grafik

2. BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, demografik bilgileri ve çeşitli ölçüm araçlarını içeren bir anket çalışmasıdır. Veriler, 2023 -2024 akademik yılının bahar ve yaz dönemleri ile 2024-2025 akademik yılının güz döneminde, çevrimiçi ortamda Google Forms üzerinden toplanmıştır. Katılımcılar, kartopu örnekleme yöntemiyle belirlenmiş ve ankete erişim bağlantısı araştırmacı tarafından üniversite öğrencileriyle paylaşılmıştır. Katılımcılardan, gönüllülük esasına dayanarak anketi tamamlamaları istenmiştir. Veri toplanmaya başlamadan önce, katılımcılara çalışma ile ilgili kapsamlı bilgiler “Bilgilendirilmiş Onam Formu” aracılığıyla sunulmuş ve katılımın isteğe bağlı olduğu vurgulanmıştır. Elde edilen verilerin anonim tutulacağı ve yalnızca bu araştırma kapsamında değerlendirileceği belirtilmiştir. Anketin tamamlanması yaklaşık 10 dakika sürmektedir.

Bu araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinde siber zorba ve ya siber mağdur olma durumlarının cinsiyet ile ilişkili olup olmadıklarını incelemektir. Aynı zamanda çalışmada siber zorba ve siber mağdur olmanın algılanan ebeveyn tutumları ile ilişkisi ve bu ilişkide mükemmeliyetçiliğin aracılık rolünün olup olmadığının tespit edilmesi amaçlanmıştır.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırma örneklemini, 18-25 yaş aralığında olan üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Üniversite öğrencisi olmak ve 18-25 yaş aralığında olmak çalışmaya katılmak için yeterli olmuştur. Bu kapsamda 457 katılımcıya ulaşılmıştır. Üniversite öğrencisi olmadığını veya 18-25 yaş aralığında olmadığını beyan eden 13 katılımcı çalışmadan çıkarılmıştır.

2.3. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları

2.3.1. Demografik Bilgi Formu

Katılımcıların demografik bilgilerine ulaşmak amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan demografik bilgi formunda katılımcıların cinsiyet, yaş, bölüm ve kaçınıcı sınıf olduklarına dair sorular sorulmuştur. Katılımcıların cinsiyet puanları ile siber zorbalık ve ya mağduriyet puanları arasında fark olup olmadığı değeriendirilmiştir.

2.3.2. Siber Zorbalık Ölçeği

Bu çalışmada kullanılan Siber Zorbalık Ölçeği, Arıcak ve arkadaşları (2012) tarafından geliştirilmiştir. 24 maddeden oluşan ölçek, dörtlü skala üzerinden Hiçbir Zaman, Bazen, Çoğu Zaman, Her Zaman şeklinde yanıtlanmaktadır. Hiçbir Zaman yanıtı 1 puan, Bazen yanıtı 2 puan, Çoğu Zaman yanıtı 3 puan, Her Zaman yanıtı 4 puan olarak değeriendirilmektedir. Bu durumda ölçekten alınabilecek en düşük puan 24 iken, en yüksek puan 96 olmaktadır. Ölçekten alınan puanların yükselmesi siber zorbalığa işaret etmektedir. Ölçeğin tamamı için hesaplanmış olan Cronbach alfa katsayısının .95 olması ve test tekrar test katsayısının .70 olarak bulunması ölçeğin güvenilir bir ölçek olduğu şeklinde yorumlanmaktadır. Mevcut çalışmada ölçeğin iç tutarlılık Cronbach alfa katsayısı .74 olarak bulunmuştur.

2.3.3. Siber Mağduriyet Ölçeği

Siber zorbalığa maruz kalan öğrencileri tespit etmek ve hangi yollarla bu mağduriyeti yaşadıklarını belirlemek amacıyla Arıcak ve arkadaşları (2012) tarafından geliştirilen bir ölçektir. Ölçek toplam 24 maddeden oluşmaktadır ve her madde Evet veya Hayır şekline yanıtlanmaktadır. Evet yanıtı 2 puan alırken Hayır yanıtı 1 puan almaktadır. Tersine maddenin bulunmadığı bu ölçekten alınacak en düşük puan 24 iken en yüksek puan ise 48 puan olmaktadır. Ölçekten alınan puanın artması siber mağduriyetin arttığına işaret etmektedir. Geliştirilen bu ölçeğin Cronbach alfa katsayısı .89 olarak bulunmuştur. Ayrıca test tekrar test güvenilirlik katsayısının ise .75 olarak bulunması ölçeğin güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir. Mevcut çalışmada ölçeğin iç tutarlılık Cronbach alfa katsayısı .91 olarak bulunmuştur.

2.3.4. Anne Baba Tutum Ölçeği

1972 yılında Kuzgun tarafından geliştirilen Anne Baba Tutum Ölçeği'ne yeni maddeler eklenmiş ve psikometrik çalışmaları Kuzgun ve Eldeleklioğlu (1999) tarafından yeniden yapılmıştır.

Kuzgun tarafından geliştirilen demokratik, ilgisiz ve otoriter alt başlıklarından oluşan Anne Baba Tutum Ölçeği'nde ölçekler arası korelasyonlar incelendiğinde demokratik tutumu ölçen alt ölçeğin diğerlerinden bağımsız olduğu bulunmuştur. Ancak ilgisiz ve otoriter alt ölçekleri arasında .63 gibi yüksek bir ilişki bulunarak bu iki alt ölçeğin birbirinden yeterince bağımsız ölçme yapmadığı görülmüştür.

Eldeleklioğlu tarafından yeniden geliştirilen ve beş alt ölçek (Demokratik, Otoriter, Koruyucu-İstekçi, Reddedici, İlgisiz) olarak belirlenen ve 119 maddeden oluşan Anne Baba Tutum Ölçeği'nden elde edilen puanlar faktör analizi tekniği ile çözümlenmiştir. Faktör analizi sonucunda faktör yükü en yüksek 15 madde demokratik, eksi değerdeki en yüksek 10 madde otoriter tutumu yansıtmaktadır. İkinci faktöre koruyucu-istekçi tutum ölçeği adı verilmiştir ve 15 maddeden oluşmaktadır.

Ölçek; Hiç Uygun Değil (1 puan), Pek Uygun Değil (2 puan), Biraz Uygun (3 Puan), Uygun (4 puan), Çok Uygun (5 puan) şeklinde yanıtlanan 5 basamaklı likert tipli bir ölçektir. Toplam 40 maddeden oluşan ölçekte; demokratik tutumu ölçen maddeler 1, 2, 6, 7, 13, 14, 15, 20, 21, 22, 29, 30, 36, 37, 39. maddelerdir. Koruyucu-istekçi tutumu ölçen maddeler ise 4, 9, 10, 11, 17, 18, 19, 24, 25, 26, 27, 28, 32, 33, 34. maddelerdir ve otoriter tutumu ölçen maddeler ise 3, 5, 8, 12, 16, 23, 31, 35, 38, 40. maddelerdir (Şahin, 2018).

Yapılan çalışma sonucunda, Cronbach alfa katsayısı demokratik alt ölçek için .89, koruyucu- istekçi alt ölçek için .82 ve otoriter alt ölçek için .78'dir. Ayrıca test tekrar test sonucunun demokratik alt ölçek için .92, otoriter alt ölçek için .79 ve koruyucu-istekçi alt ölçek için .75 olması ölçeğin güvenilir bir ölçek olduğunu göstermektedir (Doğru, 2017).

Mevcut çalışmanın ölçek iç tutarlılık Cronbach alfa katsayısı boyutlara göre; demokratik ebeveynlik .95, koruyucu-istekçi ebeveynlik .89, otoriter ebeveynlik .87 olarak bulunmuştur.

2.3.5. Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği

Hewitt ve Flett tarafından yetişkinlerde mükemmeliyetçilik düzeylerini belirlemek amacıyla geliştirilen Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği, 7'li likert tipinde, Hiç Katılmıyorum (1 puan) ve Tamamen Katılıyorum (7 puan) seçenekleri arasında cevaplanabilen bir ölçektir (Uçar, 2023).

Türkçe uyarlaması ise Oral (1999) tarafından yapılan ölçek, kendine yönelik mükemmeliyetçilik, diğerlerine yönelik mükemmeliyetçilik ve sosyal olarak belirlenmiş mükemmeliyetçilik olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. Kendine yönelik mükemmeliyetçiliği ölçen maddeler 1, 6, 8, 12, 14, 15, 17, 20, 23, 28, 32, 34, 36, 40, 42. maddelerdir. Diğerlerine yönelik mükemmeliyetçiliği ölçen maddeler 2, 3, 4, 7, 10, 16, 19, 22, 24, 26, 27, 29, 38, 43, 45. maddelerdir. Sosyal olarak belirlenmiş mükemmeliyetçiliği ölçen maddeler ise 5, 9, 11, 13, 18, 21, 25, 30, 31, 33, 35, 37, 39, 41 ve 44. maddelerdir. Ayrıca, ölçekte bulunan 2, 3, 4, 8, 9, 10, 12, 19, 21, 24, 30, 34, 36, 37, 38, 43, 44 ve 45. maddeler ters maddeler olarak belirlenmiştir (Kaya, 2021)

Mevcut çalışmanın ölçek iç tutarlılık Cronbach alfa katsayısı boyutlara göre; kendine yönelik mükemmeliyetçilik .84, diğerlerine yönelik mükemmeliyetçilik .61, sosyal olarak belirlenmiş mükemmeliyetçilik .80 olarak bulunmuştur.

3. BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde, ilk olarak veri setinin analizlere uygunluğuna yönelik bulgulara ardından, katılımcıların demografik bilgileri ve ölçeklerden aldıkları puanlara yönelik betimleyici istatistiklere yer verilmiştir. Bu işlemlerin ardından araştırmanın hipotezlerinin sınanması sonucu ulaşılan bulgulara yer verilmiştir.

3.1. Veri Setinin İstatistiksel Analizlere Uygunluğunun İncelenmesi

457 katılımcının yer aldığı veri setinde ilk olarak veri temizliği işlemi yapılmış ve araştırmaya dahil edilme koşulu olan 18-25 aralığında olma ve üniversite öğrencisi olma şartını karşılamayan 13 katılımcı veri setinden çıkarılmış 444 katılımcı ile analize devam edilmiştir. Ardından araştırma değişkenlerinin z puanları hesaplanmış ve + 3,29 ve - 3,29 değer aralığının dışında kaldığı belirlenen 11 katılımcı veri setinden çıkarılmıştır.

Hipotez analizlerine geçilmeden önce veri setinin normallik varsayımlarını karşılayıp karşılamadığı test edilmiştir. Değişkenlerin skewness ve kurtosis değerleri - 1.5 ile +1.5 arasında yer aldığından normallik varsayımını karşıladığı görülmüştür. Sadece siber zorbalığın skewness değeri 2,365 ve kurtosis değeri 6.114'tür. Bu çalışmada suç davranışlarından biri olan siber zorbalık ele alındığı için ve genel olarak toplumda bu tür davranışların ifade edilme olasılığının düşük olduğu düşünülmektedir. Bu durum, siber zorbalığa ilişkin verilerin normal bir dağılım göstermeyeceğini işaret etmektedir. Ayrıca, literatürde suç davranışlarını inceleyen diğer araştırmalarda da benzer biçimde bu tür davranışlara yeterince rastlanmaması, istatistiksel olarak normal kabul edilmektedir (Thornton ve ark., 2010). Bu yüzden siber zorbalık genel toplumda beyan edilmeyeceğinden dolayı daha esnek değerlendirilebileceği düşünülerek analiz tamamlanmıştır.

3.2. Katılımcıların Demografik Bilgilerine İlişkin Bulgular

Bu araştırmanın analizi 433 katılımcıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılanların 329'u (%76) kadın, 104'ü (%24) erkektir. Ayrıca katılımcıların yaşları 18-25 aralığındadır ve bütün katılımcılar üniversite öğrencisidir. Katılımcıların 32'si

(%7.4) 18 yaşında, 75'i (%17.3) 19 yaşında, 129'u (%29.8) 20 yaşında, 88'i (%20.3) 21 yaşında, 47'si (%10.9) 22 yaşında, 26'sı (%6) 23 yaşında, 16'sı (%3.7) 24 yaşında ve 20'si (%4.6) 25 yaşındadır. Katılımcılara ilişkin demografik bilgiler Tablo 3.1.'de sunulmuştur.

Tablo 1.
Katılımcıların Demografik Bilgilerine İlişkin Sıklık ve Yüzdelik Değerleri

Demografik Bilgiler		Kişi Sayısı (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	329	76
	Erkek	104	24
Yaş	18	32	7.4
	19	75	17.3
	20	129	29.8
	21	88	20.3
	22	47	10.9
	23	26	6
	24	16	3.7
	25	20	4.6

3.3. Siber Zorbalık, Siber Mağduriyet, Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Mükemmeliyetçilik Değişkenlerinin Cinsiyete Göre İncelenmesi

Siber zorbalık, siber mağduriyet, ebeveyn tutumları ve mükemmeliyetçilik değişkenlerinde cinsiyet açısından anlamlı bir fark bulunup bulunmadığını değerlendirmek amacıyla Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Analiz sonuçlarına göre kadın katılımcıların (Mdn=27) siber mağduriyet puanları ve erkek katılımcıların (Mdn=28) siber zorbalık puanları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir, $U=15400.00$, $z= -1.56$, $p>.05$, $r= .07$. Ayrıca, ebeveynlik tutumlarının alt boyutlarında cinsiyet açısından fark bulunup bulunmadığına bakıldığında, kadın katılımcıların

(Mdn=58) ve erkek katılımcıları (Mdn=57) demokratik ebeveynlik alt boyutu puanları arasında anlamlı fark gözlenmemiştir, $U=16786,000$, $z= -.29$, $p>.05$, $r= 0.01$. Benzer şekilde kadın katılımcılar (Mdn=35) ile erkek katılımcıların (Mdn=35) koruyucu istekçi ebeveynlik tutumu ($U=16409,00$, $z= -63$, $p>.05$, $r= .03$) ve otoriter ebeveynlik tutumunun ($U=16966,000$, $z= -.128$, $p>.05$, $r= .006$) kadın (Mdn=22) ve erkek (Mdn=22) katılımcılar arasında farklı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla analiz sonuçlarına göre ebeveynlik tutumlarının cinsiyete göre farklı olmadığı gözlenmiştir. Ek olarak mükemmeliyetçilik düzeyleri cinsiyet açısından incelendiğinde benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Kadın (Mdn=67) ve erkek (Mdn=68,5) katılımcılar arasında kendine yönelik mükemmeliyetçilik puanları arasında fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır, $U=16927,000$, $z= -.163$, $p>.05$, $r=0.008$. Diğerlerine yönelik mükemmeliyetçilik alt boyutu incelendiğinde ise benzer şekilde kadın (Mdn=60) ve erkek (Mdn=60) katılımcılar arasında anlamlı farklılık gözlenmemiştir, $U=17101,500$, $z= -.006$, $p>.05$, $r=2.88$. Son olarak sosyal olarak belirlenmiş mükemmeliyetçilik alt boyutu cinsiyet açısından incelenmiş ve kadın (Mdn=56) ve erkek (Mdn=58) katılımcıların puanlarının anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür, $U= 16180,500$, $z= -.834$, $p>.05$, $r= .04$. Öte yandan kadın katılımcıların (Mdn=24) siber zorbalık puanları ve erkek katılımcıların (Mdn=25) siber zorbalık puanları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmiştir, $U=13169.00$, $z= -3.94$, $p< .001$, $r=-.19$. Sonuç olarak bu tez çalışmasında Hipotez 1/a kısmen desteklenirken Hipotez 1/b desteklenmemiştir.

Tablo 2.
Değişkenlerin Cinsiyet Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Boyut	Kategori	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Siber Zorbalık	Kadın	329	205.03	67454.00	13169.000	.000
	Erkek	104	254.88	26507.00		
Siber Mağduriyet	Kadın	329	211.81	69685.00	15400.000	.119
	Erkek	104	233.42	24276.00		
DET	Kadın	329	216.02	71071.00	16786.000	.772
	Erkek	104	220.10	22890.00		
KET	Kadın	329	214.88	70694.00	16409.000	.530
	Erkek	104	223.72	23267.00		
OET	Kadın	329	217.43	71535.00	16966.000	.898
	Erkek	104	215.63	22426.00		
KYM	Kadın	329	216.45	71212.00	16927.000	.871
	Erkek	104	218.74	22749.00		
DYM	Kadın	329	216.98	71386.50	17101.500	.995
	Erkek	104	217.06	22574.50		
SOBM	Kadın	329	214.18	70465.50	16180.500	.404
	Erkek	104	225.92	23495.50		

Not: DET= Demokratik Ebeveyn Tutumu, KET= Koruyucu-İstekçi Ebeveyn Tutumu, OET= Otoriter Ebeveyn Tutumu; KYM= Kendine Yönelik Mükemmeliyetçilik; SOBM= Sosyal Olarak Belirlenmiş Mükemmeliyetçilik; DYM= Diğerlerine Yönelik Mükemmeliyetçilik.

3.4. Siber Zorbalık, Siber Mağduriyet, Algılanan Ebeveynlik Tutumları ve Mükemmeliyetçilik Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Siber zorbalık, siber mağduriyet, ebeveyn tutumları ve mükemmeliyetçilik alt boyutları ilişkisini incelemek amacıyla Pearson Korelasyon Analizi gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucuna göre, siber zorbalık ve siber mağduriyet ($r=.36$, $p<.01$) arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Siber zorbalık ile ebeveyn tutumları ve mükemmeliyetçilik alt boyutlarının ilişkisi incelendiğinde, siber zorbalık ve koruyucu-istekçi ebeveyn tutumu ($r=.20$, $p<.01$), otoriter ebeveyn tutumu ($r=.12$, $p<.05$) ve diğerlerine yönelik

mükemmeliyetçilik ($r=.11$, $p<.05$) arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülürken siber zorbalık ve demokratik ebeveyn tutumu ($r=-.14$, $p<.01$) arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Öte yandan siber zorbalık ve kendine yönelik mükemmeliyetçilik ($r=.01$, $p>.05$) ve sosyal olarak belirlenmiş mükemmeliyetçilik ($r=.08$, $p>.05$) arasında anlamlı düzeyde ilişki olmadığı görülmüştür.

Siber mağduriyetin ebeveyn tutumları ve mükemmeliyetçilik alt boyutları ile ilişkisi incelendiğinde ise siber mağduriyet ve koruyucu-istekçi ebeveyn tutumu ($r=.29$, $p<.01$), otoriter ebeveyn tutumu ($r=.27$, $p<.01$), kendine yönelik mükemmeliyetçilik ($r=.14$, $p<.01$), diğerlerine yönelik mükemmeliyetçilik ($r=.10$, $p<.05$) ve sosyal olarak belirlenmiş mükemmeliyetçilik ($r=.22$, $p<.01$) arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülürken, siber mağduriyet ve demokratik ebeveyn tutumu ($r=-.21$, $p<.01$) arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.

Ebeveynlik tutumları ve mükemmeliyetçilik alt boyutlarının ilişkisi incelendiğinde, demokratik ebeveyn tutumu ile sosyal olarak belirlenmiş mükemmeliyetçilik ($r=-.43$, $p<.01$) arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunurken demokratik ebeveyn tutumu ile kendine yönelik mükemmeliyetçilik ($r=.01$, $p>.05$) ve diğerlerine yönelik mükemmeliyetçilik ($r=.03$, $p>.05$) arasında anlamlı ilişki bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Koruyucu-istekçi ebeveyn tutumunun ise kendine yönelik mükemmeliyetçilik ($r=.10$, $p<.05$) ve sosyal olarak belirlenmiş mükemmeliyetçilik ile pozitif yönde anlamlı bir ilişkisi olduğu sonucuna ulaşılırken diğerlerine yönelik mükemmeliyetçilik ($r=-.01$, $p>.05$) ile anlamlı düzeyde bir ilişkisi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Otoriter ebeveyn tutumunun ise, sadece sosyal olarak belirlenmiş mükemmeliyetçilik ($r=.51$, $p<.01$) ile pozitif yönde anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu bulunmuştur. Otoriter ebeveyn tutumu ile kendine yönelik mükemmeliyetçilik ($r=.01$, $p>.05$) ve diğerlerine yönelik mükemmeliyetçilik ($r=-.05$, $p>.05$) arasında anlamlı düzeyde bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Sonuç olarak bu tez çalışmasında Hipotez 2 kısmen desteklenmiştir.

Tablo 3.
Değişkenler Arasındaki Pearson Korelasyon Sonuçları

	1	2	3	4	5	6	7	8
1.Siber Zorbalık	-							
2.Siber Mağduriyet	.36**	-						
3. DET	-.14**	-.21**	-					
4.KET	.20**	.29**	-.50**	-				
5.OET	.12**	.27**	-.72**	.79**	-			
6.KYM	.01	.14**	.07	.10*	.01	-		
7.DYM	.11*	.10*	.03	-.01	-.05	.37**	-	
8.SOBM	.08	.23**	-.43**	.55**	.51**	.19**	.09	-

*p <.05, **p <.01

Not: DET= Demokratik Ebeveyn Tutumu, KET= Koruyucu-İstekçi Ebeveyn Tutumu, OET= Otoriter Ebeveyn Tutumu; KYM= Kendine Yönelik Mükemmeliyetçilik; SOBM= Sosyal Olarak Belirlenmiş Mükemmeliyetçilik; DYM= Diğerlerine Yönelik Mükemmeliyetçilik

3.5. Siber Zorbalık ve Siber Mağduriyet ile Algılanan Ebeveynlik Tutumları İlişkisinde Mükemmeliyetçiliğin Aracı Rolüne İlişkin Bulgular

Bu kısımda, bu çalışmanın temel hipotezi olan siber zorba olma veya siber mağdur olma durumlarının algılanan ebeveynlik tutumları ile ilişkisinde mükemmeliyetçiliğin aracılık rolünü incelemeye yönelik yapılan analizlere yer verilmiştir. Aracılık analizi Process 4.2. aracılık analizi eklentisi kullanılarak yapılmıştır. Aracılık analizi değerlendirilirken, Baron ve Kenny (1986) 'nin öne sürdüğü yöntemle göre bir modelin aracılık etkisi gösterebilmesi için dört adımda belirtilen koşulları yerine getirmesi gerekmektedir. Ancak, geleneksel olarak bilinen bu yöntemin günümüzde eleştirilere konu olduğu göz önünde bulundurularak bu çalışmada, daha sağlam ve güvenilir sonuçlar sunduğu düşünülen bootstrap yöntemine dayalı modern bir yaklaşım benimsenmiştir (Gürbüz ve Bayık, 2021).

Siber zorbalık ile Anne Baba Tutum Ölçeği'nin üç alt boyutu olan koruyucu-istikçi, otoriter ve demokratik ebeveyn tutumu arasındaki ilişkide Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği'nin üç alt boyutu olan kendine yönelik, diğerlerine yönelik ve sosyal olarak belirlenmiş mükemmeliyetçiliğin aracı rol oynamadığı görülmüştür.

Bununla birlikte siber mağduriyet ile demokratik ebeveyn tutumu ve koruyucu-istikçi ebeveyn tutumu ilişkisinde mükemmeliyetçiliğin 3 alt boyutu olan kendine yönelik, diğerlerine yönelik ve sosyal olarak belirlenmiş mükemmeliyetçiliğin aracı rol oynamadığı görülmüştür, dolayısıyla Hipotez 3 ve Hipotez 4 desteklenmemiştir. Öte yandan, siber mağduriyet ile otoriter ebeveyn tutumu ilişkisinde kendine yönelik mükemmeliyetçilik ve diğerlerine yönelik mükemmeliyetçilik aracı rol oynamazken sosyal olarak belirlenmiş mükemmeliyetçiliğin (bkz. Tablo 4) aracı rol oynadığı sonucuna ulaşılmıştır. Sonuç olarak araştırmada Hipotez 5 kısmen desteklenmiştir.

3.6. Siber Mağduriyet ile Otoriter Ebeveynlik Tutumu İlişkisinde Sosyal Olarak Belirlenmiş Mükemmeliyetçiliğin Aracılık Rolüne İlişkin Bulgular

Bulgular incelendiğinde, otoriter ebeveynlik tutumu bağımsız değişkeni siber mağduriyet bağımlı değişkenini anlamlı düzeyde yordamaktadır ($\beta=.27$, $t=35.66$, $p>.001$).

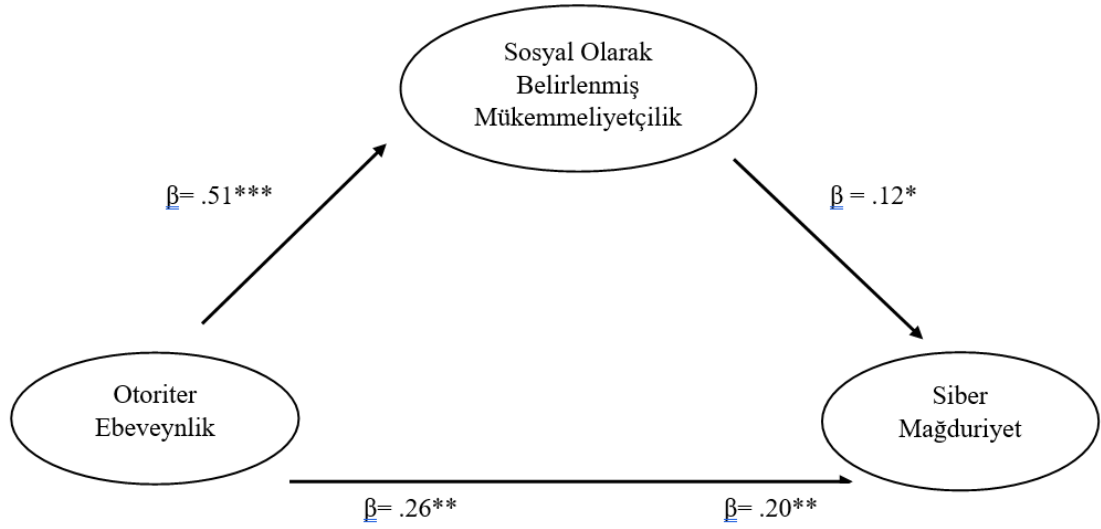
Aracılık analizi Hayes (2018) tarafından oluşturulan Proses Macro eklentisi ile yürütülmüştür. Bu analizde, 5000 yeniden örnekleme seçeneğiyle Bootstrap yöntemi tercih edilmiştir. Bootstrap yöntemine dayalı aracılık etkisi analizlerinde, araştırma hipotezinin doğrulanabilmesi için %95 güven aralığındaki sonuçların 0 değerini içermemesi gerekmektedir (Gürbüz ve Bayık, 2021). Buna göre otoriter ebeveynlik tutumunun, siber mağduriyet üzerinde etkisinin anlamlı olduğu, dolayısıyla da sosyal olarak belirlenmiş mükemmeliyetçiliğin, otoriter ebeveynlik tutumu ve siber mağduriyet arasındaki ilişkiye aracılık ettiği tespit edilmiştir ($\beta= .04$, %95 CI [.0032, .0696]). Analiz sonuçları Tablo 4’te verilmiştir.

Elde edilen bulgulara göre, otoriter ebeveynlik tutumu gençlerin siber mağduriyet yaşama riskini artırmaktadır. Bu ilişki, kısmen sosyal olarak belirlenmiş mükemmeliyetçilik üzerinden gerçekleşmektedir. Başka bir ifadeyle, otoriter ebeveynlik gençlerde sosyal beklentilere yönelik mükemmeliyetçilik eğilimini tetiklemekte ve bu durum da bireylerin dijital ortamda mağduriyet yaşama olasılığını artırmaktadır. Modelin genel olarak anlamlı (p değerleri $< .001$, $< .01$ ve $< .05$) ve güvenilir olduğunu (yüksek R^2 değerleri ve anlamlı dolaylı etki) söyleyebiliriz.

Tablo 4.
Otoriter Ebeveynlik Tutumu ile Siber Mağduriyet İlişkisinde Sosyal Olarak Belirlenmiş Mükemmeliyetçiliğin Aracı Rolü

Model	B	SH	β	t	p	%95 Güven Aralığı		F	R2
						Alt Sınır	Üst Sınır		
Sabit	38.65	1.35		24.97	<.001***	35.61	41.70	131.80	.2574
1 Otoriter Ebeveynlik	.72	0.06	.51	11.48	<.001***	.5969	.8435		
Sabit	22.84	1.11		20.58	<.001***	20.66	25.02		
Otoriter Ebeveynlik	.12	0.03	.20	3.34	<.01**	.0539	.1883		
2 Sosyal Olarak Belirlenmiş Mükemmeliyetçilik	.05	.02	.12	2.14	<.05*	.0043	.0979	17.44	.0815
Dolaylı Etki	.04	.02				0.0032	0.0696		

***p<.001, **p<.01, *p<.05

Not. *** $p < .001$, ** $p < .01$, * $p < .05$.

Şekil 3. Otoriter Ebeveynlik Tutumu ile Siber Mağduriyet İlişkisinde Sosyal Olarak Belirlenmiş Mükemmeliyetçiliğin Aracı Rolüne İlişkin Grafik

4. BÖLÜM

TARTIŞMA

Bu çalışmanın temel amacı, üniversite öğrencilerinde ortaya çıkan siber zorbalık ve siber mağduriyet davranışlarının, öğrencilerin algıladıkları ebeveyn tutumlarıyla ne ölçüde ilişki içerisinde bulunduğunu ve söz konusu ilişkinin mükemmeliyetçilik tarafından hangi boyutta etkilendiğini ortaya koymaktır. Bu doğrultuda, araştırmanın hipotezlerine dayanan bulgular ayrıntılı olarak analiz edilmiş; elde edilen sonuçlar, daha önceki ampirik çalışmaların bulguları ve kuramsal yaklaşımlar ışığında karşılaştırmalı biçimde yorumlanmıştır.

Öncelikle, cinsiyet değişkeninin siber zorbalık ve siber mağduriyet düzeyleri üzerindeki etkisine ilişkin bulgular ele alınmıştır. Ardından, temel değişkenlerin alt boyutları (ebeveyn tutumları ve mükemmeliyetçilik) arasındaki korelasyon ilişkileri incelenmiş; son olarak, siber zorbalık ve mağduriyetin algılanan ebeveyn tutumlarıyla ilişkisinde mükemmeliyetçiliğin aracı rolüne yönelik Process Macro analiz bulguları tartışılmıştır. Son bölümde ise araştırmanın literatüre katkıları, sınırlılıkları ve geleceğe dönük araştırma önerileri detaylı biçimde sunulmuştur.

4.1. Cinsiyete göre Siber Zorbalık, Siber Mağduriyet, Ebeveyn Tutumları ve Mükemmeliyetçilik Puanlarının İncelenmesi

Bu çalışmada elde edilen sonuçlara göre, cinsiyete dayalı karşılaştırmada erkek katılımcıların siber zorbalık düzeylerinin kadın katılımcılara kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Literatürde de benzer bir yönelim saptanmış olup, çeşitli araştırmalar erkeklerin siber zorbalığa daha fazla eğilim gösterdiklerini doğrulamaktadır (Akcan ve Öztürk, 2017; Ayas ve Horzum, 2012; Baykal, 2016; Charalampousa ve ark., 2018; Cicioğlu, 2014; Elmas, 2016; Erbiçer, 2017; Erdur-Baker, 2010; İğdeli, 2018; Polat ve Bayraktar, 2016). Bu tutumun ortaya çıkmasında, toplumsal cinsiyet rollerinin etkisi öne çıkan nedenlerden biridir. Toplumsal cinsiyet rolleri, bireylerin toplum tarafından belirlenen cinsiyete özgü davranış kalıpları ve beklentileri benimsemelerini ifade eder (Connell, 2002). Bu roller, siber zorbalığın hem failleri hem de mağdurları açısından önemli farklılıklar yaratabilmektedir. Yapılan araştırmalar, erkeklerin siber zorbalık davranışlarını fiziksel tehdit ve doğrudan saldırganlık gibi şekillerde sergilediklerini gösterirken, kadınların ise çoğunlukla

ilişkisel saldırganlık biçimlerini (dedikodu, dışlama, manipölasyon vb.) tercih ettiklerini ortaya koymaktadır (Barlett ve Coyne, 2014). Bu durum, geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinin dijital ortama yansması olarak yorumlanabilir.

Ayrıca, toplumsal cinsiyet rolleri nedeniyle kadınların dijital ortamda duygusal içerikli saldırılara ve itibara yönelik saldırılara maruz kalma oranlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır (Navarro ve Jasinski, 2013). Bu mağduriyet biçimi, genç kadınlarda daha yüksek düzeyde depresyon ve kaygı semptomlarına yol açabilir. Erkeklerin ise dijital ortamda daha çok statü mücadelesi ve güç gösterisi amacıyla saldırgan davranışlar sergiledikleri bulunmuştur. Geleneksel cinsiyet normları uyarınca erkeklerde şiddet içeren veya saldırgan davranışların bir “güç” sembolü olarak algılanabilmesi (Çiftçi, 2010; Erdur-Baker, 2010) de siber zorbalığı besleyen etkenlerden biri olarak değerlendirilebilir.

Toplumsal cinsiyet rolleri, siber mağduriyetin sıklığı, türü ve etkileri üzerinde önemli bir rol oynamaktadır. Toplumsal cinsiyet rollerinin, bireylerin dijital ortamda maruz kaldıkları saldırganlık türleri üzerinde belirgin etkileri olduğu tespit edilmiştir. Yapılan araştırmalar, kadınların erkeklere kıyasla özellikle duygusal ve psikolojik saldırılar, itibar zedeleyici içerikler ve sosyal dışlanma gibi ilişki odaklı saldırılara daha fazla maruz kaldığını ortaya koymaktadır (Navarro ve Jasinski, 2013). Bu durum, toplumda kadınlara atfedilen pasif, hassas ve ilişkisel rollerin dijital ortama yansması şeklinde yorumlanabilir.

Öte yandan, erkeklerin dijital ortamlarda maruz kaldıkları saldırılar, daha çok tehdit, fiziksel şiddete yönelik ifadeler ve doğrudan saldırganlık biçimlerini içermektedir (Barlett ve Coyne, 2014). Erkeklerin bu tür saldırılara maruz kalma oranlarının yüksek olması, toplumsal olarak erkeklere yüklenen güçlü ve dayanıklı olma rollerinin dijital saldırılarda güç mücadelesi ve statü kazanımı ile ilişkili olduğunu göstermektedir.

Yapılan çalışmada, siber mağduriyet açısından erkek ve kadın katılımcıların puanları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Bu bulgu, siber mağduriyetin cinsiyet değişkeni tarafından belirgin biçimde etkilenmediğine işaret eden önceki araştırmalarla uyumludur (Elmas, 2016; Gedik ve ark., 2021; Özer ve Şad, 2021).

Konu hakkındaki farklı görüşler ve bulgular, mağduriyetin raporlanma biçimleriyle de ilişkilendirilmektedir. Örneğin, Kadiroğlu ve Akay (2024), Türkiye’deki ergenlerin utanma, mahremiyet kaygıları veya ebeveyn denetim haklarının kısıtlanmasından çekinmeleri gibi nedenlerle siber mağduriyetlerini gizleme eğiliminde olduklarını vurgulamış; bu durumun, siber mağduriyet oranlarının özellikle de kadın katılımcılar açısından düşük veya önemsiz görünebileceğini öne sürmüştür. Bu kapsamda, katılımcıların siber mağduriyet yaşama olasılığını gerçekçi biçimde yansıtan ölçümlerin geliştirilebilmesi ve katılımcıların yaşadıkları zorbalığı rapor etme süreçlerinin güçlendirilmesi, ileriki araştırmalarda konunun daha kapsamlı irdelenmesine katkı sağlayacaktır.

Ek olarak, siber zorbalık düzeylerinin cinsiyete göre farklılık gösterdiğine işaret eden araştırmacıların bazıları, bu bulguyu değerlendirirken yalnızca niceliksel sonuçlarla sınırlı kalmamış; aynı zamanda toplumsal koşullar ve cinsiyet rolleri gibi sosyokültürel etkenleri de dikkate almıştır. Bu çerçevede, Akca ve Sayımer (2017), Türkiye’de erkek öğrencilerin siber zorbalık düzeylerini artıran en önemli faktörün toplumsal cinsiyet rolleri olduğuna vurgu yapmaktadır. Benzer biçimde, Akca Baştürk (2014) ortaokul öğrencileriyle yürüttüğü araştırmada, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin bir sonucu olarak kız öğrencilerin hem internete erişim hem de aktif internet kullanımı açısından erkeklerin gerisinde kaldıklarını tespit etmiştir. Aynı çalışmada, erkeklere kıyasla sosyal ağ hesabı bulunan ve bu ağları yoğun biçimde kullanan kız öğrenci sayısının görece düşük olduğu, kız öğrencilerin çoğunlukla interneti eğitim amaçlı tercih ettikleri ve çevrimiçi oyun veya sosyal etkinliklere daha az katıldıkları vurgulanmıştır. Bu durum, erkeklerin çevrimiçi ortamda daha özgür hareket etmelerine ve dolayısıyla siber zorbalık davranışlarına daha sık başvurmalarına zemin hazırlayabilmektedir.

Siber zorbalığın erkek öğrenciler arasında daha yaygın olmasını açıklamak için vurgulanan bir diğer argüman da, şiddet veya saldırgan davranışların bir “güç” ya da “statü” sembolü olarak algılanmasıdır (Çiftçi, 2010). Erdur-Baker (2010) ise, erkeklerde siber zorbalığın en güçlü risk faktörünün “riskli internet kullanımı” olduğunu öne sürmüştür; Türk kültürü bağlamında kızların daha sıkı denetlenmesi ve saldırgan davranışlara daha az izin verilmesi, buna karşılık erkeklerin bu konuda daha toleranslı bir çevreyle karşılaşmasının saldırganlığa yatkınlığı artırdığını belirtmiştir. Böylelikle, ebeveynlerin kız çocuklarını daha bilinçli internet kullanıcısı olmaları yönünde

eğitirken, erkek çocukların saldırgan davranışlarına daha fazla hoşgörü göstermelerinin cinsiyetler arasındaki siber zorbalık farkını açıklayabileceği ileri sürülmektedir.

Ebeveyn tutumları puanlarının cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelendiğinde, ebeveynlik tutumlarının 3 alt boyutunda (demokratik, koruyucu-istekçi, otoriter) cinsiyetten etkilenmediği sonucuna ulaşılmıştır. İlgili konuda literatür incelendiğinde benzer sonuçlara ulaşan çalışmaların mevcut olduğu görülmüştür (Aydoğdu ve Dilekman, 2016; İnci ve Deniz, 2015; Kolburan ve ark., 2012). Aydoğdu ve Dilekman (2016), 2-6 yaş arası çocuklarla yaptıkları çalışmalarının sonucunda otoriter ve koruyucu alt boyutlarının cinsiyete göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca, İnci ve Deniz (2015) ise, babanın ebeveynlik tutumunun cinsiyete göre farklılaşmadığını öne sürmüşlerdir. Kolburan ve arkadaşları (2012), 15-25 yaş arasındaki bireylerle yürüttükleri çalışmalarının sonucunda erkeklerin annelerini daha otoriter ve koruyucu algıladıklarını, kızların ise babalarını daha demokratik ve koruyucu algıladıklarını gözlemlemişlerdir. Ancak yapılan analizler sonucunda ulaşılan bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı bir fark oluşturmadığını belirtmişleridir. Öte yandan, ebeveynlik tutumlarının cinsiyete göre farklılaştığını belirten çalışmaların da mevcut olduğu görülmüştür (Aydoğdu ve Dilekman, 2016; Cankardaş, 2019). Aydoğdu ve Dilekman (2016)'a göre erkekler ebeveynlerini daha demokratik algıladıklarını belirtmişlerdir. Cankardaş (2019), üniversite öğrencileri ile yaptığı çalışmada erkeklerin ebeveynlerinden algıladıkları reddedici boyutunun, kızların ise ebeveynlerinden algıladıkları duygusal sıcaklığın daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Mükemmeliyetçilik puanlarının cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelendiğinde ise mevcut araştırmada mükemmeliyetçiliğin 3 alt boyutunun (kendine yönelik, diğerlerine yönelik, sosyal olarak belirlenmiş) cinsiyete göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. İlgili literatürde cinsiyet ve mükemmeliyetçilik konusunda benzer sonuçlara ulaşan çalışmaların mevcut olduğu görülmüştür (Yıldırım ve Sarıçam, 2022). Öte yandan mükemmeliyetçiliğin cinsiyete göre farklılaştığını belirten çalışmaların da mevcut olduğu görülmüştür (Gönülateş ve İmamoğlu, 2019; Tekin, 2022). Gönülateş ve İmamoğlu (2019), erkeklerin kadınlara kıyasla daha mükemmeliyetçi olduğu sonucuna ulaştıkları çalışmalarında bunun nedeni olarak toplumun cinsiyetlere farklı roller atfetmesinin erkekler üzerinde daha fazla başarı ve kabul görme baskısı yarattığını bu durumun erkeklerin davranışlarına daha fazla önem vermesine ve mükemmeliyetçi olmalarına zemin hazırladığını belirtmişlerdir.

4.2. Katılımcıların Siber Zorbalık, Siber Mağduriyet, Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Mükemmeliyetçilik Puanları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Elektronik iletişim araçlarının gelişmesiyle birlikte zarar verici davranışlar sanal ortama taşınmış ve literatürde siber zorbalık olarak adlandırılmıştır (Elmas, 2016). İnternet ortamında bireye yönelik tehdit, taciz ve hakaret gibi siber zorbalık eylemleri sonucunda siber mağduriyet yaygınlaşmış ve dijital teknolojilerin kullanılması ile küresel bir sorun haline gelmiştir. Ayrıca, bu olumsuz davranışlara maruz kalan birey siber mağdur olarak adlandırılmaktadır. Dolayısıyla internetin kimliksiz ve kontrolsüz bir şekilde kullanılması suç işleme ve mağduriyet riskini arttırmaktadır (Karaca ve ark., 2021). Elmas (2016)'a göre zorbalık konusunda araştırmacıların fikir birliği içinde oldukları 3 husus bulunmaktadır. Bu hususlara göre zorbalık, uzun süreli ve sistematik olarak devam eden davranışlardır ve zorbalıkta, güçlü olan birey, daha zayıf olanı hedef almaktadır ve aralarında güç dengesizliği bulunmaktadır. Bu davranışlar fiziksel, sözel ve psikolojik şekillerde ortaya çıkabilmektedir. Dilmaç (2009)'a göre, önceki siber zorbalık deneyimleri, gelecekte siber zorba ve siber mağdur olma riskini güçlü şekilde öngörmektedir. Bu bilgiye paralel olarak tez çalışması sonucunda da siber zorbalık yapma ve siber mağdur olma arasında anlamlı ilişki bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır ve ilgili literatür incelendiğinde bu bulguları destekleyen çalışmaların mevcut olduğu görülmüştür (Dilmaç, 2009; İğdeli, 2018; Rodop ve ark., 2022; Whittaker ve Kowalski, 2015; Ybarra ve Mitchell, 2004).

Ybarra ve Mitchell (2004)'e göre zayıf bakım veren-çocuk ilişkisi siber zorbalıkla önemli ölçüde ilişkili olan bir konudur ve devamlı disiplin siber zorbalık ile ilişkilidir. Ayrıca, bazı araştırmacılara göre zorbalık yapan bireylerin şiddete karşı olumlu tutumlarının mevcut olması ve ebeveynleriyle kötü ilişkilere sahip olma ihtimalleri yüksektir (Limber, 2002; Olweus ve ark., 1999, akt. Mason, 2008). Otoriter ebeveynler, çocuklarına karşı daha az sıcaklık göstermekte ve daha fazla kontrol davranışı göstermektedirler. Aynı zamanda, koyulan kurallara ve beklentilere çocuklarının sorgulamadan uymasını beklemektedirler. Otoriter ebeveynlere göre koyulan kurallar tartışmaya açık değildir ve sorgulanmadan kabul edilmelidir (Dost ve ark., 2019). Bu bilgiler ışığında bu tez çalışmasının sonuçları ebeveynlik tutumları ve siber zorbalık ve mağduriyet açısından incelendiğinde açık iletişimin düşük, kontrolün ise yüksek olduğu ebeveynlik tutumu olan otoriter ebeveynlik tutumunun siber zorbalık

ve siber mağduriyet ile pozitif yönde ilişkili bulunmasını destekleyen çalışmalar mevcuttur (Charalampousa ve ark., 2018; Çimen, 2018; Martinez ve ark., 2019; Vargün ve Kızıltepe, 2023). Örneğin, Çimen (2018) yaptığı araştırma sonucunda otoriter ebeveyne sahip bireylerin siber zorbalık ve mağduriyet puanlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Benzer biçimde Katz ve arkadaşları (2019) da, kontrolcü ebeveynliğin hem siber zorbalık hem de siber mağduriyet ile ilişki olduğunu belirtmektedirler. Aynı şekilde, Erbiçer (2017) de otoriter ebeveyne sahip olanların siber zorbalık puanlarının hem koruyucu hemde demokratik ebeveyne sahip olanlardan yüksek bulunduğunu belirtmektedir. Martinez ve arkadaşları (2019) otoriter ebeveynlik tutumunu, en yüksek düzeyde siber mağduriyet ile ilişkili bulmuşlardır. Öte yandan, Lereya ve arkadaşları (2013) yaptıkları meta-analiz sonucunda, otoriter ebeveynlerin çocuklarının zorbalığa maruz kalma olasılığının daha düşük olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Yerger ve Gehret (2011)'e göre, zorba davranışlar sergileyenler genellikle katı, cezalandırıcı ve tutarsız bir aile ortamında büyüyen ve aile içi sorunları daha fazla yaşayan otoriter ebeveyne sahip bireylerdir. Martinez ve arkadaşları (2019), demokratik ebeveyne sahip ergenlerin otoriter ebeveyne sahip olanlara kıyasla daha fazla fiziksel ve sosyal özgüvene sahip oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Demokratik tutumu benimseyen ebeveynler, çocuklarını bireysel bir kişi olarak kabul ederler, onlara değer verirler ve bağımsızlıklarını geliştirmelerine yardımcı olurlar. Bu tür ebeveynler çocuklarına saygı duyarak onun kendine mahsus özelliklerini tanıyarak ve gelişimini özgürce sürdürmesi için uygun bir ortam oluşturarak çocuklarının yeteneklerini en iyi şekilde ortaya koyabilmesi için ona destek olurlar (Kulaksızoğlu, 2017). Bu tez çalışmasının sonucunda demokratik ebeveynlik tutumunun hem siber zorbalık hem de siber mağduriyetle negatif yönde anlamlı düzeyde ilişkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İlgili literatür incelendiğinde Zurcher ve arkadaşları (2018) çalışmalarında demokratik ebeveynliğin siber zorbalık ile negatif yönde ilişkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca, Broll ve Reynolds (2020), ile Charalampousa ve arkadaşları (2018) çalışmalarında demokratik ebeveynlik tutumunun hem siber zorbalık hem de siber mağduriyet ile negatif ilişkisinin olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Akbaba ve Eroğlu (2013), ilköğretim öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışmada ebeveyn denetiminin artmasını çocuğun siber zorbalık davranışını azalttığı sonucuna ulaşmışlardır. Benzer şekilde, aile denetiminin artmasının siber zorba ve ya siber mağdur olmayı azalttığı sonucuna ulaşan çalışmalar mevcuttur (Çimen, 2018). Demokratik ebeveynlik stilinde otoriter ebeveynlik stili gibi kontrol boyutu yüksek

olmasına rağmen açık iletişimin mevcut olması ve kontrol boyutunun otoriter ebeveynlik tutumundan farklı olarak ceza ve kısıtlayıcı davranışlar içermiyor olması bu farklılığın ve siber zorbalık yapma düzeyleri arasındaki farklılığın nedeni olabileceği düşünülmektedir. Ek olarak, demokratik anneye sahip çocukların ahlak kurallarını diğer çocuklara kıyasla daha fazla önemsedikleri ve kurallara uyulmamasını çok yanlış olarak değerlendirdikleri bilinmektedir (Seçer ve ark., 2006). Bu durumda ahlak kurallarını daha çok önemseyen demokratik ebeveynlere sahip bireylerin siber zorbalık davranışlarını daha az gösteriyor olmalarını açıklayan bir diğer neden olabilir. Çimen (2018)'e göre ise, demokratik ailelerin destekleyici ve güvene dayalı yaklaşımı, siber zorbalığı önlemektedir. Lereya ve arkadaşları (2013)'na göre, ebeveynlerin çocuklarıyla daha iyi iletişim kurmaları, onlara destek olmaları ve sıcak bir aile ortamı sağlamaları, çocukların zorbalığa karşı direncini arttırmaktadır. Öte yandan, aşırı koruyucu anneye sahip çocuklar sosyal kuralları diğer çocuklara kıyasla önemsememektedirler ve bu kurallara ortamda anne veya ebeveyn gibi otorite figürü olarak algıladıkları kişi bulunduğu takdirde uymaktadırlar (Seçer ve ark., 2006). Koruma normal bir ebeveyn davranışdır ancak bu tutum çocuğun kendi yapabileceği şeyleri engelleyecek boyuta ulaştığında aşırı korumacılık olmaktadır. Bu ebeveynler, çocuğa ne yapması gerektiğini kabul ettirmeye çalışır, özgürlüklerini kısıtlar ve ebeveyne bağlılık beklerler. Sonuç olarak ise bu şekilde yetişen çocuklar girişimcilik ve bağımsızlık geliştiremez, yetişkinlikte de koruyucu birine ihtiyaç duyarlar (Kulaksızoğlu, 2017). Bu çalışmanın sonucunda koruyucu ebeveynlik tutumunun, siber zorbalık ve siber mağduriyet kavramlarıyla pozitif yönde anlamlı ilişkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde Bowers ve arkadaşları (1994) ve Lereya ve arkadaşları (2019), koruyucu ebeveyne sahip olmanın zorbalık mağduru olmak ile ilişkili olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca Eldeleklioğlu (2007)'na göre ise koruyucu ebeveynlik tutumunun kontrolcü ve kısıtlayıcı ortamı çocuklarda saldırganlığı arttırmaktadır. Ayrıca, Kenney-Benson ve Pomerantz (2005)'a göre, kontrolcü ebeveynler çocuklarında mükemmeliyetçilik kaygılarını arttırmaktadır ve bu tür davranışlar, çocukların başkalarının beklentilerini karşılamaya odaklandığı sosyal olarak belirlenmiş mükemmeliyetçiliğe neden olmaktadır.

Flet ve Hewitt (2006)' e göre, kendine yönelik, diğerlerine yönelik ve sosyal olarak belirlenmiş mükemmeliyetçilik sağlıklı davranışlar değildir aksine uyumsuz davranışlarla ilişkilidirler ve olumlu mükemmeliyetçilik olarak tanımlanan kavram vicdanlılıkla karıştırılmaktadır. Ayrıca, mükemmeliyetçilik, büyük ölçüde ebeveynlerle

olan etkileşimler sonucu ortaya çıkan bir özellik olarak kabul edilmektedir (Vieth ve Trull, 1999).

Çalışmasının sonuçları analiz edildiğinde sosyal olarak belirlenmiş mükemmeliyetçiliğin koruyucu-istekçi ebeveyn tutumu ve otoriter ebeveyn tutumu ile pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişkili bulunduğu, demokratik ebeveynlik tutumu ile negatif yönde anlamlı düzeyde ilişkili bulunduğu görülmektedir. Miller ve arkadaşları (2012), otoriter ebeveynlik ve sosyal olarak belirlenmiş mükemmeliyetçilik pozitif ilişki bulmuşlardır. Speirs Neumeister (2004) ise, otoriter ebeveynlik tutumunun katı beklentiler algısına, kendilik değerinin başarıya bağlı olmasına ve başkalarını hayal kırıklığına uğratmaktan korkmaya neden olduğunu ve bunların toplu olarak sosyal olarak belirlenmiş mükemmeliyetçiliğin gelişmesine neden olduğunu ileri sürmüştür.

Mükemmeliyetçilik ile siber zorbalığın ilişkisi incelendiğinde ise, siber zorbalığın sadece diğerlerine yönelik mükemmeliyetçilik alt boyutu ile pozitif yönde anlamlı ilişkisi olduğu bulunmuştur. Hewitt ve arkadaşları (2022)'na göre, diğerlerine yönelik mükemmeliyetçilik yetişkinlerde olumsuz sonuçlarla ilişkilidir. Bu doğrultuda siber zorbalığın diğerlerine yönelik mükemmeliyetçilik sonucunda oluşan olumsuz sonuçlara örnek olduğu söylenebilir. Ayrıca mevcut araştırmada siber mağduriyetin, kendine yönelik, diğerlerine yönelik ve sosyal olarak belirlenmiş mükemmeliyetçilik alt boyutları ile pozitif yönde ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İlgili konuda literatür incelendiğinde mükemmeliyetçiliğin zorbalıkla ilişkisini inceleyen çalışmaların siber zorbalığın yanı sıra mükemmeliyetçiliğin daha çok geleneksel zorbalıkla ilişkisine odaklanıldığı görülmüştür. Collier (2021), bireyin çevresindekilerin kendisinden kusursuz olmasını beklediğine dair inancını ifade eden sosyal olarak belirlenmiş mükemmeliyetçilik ve bireyin çevresindekilerin kusursuz olmasını beklediği diğerlerine yönelik mükemmeliyetçilik kavramlarını zorbalık ile ilişkili olduğunu belirtmiştir. Farrell ve Vaillancourt (2019)'a göre ise sosyal olarak belirlenmiş mükemmeliyetçilik hem zorbalık yapma hem de mağduriyet ile ilişkilidir. Bunun yanı sıra, hatalara aşırı odaklanma, yüksek standartlar koyma ve beklentileri karşılayamama durumunda kendini eleştirme gibi özellikler bazı araştırmacılara göre uyumsuz mükemmeliyetçilik olarak adlandırılmaktadır ve uyumsuz mükemmeliyetçilik zorbalık davranışlarını tetiklemektedir (Wei ve ark., 2024). Wei ve arkadaşları (2024) çalışmaları sonucunda, beklentileri karşılayamamaktan dolayı kendini eleştiren bireylerin zorbalık yapmaya daha yatkın oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca,

araştırmalara göre mükemmeliyetçilik yalnızca geleneksel zorbalıkla değil siber zorbalıkla da ilişkilidir ve mükemmeliyetçilik yüksek standartlar koyma ve tutarsızlık gibi faktörler aracılığıyla zorbalık davranışlarını şekillendirmektedir (Wei ve ark., 2024).

Telefon teknolojisindeki gelişmelerle iletişim araçları yaygınlaşmış, sosyal medya uygulamaları daha erişilebilir hale gelmiştir. Özellikle gençler teknolojiye yatkınlıkları nedeniyle bu platformları yoğun bir şekilde kullanmaktadırlar ancak bu denetimsiz kullanım olumsuz davranışlara yol açabilmektedir (Korkmaz, 2016). UNICEF'e göre 15-24 yaş grubundaki gençlerin %71,6'sı siber zorbalığa maruz kalmaktadır ve bu veriler, siber güvenlik için acil önlemler alınması gerektiğini göstermektedir (Paltacı, 2024). Pew Research Center (2018)'a göre, gençler çoğunlukla öğretmenlerin, sosyal medya şirketlerinin veya politikacıların siber zorbalık konusunu incelemede başarısız olduklarını düşünmektedir öte yandan ebeveynlerin ise siber zorbalık konusuna yaklaşımlarını daha olumlu değerlendirmektedirler. Bu bağlamda, sağlıklı kimlik gelişimini desteklemek amacıyla zorbalığı önlemeye yönelik müdahalelerde aileninde sürece dahil edilmesi gereklidir ( zada ve Duyan, 2018). Sivabalan ve arkadaşları (2020) da, siber zorbalıkla mücadelede ailelerin ve okulların önleyici adımlar atması gerektiğini vurgulamışlardır. Bu kapsamda, ebeveynlere yönelik farkındalık eğitimleri ile sosyal becerileri, bilişsel gelişimi ve duygusal dayanıklılığı destekleyen programların önemine dikkat çekilmektedir. Rodop ve arkadaşları (2022) ise, siber zorbalık konusunda farkındalık oluşturmak için psikoeğitim programlarının hayata geçirilmesini önermişlerdir. Ayrıca  niversitelerin psikososyal destek birimleri aracılığıyla siber zorbalık ve başa çıkma yolları üzerine eğitimler düzenlenmesi, problem odaklı stratejiler geliştirmek için grup çalışmaları yapılması, mağdur öğrenciler için akran destek grupları oluşturularak güvenli bir paylaşım alanının sağlanması veya müdahale programı oluşturmak gibi çalışmaların farkındalık oluşturmak adına önemli olduğunu vurgulamışlardır. Ayrıca,  zt rk (2023), siber zorbalığın çocukların veya genç bireylerin internet ortamında aktif olduğu sürece süresiz ve yaygın etkileri olan gelişimsel bir risk haline geldiğini bu sebeple internet kullanımı konusunda başı çeken  ocuk ve gençlerin sanal dünyada güvende olduğundan emin olmaya gereksinim olduğunu vurgulamaktadır.

Meray (2024), çalışmasında, ülkelerin siber zorbalığa karşı farklı hukuki ve cezai önlemler aldığını belirtmiştir. Bazı  lkeler bunu bağımsız bir suç olarak ele

alırken, bazıları mevcut yasalar içinde değerlendirip tazminat yaptırımını uygulamaktadır. Örneğin, Kanada'nın Manitoba eyaleti siber zorbalığı haksız fiil sayarken, Yeni Zelanda 2015'te çıkardığı yasayla suç kabul edip cezai yaptırımlar getirmiştir. ABD'de federal düzeyde doğrudan bir düzenleme olmasa da 48 eyalette ilgili yasalar mevcuttur. Örneğin, California'da bir yıla kadar hapis veya para cezası öngörülürken, Kansas ve Colorado'da telekomikasyon yoluyla taciz suç sayılmıştır. Ayrıca Filipinler, 2012'de çıkardığı yasayla siber zorbalığı elektronik araçlara yapılan bir zorbalık olarak tanımlamış ve okullara tespit yükümlülüğü getirmiştir. Birleşik Krallık ve Avustralya'da özel bir suç tanımı olmasa da mevcut yasalar çerçevesinde bazı siber zorbalık eylemleri cezalandırılmaktadır. Türkiye'de siber zorbalığa karşı hukuki yollar araştırıldığında, Hekim (2024), Türk Ceza Kanunu'nda siber zorbalığın ayrı bir suç olarak düzenlenmediğini ancak mevcut suç tipleri kapsamında cezalandırılmasının mümkün olduğunu belirtmektedir. Siber zorbalık, İntihara Yönlendirme (madde 84), mağdurun ruh sağlığının bozulmasıyla Kasten Yaralama (madde 86), sistematik, psikolojik veya fiziksel zarar yoluyla Eziyet (madde 96), Cinsel Taciz (madde 105) veya Müstehcenlik (madde 226) gibi cinsel suçlar, hayat, vücut bütünlüğü veya cinsel dokunulmazlık üzerinden Tehdit (madde 106), ısrarlı aramalar, rahatsız edici paylaşımlar yoluyla Kişilerin Huzur ve Sükununu Bozma (madde 123), sürekli iletişimle korku ve huzursuzluk yaratarak Israrlı Takip (madde 123/A), şeref ve saygınlığı rencide edici ifadeler kullanarak Hakaret (madde 125) ve Özel Hayata ve Hayatın Gizli Alanına Karşı Suçlar (madde 132) gibi suçları oluşturmaktadır. Ayrıca her olay, somut durumuna göre hukuki değerlendirmeye tabi tutulmaktadır. Öte yandan, 19.03.2025 tarihli Resmi Gazete'de 7545 no'lu Siber Güvenlik Kanunu oluşturulduğu duyurulmuştur. Bu kanuna göre, internet ortamında kişilere ve bilişim sistemlerine yönelik tüm kasıtlı davranışlar siber saldırıdır ancak ceza bölümünde siber saldırıların veri sızıntısı ve bilgi ifşası gibi durumları kapsadığı yukarıda bahsedilen siber zorbalık davranışlarının çoğunu kapsamadığı görülmüştür (T.C. Resmi Gazete, 19 03 2025, sayı: 32846).

Ayrıca, Hekim (2024)'e göre, siber zorbalığın ayrı bir suç olarak tanımlanması belirsizlik yaratabilecek bir durumdur. Tanımın net olmaması, hangi eylemlerin kapsamda olacağına dair muğlaklık ve ifade özgürlüğüyle çatışma riski, bu düzenlemenin önündeki başlıca engellerdir. Bu nedenle, mevcut TCK hükümlerinin yeterli olduğu ve dijital suçlara özel nitelikli düzenlemelerin daha uygun olabileceğini belirtmiştir. Öte yandan, Meray (2024), siber zorbalığın mağdurlar üzerindeki zararları

göz önüne alındığında, bunun önlenmesi ve caydırılması için yasal düzenlemelerin şart olduğunu belirtmiştir. Bu nedenle, TCK’da değişiklik yapılarak siber zorbalığın suç olarak tanımlanması veya mevcut düzenlemelerin kapsamının genişletilmesini önermiştir. Benzer şekilde Kesici ve arkadaşları (2024)’da siber zorbalık ve diğer istismar türlerine maruz kalan bireylerin, haklarının savunabilmeleri için başvuru yolları ve hukuki süreçlerin açıkça belirlenmesinin büyük önem taşıdığını belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra, Canbaz ve Yalçın (2022)’a göre, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK), “Güvenli İnternet Hizmeti” ile kullanıcıların zararlı içeriklerden ücretsiz ve isteğe bağlı olarak korunmasını sağlamaktadır. Ayrıca, BTK tarafından internet ortamındaki suçlarla mücadele amacıyla İhbarWeb platformu oluşturulmuştur. 2007 yılından beri aktif olan www.ihbarweb.org.tr, intihara teşvik, çocuk istismarı, müstehcenlik gibi suçlarla ilgili ihbarları kabul etmektedir. Dolayısıyla siber zorbalığa maruz kalan bireyler de ihbarhatti.web.gov.tr üzerinden şikayette bulunabilirler. İlaveten, Türk Ceza Kanunu ve 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun da siber zorbalıkla mücadelede hukuki dayanak sunarken, bu sorunun yalnızca bireysel önlemlerle değil, aile okul ve toplum işbirliği ile ele alınması gerektiği vurgulanmaktadır. Ayrıca, Kesici ve arkadaşları (2024)’na göre, siber zorbalıkla mücadelede, zorbayı internet ortamında engellemek etkili bir adımdır. Kişisel bilgilerin ve fotoğrafların paylaşılmaması, siber zorbalık riskini azaltırken sosyal medya hesaplarının gizlilik ayarlarını düzenlemek de paylaşımların kimler tarafından görülebileceğini kontrol etmeyi sağlar. Güvenli internet kullanımı kurallarına uymak, yazılımları güncel tutmak ve antivirüs programları kullanmak, hem bilgi sızıntısını önleyerek hem de siber saldırılara karşı koruma sağlayarak riskleri en aza indirebilir.

SONUÇ

Bu tez çalışmasında, siber zorbalık ve siber mağduriyetin algılanan ebeveynlik tutumları ile ilişkisinde mükemmeliyetçiliğin aracılık rolü incelenmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda, siber zorbalığın koruyucu-istekçi ebeveynlik tutumu, otoriter ebeveynlik tutumu ve diğerlerine yönelik mükemmeliyetçilik ile pozitif yönde anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu bulunmuştur. Buna karşın, siber zorbalık ile demokratik ebeveynlik tutumu arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Ancak, siber zorbalığın kendine yönelik mükemmeliyetçilik ve sosyal olarak belirlenmiş mükemmeliyetçilik ile anlamlı bir ilişki göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

Siber mağduriyet açısından değerlendirildiğinde, bu değişkenin koruyucu-istekçi ebeveynlik tutumu, otoriter ebeveynlik tutumu ve mükemmeliyetçiliğin üç alt boyutu (kendine yönelik mükemmeliyetçilik, diğerlerine yönelik mükemmeliyetçilik ve sosyal olarak belirlenmiş mükemmeliyetçilik) ile pozitif yönde anlamlı ilişkiler gösterdiği belirlenmiştir. Öte yandan, demokratik ebeveynlik tutumu ile siber mağduriyet arasında negatif bir ilişki olduğu da bulgular arasında yer almaktadır.

Ebeveyn tutumları ve mükemmeliyetçilik arasındaki ilişkilere bakıldığında ise, demokratik ebeveynlik tutumunun yalnızca sosyal olarak belirlenmiş mükemmeliyetçilik ile anlamlı bir ilişki gösterdiği görülmüştür. Demokratik ebeveynlik tutumu ile kendine yönelik mükemmeliyetçilik ve diğerlerine yönelik mükemmeliyetçilik arasında ise anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır. Koruyucu-istekçi ebeveynlik tutumunun, kendine yönelik mükemmeliyetçilik ve sosyal olarak belirlenmiş mükemmeliyetçilik ile ilişkili olduğu; ancak diğerlerine yönelik mükemmeliyetçilik ile anlamlı bir ilişkisinin bulunmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca, otoriter ebeveynlik tutumunun sosyal olarak belirlenmiş mükemmeliyetçilikle pozitif yönde ilişkili olduğu, buna karşın kendine yönelik ve diğerlerine yönelik mükemmeliyetçilik boyutlarıyla anlamlı bir ilişkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmanın önemli bulgularından biri, siber mağduriyet ile otoriter ebeveynlik tutumu arasındaki ilişkide sosyal olarak belirlenmiş mükemmeliyetçiliğin aracılık rolü üstlendiğinin belirlenmesidir. Bu durum, katı ve baskıcı ebeveynlik tarzına maruz kalan bireylerin çevrelerinden yüksek beklentiler algılayarak sosyal olarak belirlenmiş mükemmeliyetçilik geliştirme eğilimi gösterdiğini ortaya koymaktadır. Sosyal olarak belirlenmiş mükemmeliyetçilik düzeyi yüksek olan bireylerin, başkalarının

beklentilerini karşılamaya yönelik aşırı hassasiyet geliştirdikleri ve hata yapmaktan korkarak sosyal ilişkilerde daha yoğun kaygı yaşadıkları söylenebilir. Bu kaygı düzeyi ve onay ihtiyacı, bireylerin dijital ortamlarda daha kırılgan hale gelmelerine ve siber mağduriyet yaşama olasılıklarının artmasına zemin hazırlayabilmektedir. Böylece, otoriter ebeveynlik tutumunun, doğrudan ya da dolaylı yollarla bireylerin siber mağduriyet deneyimlerini etkileyebileceği ve ebeveynlik tutumlarının uzun vadeli psikososyal sonuçları üzerinde önemli bir rol oynadığı ortaya konmuştur.

Ayrıca bu çalışma, ebeveynlik tutumlarının siber zorbalık ve siber mağduriyet üzerindeki etkilerini anlama konusunda literatüre önemli katkılar sunmaktadır. Özellikle demokratik ebeveynlik tutumunun siber zorbalık ve siber mağduriyetle negatif yönde ilişkili bulunması, gençlerin dijital ortamda karşılaştıkları risklerin azaltılmasında ebeveynlik tarzlarının kritik bir öneme sahip olduğunu vurgulamaktadır. Bu sonuçlar, ebeveynlerin çocuklarının psikolojik iyi oluşunu destekleyici yaklaşımlar benimsemeleri gerektiğini ve bu tür destekleyici tutumların dijital risklerle baş etmede koruyucu bir rol üstlenebileceğini göstermektedir.

Araştırmanın sunduğu katkılar değerlendirildiğinde, mevcut literatüre çeşitli açılardan önemli katkılar sağladığı görülmektedir. Özellikle, siber zorbalık, siber mağduriyet ve mükemmeliyetçilik arasındaki ilişkiyi ele alan çalışmaların literatürde sınırlı olduğu dikkate alındığında, bu araştırmanın belirli bir boşluğu doldurduğu söylenebilir. Bu bağlamda, çalışmanın en önemli katkılarından biri, mükemmeliyetçiliğin otoriter ebeveyn tutumu ile siber mağduriyet arasındaki ilişkide aracı bir rol üstlendiğini ortaya koymasıdır. Mükemmeliyetçiliğin bireylerin siber zorbalık ve siber mağduriyet deneyimleri üzerindeki etkisini detaylı bir şekilde inceleyen araştırmaların sınırlı olması, bu bulgunun literatüre önemli bir yenilik sunduğunu göstermektedir.

Araştırmanın bir diğer katkısı ise, siber zorbalık konusuna bütüncül bir yaklaşım getirerek ebeveyn tutumları ve mükemmeliyetçilik değişkenlerini birlikte ele almasıdır. Siber zorbalık ve mağduriyetin ebeveyn tutumlarıyla ilişkisi ve bu ilişkide mükemmeliyetçiliğin olası aracılık rolü hakkında elde edilen bulgular, çalışmanın öne çıkan özgün yönleri arasında yer almaktadır.

Bununla birlikte, araştırmada geliştirilen hipotezlerin kısmen doğrulandığı, özellikle otoriter ebeveynlik tutumu ile siber mağduriyet arasındaki ilişkide sosyal

olarak belirlenmiş mükemmeliyetçiliğin aracı bir rol üstlendiğinin belirlendiği görülmüştür. Bu bulgu, mükemmeliyetçiliğin bireylerin çevrim içi ortamlardaki davranışları ve deneyimleri üzerindeki etkisinin daha ayrıntılı biçimde araştırılması gerektiğine işaret etmektedir. Özellikle sosyal olarak belirlenmiş mükemmeliyetçilik kavramının, bireylerin çevrimiçi davranışları üzerindeki rolünü ele alan yeni araştırmalara ihtiyaç duyulduğu düşünülmektedir.

Sonuç olarak, bu tez çalışması, siber zorbalık, siber mağduriyet, ebeveyn tutumları ve mükemmeliyetçilik arasındaki ilişkileri bütüncül bir bakış açısıyla ele alarak mevcut literatüre önemli katkılar sunmuştur. Ancak çalışmanın bazı sınırlılıkları da bulunmaktadır. Gelecekte yapılacak araştırmalarda daha geniş örneklemeler kullanılması, farklı veri toplama yöntemlerinin bir araya getirilmesi ve çeşitli demografik grupların incelenmesi, elde edilen sonuçların genellenebilirliğini artırarak alana daha güçlü katkılar sağlayacaktır. Bu doğrultuda, ilerleyen çalışmalarda ebeveyn tutumları, mükemmeliyetçilik eğilimleri ve siber zorbalık dinamikleri arasındaki ilişkilerin farklı kültürel bağlamlarda ve çeşitli yaş gruplarında yeniden incelenmesi, alana daha kapsamlı bir bakış kazandıracaktır.

Bu araştırmanın bulgularının yorumlanması sürecinde, çalışmanın sahip olduğu sınırlılıkların dikkate alınması gerekmektedir. Araştırmanın genellenebilirliğini etkileyebilecek çeşitli faktörler bulunmaktadır. Bunlar arasında örneklem büyüklüğü, demografik değişkenler açısından dengesiz dağılım göstermesi ve uygulanan yöntemin belirli sınırlamaları yer almaktadır. Her bilimsel çalışmada olduğu gibi, bu araştırmanın da bazı sınırlılıkları mevcut olup, elde edilen sonuçların değerlendirilmesinde bu unsurların göz önünde bulundurulması büyük önem taşımaktadır.

İlk olarak, araştırmanın örneklemini yalnızca 18-25 yaş aralığındaki üniversite öğrencilerinden oluşmaktadır. Bu durum, çalışmada elde edilen bulguların tüm yaş gruplarına genellenebilirliğini sınırlamaktadır. Daha geniş yaş aralıklarında veri toplanmadığı için, genç yetişkinler dışındaki bireylerde benzer ilişkilerin görülüp görülmediğine dair çıkarım yapmak mümkün olmamıştır. Bu nedenle, farklı yaş gruplarını kapsayan gelecekteki araştırmaların, siber zorbalık, mağduriyet, ebeveyn tutumları ve mükemmeliyetçilik arasındaki ilişkileri daha kapsamlı bir biçimde değerlendirebileceği düşünülmektedir.

İkinci olarak, çalışmada cinsiyet dağılımı dengesizdir ve katılımcıların büyük çoğunluğunu kadınlar oluşturmaktadır. Bu durum, cinsiyetler arası karşılaştırmaların güvenilirliğini sınırlamakta ve özellikle erkek katılımcılar üzerinden yapılan çıkarımların geçerliliğini azaltmaktadır. Siber zorbalık ve mükemmeliyetçilik gibi psikososyal değişkenlerin cinsiyet bağlamında farklılık gösterebileceği göz önünde bulundurulduğunda, ilerleyen çalışmalarda daha dengeli bir cinsiyet dağılımına sahip örneklem oluşturulması önem arz etmektedir.

Üçüncü olarak, katılımcıların tamamının üniversite öğrencisi olması, eğitim düzeyinin etkisini değerlendirme imkânını kısıtlamaktadır. Üniversite eğitimi almayan bireylerin siber zorbalık, mağduriyet ve mükemmeliyetçilik düzeylerinde nasıl farklılıklar olabileceği bu çalışmada ele alınmamıştır. Oysa eğitim düzeyinin bireylerin dijital ortamdaki davranışlarını ve psikososyal eğilimlerini etkileyebileceği düşünüldüğünde, gelecekte farklı sosyoekonomik ve eğitim düzeylerinden bireyleri kapsayan çalışmalar yapılması önemli görülmektedir.

Bunun yanı sıra, örneklemde yer alan katılımcıların fakülte ve bölüm dağılımlarının eşit olmaması da araştırmanın sınırlılıkları arasında yer almaktadır. Katılımcıların belirli akademik alanlarda yoğunlaşması, siber zorbalık, mağduriyet ve mükemmeliyetçilik arasındaki ilişkilerin farklı akademik disiplinlerde nasıl şekillendiğini anlama imkânını sınırlandırmıştır. Sosyal bilimler, mühendislik, sağlık bilimleri ve sanat gibi farklı alanlardan dengeli bir dağılım sağlanarak yürütülecek araştırmaların, bu ilişkilerin disiplinler arası farklılıklarını daha iyi ortaya koyabileceği düşünülmektedir.

Çalışmada kullanılan veri toplama yöntemi de bir diğer sınırlılığı oluşturmaktadır. Veriler yalnızca anket yöntemiyle toplanmış olup, bu yöntem katılımcıların kendi beyanlarına dayanmaktadır. Özellikle siber zorbalık gibi sosyal açıdan hassas konularda, katılımcıların yanıtlarında bilinçli veya bilinçsiz çarpıtmalar olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Sosyal onay ihtiyacı veya damgalanma korkusu gibi faktörler, verilen yanıtların gerçeği tam olarak yansıtmamasını engelleyebilir. Bu nedenle, gelecekteki araştırmalarda anketlere ek olarak gözlem, derinlemesine mülakat gibi nitel yöntemlerin de kullanılması, veri güvenilirliğini artırabilir.

Buna ek olarak, mevcut çalışmada siber zorbalığın hangi sanal ortamlarda ve hangi şekillerde ortaya çıktığına ilişkin ayrıntılı bir analiz yapılmamıştır. Oysa, farklı

dijital platformlarda zorbalık davranışlarının niteliği değişiklik gösterebilmektedir. Gelecek araştırmalarda, siber zorbalığın platformlar bazında detaylı olarak incelenmesi, bu olgunun dijital ekosistem içerisindeki dinamiklerini anlamak ve etkili müdahale stratejileri geliştirmek açısından önemli katkılar sağlayacaktır.

Sonuç olarak, bu çalışmanın sunduğu bulgular literatüre anlamlı katkılar sağlamakla birlikte, sahip olduğu sınırlılıkların göz önünde bulundurulması, bulguların doğru yorumlanabilmesi açısından kritik bir öneme sahiptir.

KAYNAKÇA

- Akbaba, S., ve Eroğlu, Y. (2013). İlköğretim öğrencilerinde siber zorbalık ve mağduriyetin yordayıcıları. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(1), 105-122.
- Akcan, G., ve Öztürk, E. (2017). The investigation of predictors of cyberbullying and cyber victimization in university students. *Forensic Research & Criminology International Journal* 4(5), 0028.
- Akca Baştürk, E. (2014). Dijital Bölünme Kavramı Bağlamında Türkiye’de Ortaokul Öğrencilerinin İnternet ve Sosyal Ağ Kullanımları: Gaziantep İli Örneği. I. Uluslararası İletişim Bilimi ve Medya Araştırmaları Kongresi Bildiri Kitabı, 12-14 Mayıs 2014, Cilt:II, 2- 21.
- Akca, E. B., ve Sayımer, İ. (2017). Siber zorbalık kavramı, türleri ve ilişkili olduğu faktörler: Mevcut araştırmalar üzerinden bir değerlendirme. *AJIT-e: Academic Journal of Information Technology*, 8(30), 7-19.
- Ang, R. P., ve Goh, D. H. (2010). Cyberbullying among adolescents: The role of affective and cognitive empathy, and gender. *Child Psychiatry & Human Development*, 41(4), 387–397. <https://doi.org/10.1007/s10578-010-0176-3>
- António, R., Guerra, R., ve Moleiro, C. (2024). Cyberbullying during COVID-19 lockdowns: prevalence, predictors, and outcomes for youth. *Current psychology*, 43(2), 1067-1083.
- Arıcak, O. T., Kınay, H. ve Tanrıkulu, T. (2012). Siber zorbalık ölçeğinin ilk psikometrik bulguları. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(17), 101-11
- Atalay, D., ve Özyürek, A. (2021). Ergenlerde duygu düzenleme stratejileri ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 50(230), 815-834.
- Ayas, T. ve Horzum, M. B. (2012). On being cyber bully and victim among primary school students. *İlköğretim Online*, 11 (2), 369–380.

- Aydoğdu, F., ve Dilekmen, M. (2016). Ebeveyn tutumlarının çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Bayburt Eğitim Fakóltesi Dergisi*, 11(2), 569-585.
- Barlett, C. P., ve Coyne, S. M. (2014). A meta-analysis of sex differences in cyber-bullying behavior: The moderating role of age. *Aggressive Behavior*, 40(5), 474-488.
- Baron, M. ve Kenny, D. A. (1986). The moderator-mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic and statistical considerations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51(6), 1173-1182. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0022-3514.51.6.1173>
- Basirion, Z., Abd Majid, R., ve Jelas, Z. M. (2014). Big Five personality factors, perceived parenting styles, and perfectionism among academically gifted students. *Asian Social Science*, 10(4), 8-15.
- Baumrind, D. (1967). Child care practices anteceding three patterns of preschool behavior. *Genetic Psychology Monographs*, 75(1), 43-88.
- Baumrind, D. (1971). Current patterns of parental authority. *Developmental Psychology Monograph*, 4(1), 1-102.
- Bayar, Y. ve Uçanok, Z. (2012). Okul sosyal iklimi ve geleneksel ve sanal zorbalık arasındaki ilişkiler: genellenmiş akran algısının aracı rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 27(70), 101-114.
- Bayram, N., ve Saylı, M. (2013). Üniversite öğrencileri arasında siber zorbalık davranışı. *Journal of Istanbul University Law Faculty*, 71(1), 107-116.
- Bowers, L., Smith, P. K., ve Binney, V. (1994). Perceived family relationships of bullies, victims and bully/victims in middle childhood. *Journal of Social and Personal Relationships*, 11(2), 215-232.
- Brewer, G., & Kerslake, J. (2015). Cyberbullying, self-esteem, empathy and loneliness. *Computers in Human Behavior*, 48, 255-260. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2015.01.073>

- Broll, R., ve Reynolds, D. (2021). Parental responsibility, blameworthiness, and bullying: Parenting style and adolescents' experiences with traditional bullying and cyberbullying. *Criminal Justice Policy Review*, 32(5), 447-468 doi.org/10.1177/088740342092144
- Can, A. (2023). *SPSS ile Bilimsel Araştırma Sürecinde Nicel Veri Analizi* (11. Baskı). Pegem Akademi.
- Cankardaş, S. (2019). Kadın ve erkeklerde olumsuz değerlendirilme korkusunun belirlenmesinde algılanan ebeveyn tutumları ve benlik saygısının rolü. *Psikoloji Çalışmaları*, 39(1), 79-97.
- Canbaz, B. ve Yalçın, N. (2022). Siber zorbalığı önleme ve mücadele faaliyetlerinin incelenmesi. *II. Uluslararası Multidisipliner Dijital Yaşam Kongresi* (1. Baskı) içinde. Sonçağ Akademi.
- Carter, M., Watt, R., ve Esterhuyse, K. (2020). The relationship between perceived parenting dimensions, attachment, and pre-adolescent. *Journal of Psychology in Africa*, 30(2), 106-118. doi:10.1080/14330237.2020.1744280
- Cicioğlu, M. (2014). Öğrencilerin problemli internet kullanımı ve siber zorbalık davranışlarına ilişkin görüşleri [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Connell, R. W. (2002). *Gender*. Cambridge: Polity Press
- Crick, N. R. ve Grotpeter, J. K. (1995). Relational aggression, gender, and social-psychological adjustment. *Child Development*, 66(3), 710–722.
- Charalampousa, K., Demetrioua, C., Trichab, L., Ioannoua, M., Georgioua, S., Nikiforoub, M. ve Stavrinides, P. (2018). The effect of parental style on bullying and cyber bullying behaviors and the mediating role of peer attachment relationships:a longitudinal study. *Journal of Adolescence*, 64, 109-123. doi: 10.1016/j.adolescence.2018.02.003

- Collier, E. (2021). *Peer-victimisation, perfectionism, and mental health in UK university students: An analysis of the Social Reaction and Social Disconnection Models* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. York St John University.
- Craddock, A. E., Church, W., ve Sands, A. (2009). Family of origin characteristics as predictors of perfectionism. *Australian Journal of Psychology*, 61(3), 136-144.
- Çiftçi, S. (2010). Dokuzuncu sınıf öğrencilerinin sanal zorbalık düzeyleri ile empatik eğilim düzeyleri arasındaki ilişki. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gaziosmanpaşa Üniversitesi.
- Çimen, İ. D. (2018). Ergenlerde siber zorbalık, internet aile tutumu ve aile işlevselliğinin etkisi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 19(4), 397-404.
- Çimke, S., ve Cerit, E. (2021). Social media addiction, cyberbullying and cyber victimization of university students. *Archives of Psychiatric Nursing*, 35(5), 499-503.
- Damian, E. L., Stoeber, J., Negru, O. ve Baban, A. (2013). On the development of perfectionism in adolescence: perceived parental expectations predict longitudinal increases in socially prescribed perfectionism. *Personality and Individual Differences*, 55(6), 688-693. <http://dx.doi.org/10.1016/j.paid.2013.05.021>
- Dilmaç, B. (2009). Psychological needs as a predictor of cyber bullying: A preliminary report on college students. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 9(3), 1307-1325.
- Dishion, T. J., ve McMahon, R. J. (1998). Parental monitoring and the prevention of child and adolescent problem behaviour: A conceptual and empirical formulation. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 1(1), 61-75.
- doi:10.1023/a:1021800432380
- Doğru, D. (2017). *Üniversite öğrencilerinde algılanan anne baba tutumlarının eş seçme stratejileri ve evlilik tutumu ile ilişkisi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Gelişim Üniversitesi.

- Dost, M. T., Aytaç, M., ve Uysal, N. K. (2019). Ebeveynlik biçiminin kişilik özellikleri, benlik saygısı ve yaşam doyumunu yordama gücü. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(71), 1146-1165.
- Dursun, S., Gökçe, A. ve Aytaç, S. (2020). Siber zorbalık: üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma. *International Journal of Social Inquiry*, 13(2), 465-485. doi.org/10.37093/ijsi.837694
- Eldeleklioğlu, J. (2007). The relationship between aggressiveness, peer pressure and parental attitudes among turkish high school students. *Social Behavior & Personality: an international journal*, 35(7), 975-986.
- Elmas, B. (2016). *Öğretmen adaylarının siber zorbalık ve siber mağduriyet algı düzeylerinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Afyon Kocatepe Üniversitesi.
- Erbıçer, E. S. (2017). *Üniversite öğrencilerinin siber zorbalık ve siber mağduriyet düzeylerinin sosyal uyuma ve bazı kişisel değişkenlere göre incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Yıldız Teknik Üniversitesi.
- Erdur-Baker, Ö. (2010). Cyberbullying and its correlation to traditional bullying, gender and frequent and risky usage of internet-mediated communication tools. *New Media & Society*, 12(1), 109–125.
- Erdur-Baker, Ö., ve Kavşut, F. (2007). Akran zorbalığının yeni yüzü: siber zorbalık. *Eurasian Journal of Educational Research (EJER)*, (27).
- Erözkan, A. (2012). Ergenlerde kaygı duyarlılığı ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(1), 43-57.
- Eyuboglu, M., Eyuboglu, D., Pala, S. C., Oktar, D., Demirtas, Z., Arslantas, D., ve Unsal, A. (2021). Traditional school bullying and cyberbullying: Prevalence, the effect on mental health problems and self-harm behavior. *Psychiatry Research*, 297, 113730.

- Farrell, A. H., ve Vaillancourt, T. (2019). Developmental pathways of perfectionism: Associations with bullying perpetration, peer victimization, and narcissism. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 65, 101065 <https://doi.org/10.1016/j.appdev.2019.101065>
- Fenwick, L. (2018). *Perfectionism and Peer Victimization in Youth Sport* [Yayımlanmamış doktora tezi]. York St John University.
- Flett, G. L., Hewitt, P. L., ve Singer, A. (1995). Perfectionism and parental authority styles. *Individual Psychology: Journal of Adlerian Theory, Research & Practice*, 51(1), 50–60.
- Flett, G. L., ve Hewitt, P. L. (2006). Positive Versus Negative Perfectionism in Psychopathology: A Comment on Slade and Owens's Dual Process Model. *Behavior Modification*, 30(4), 472–495.
- Flett, G. L., Hewitt, P. L., Oliver, J. M., ve Macdonald, S. (2002). Perfectionism in children and their parents: A developmental analysis. In G. L. Flett ve P. L. Hewitt (Eds): *Perfectionism: Theory, Research, and Treatment*. Washington: American Psychological Association.
- Frost, R. O., Marten, P., Lahart, C., ve Rosenblate, R. (1990). The dimensions of perfectionism. *Cognitive Therapy and Research*, 14(5), 449–468. <https://doi.org/10.1007/BF01172967>
- Gedik, S. A., Ünsal, A., Arslantas, D., Atay, E., ve Emiral, G. Ö. (2021). Evaluation of Cyber Victimization and Self-Esteem Level in High School Students. *Konuralp Medical Journal*, 13(3), 585-593.
- Georgiou, S. N., ve Stavriniades, P. (2013). Parenting at home and bullying at school. *Social Psychology of Education*, 16(2), 165-179.
doi:10.1007/s11218-012-9209-z
- Gökkaya, M. (2016). *Bir grup üniversite öğrencisinde sosyal kaygı, depresyon ve anne-baba tutumları ile mükemmelliyetçilik eğilimleri ve üniversiteye uyum arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Yeditepe Üniversitesi.

- Gönülateş, S., ve İmamoğlu, O. (2019, Nisan, 25-28). Tenisçilerde Cinsiyet Ve Eğitim Durumuna Göre Mükemmeliyetçilik. E. Zorba (Oturum başkanı). 2. Uluslararası Herkes İçin Spor Ve Wellness Kongresi, Antalya, Türkiye.
- Güler, M. (2019). *Üniversite öğrencilerinde siber zorbalık ve psikolojik iyi oluşun incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi.
- Gürbüz, S., ve Bayık, M. E. (2021). Aracılık Modellerinin Analizinde Yeni Yaklaşım: Baron ve Kenny'nin Yöntemi Hâlâ Geçerli mi? *Turkish Journal of Psychology/Turk Psikoloji Dergisi*, 37(88),1-14.
- Hamachek, D. E. (1978). Psychodynamics of normal and neurotic perfectionism. *Psychology: A Journal of Human Behavior*, 15(1), 27–33.
- Hekim, M. (2024). *Ceza Hukuku Açısından Siber Zorbalık* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Henry, S. 2004. Bullying—Like father like son? The contentious findings of a year long study. *Education Journal*, 77(5), 23–26.
- Hewitt, P. L. ve Flett G. L. (1991). Perfectionism in the self and social context: Conceptualization, assessment, and association with psychopathology. *Journal of Personality and Social Psychology*, 60(3), 456-470.
- Hewitt, P. L., Flett, G. L., Sherry, S. B., ve Caelian, C. (2006). Trait perfectionism dimensions and suicidal behavior. In T. E. Ellis (Eds.). *Cognition and Suicide: Theory, research, and Therapy*. Washington, DC, US: American Psychological Association.
- Hewitt, P. L., Smith, M. M., Flett, G. L., Ko, A., Kerns, C., Birch, S., ve Peracha, H. (2022). Other-oriented perfectionism in children and adolescents: Development and validation of the Other-Oriented Perfectionism Subscale-Junior Form (OOPjr). *Journal of psychoeducational assessment*, 40(3), 327-345.
- Hibbard, D. R. ve Walton, G. E. (2014). Exploring the development of perfectionism: the influence of parenting style and gender. *Social Behavior and Personality* 42(2), 269-278.

- Holt, M. K., Kantor, G. K., ve Finkelhor, D. (2008). Parent child concordance about bullying involvement and family characteristics related to bullying and peer victimization. *Journal of School Violence*, 8(1), 42-63.
- İğdeli, F. (2018). Üniversite öğrencilerinin siber zorbalık, siber mağduriyet ve siber zorbalık duyarlılıklarının çeşitli değişkenler bağlamında incelenmesi [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Anadolu Üniversitesi.
- İnci, M. A., ve Deniz, Ü. (2015). Baba tutumları ile çocuğun yaşı, cinsiyeti, doğum sırası ve kardeş sayısı değişkenleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(02).
- Kadiroğlu, T., ve Akay, G. (2024). Cyber Victimization and Loneliness in Adolescents During the COVID-19 Pandemic. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal*, 11(1), 157-173.
- Karaca, M., Mutlu, T., ve Gencer, G. (2021). Siber mağduriyet: kavramsal bir çalışma. *Anadolu Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 177-191.
- Katz, I., Lemish, D., Cohen, R., ve Arden, A. (2019). When parents are inconsistent: Parenting style and adolescents' involvement in cyberbullying. *Journal of Adolescence*, 74, 1-12.
- Kaya, T. (2021). *Kekeleyen ve kekelemeyen okul çağı çocuk ebeveynlerinin çok boyutlu mükemmeliyetçilik düzeylerinin karşılaştırılması* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Medipol Üniversitesi.
- Kaygısız, E. G. (2020). Şiddetin e-hali: Siber zorbalık. *Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Akademik Dergisi*, (4-5), 161-174.
- Keijsers, L. (2016). Parental monitoring and adolescent problem behaviors. *International Journal of Behavioral Development*, 40(3), 271-281.
- Kenney-Benson, G. A., ve Pomerantz, E. M. (2005). The role of mothers' use of control in children's perfectionism: Implications for the development of children's depressive symptoms. *Journal of Personality*, 73(1), 23-46.

- Kesici, A. İ. ve Gezgin, D. M. (2024, Ocak, 6-7). Siber dünyanın karanlık yüzü: güvenlikten zorbalığa modern problemler. Ö. Özgül (Oturum başkanı), Balkan 10th International Conference on Social Sciences, Kırklareli, Türkiye.
- Kolburan, G., Comert, I. T., Narter, M., ve Isozen, H. (2012). Parental attitude perception in adolescents by gender. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 47, 1299-1304.
- Korkmaz, A. (2016). Siber zorbalık davranışları sergileme ve siber zorbalığa maruz kalma durumlarının karşılaştırılması. *TRT Akademi*, 1(2), 620-639.
- Kowalski, R. M., Giumetti, G. M., Schroeder, A. N. ve Heather, H. R. (2012). Cyber bullying among college students: evidence from multiple domains of college life. L. A. Wankel ve C. Wankel (Ed.), *Misbehavior Online in Higher Education* (5, s. 293-321) içinde. Emerald Group Publishing.
- Kowalski, R. M., Giumetti, G. W., Schroeder, A. N., ve Lattanner, M. R. (2014). Bullying in the digital age: A critical review and meta-analysis of cyberbullying research among youth. *Psychological Bulletin*, 140(4), 1073-1137.
- Kulaksızoğlu, A. (2017). *Ergenlik Psikolojisi* (19. Baskı). Remzi Kitabevi.
- Kuzgun, Y. ve Eldeleklioğlu, J. (1999). Ana baba tutum ölçeğinin geliştirilmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 69-77.
- Lamb, J., Pepler, D. J. ve Craig, W. (2009). Approach to bullying and victimization. *Official Publication of The College of Family Physicians of Canada*, 55(4), 356-360.
- Langos, C. (2012). Cyberbullying: The challenge to define. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 15(6), 285-289.
- Lereya, S. T., Samara, M., ve Wolke, D. (2013). Parenting behavior and the risk of becoming a victim and a bully/victim: A meta-analysis study. *Child Abuse & Neglect*, 37(12), 1091-1108. doi:10.1016/j.chiabu.2013.03.001

- Li, Q. (2007). Bullying in the new playground: Research into cyberbullying and cyber victimisation. *Australasian Journal of Educational Technology*, 23(4), 435-454.
- Maccoby, E. ve Martin, J., 1983, Socialization in the context of the family: Parent–child interaction, P. Mussen (Eds.), *Handbook of child psychology*, New York: Wiley.
- Martínez, I., Murgui, S., Garcia, O. F., ve Garcia, F. (2019). Parenting in the digital era: Protective and risk parenting styles for traditional bullying and cyberbullying victimization. *Computers in Human Behavior*, 90, 84-92.
- Mason, K. L. (2008). Cyberbullying: a preliminary assessment for school personnel. *Psychology in the School*, 45(4), 323- 348. doi: 10.1002/pits.20301
- Mendi, E. (2015). *Koşullu anne baba tutumunun mükemmeliyetçilik, öznel iyi oluş ve benlik saygısı ile ilişkisinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Uludağ Üniversitesi.
- Meray, M. S. (2024) Ceza hukukunda siber zorbalık. *Karatekin Hukuk Dergisi*, 2(2), 77-106.
- Miller, A. L., Lambert, A. D., ve Speirs Neumeister, K. L. (2012). Parenting style, perfectionism, and creativity in high-ability and high-achieving young adults. *Journal for the Education of the Gifted*, 35(4), 344-365.
- Miller, J. L., ve Vaillancourt, T. (2007). Relation between childhood peer victimization and adult perfectionism: Are victims of indirect aggression more perfectionistic?. *Aggressive Behavior: Official Journal of the International Society for Research on Aggression*, 33(3), 230-241.
- Navarro, J. N., ve Jasinski, J. L. (2013). Going cyber: Using routine activities theory to predict cyberbullying experiences. *Sociological Spectrum*, 33(1), 81-94.
- Nocentini, A., Fiorentini, G., Di Paola, L., ve Menesini, E. (2019). Parents, family characteristics and bullying behavior: A systematic review. *Aggression and Violent Behavior*, 45, 41-50. doi:10.1016/j.avb.2018.07.010

- Olweus, D. (1999). Sweden. In P. K. Smith, Y. Morita, J. Junger-Tas, D. Olweus, R. Catalano, ve P. Slee (Eds.), *The nature of school bullying: A cross-national perspective*. London & New York: Routledge
- Olweus, D. (2012). Cyberbullying: An overrated phenomenon? *European Journal of Developmental Psychology*, 9(5), 520–538.
<https://doi.org/10.1080/17405629.2012.682358>
- Oran Pamir, Ç. (2008). *Lise öğrencilerinin mükemmeliyetçilik düzeyleri ile anne baba tutumları arasındaki ilişki* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Muğla Üniversitesi.
- Özada, A., ve Duyan, V. (2018). Ebeveyn-çocuk ilişkisi ve zorbalık. *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care*, 12(1), 49-55.
- Özer, N., ve Şad, S. N. (2021). Lise öğrencilerinde siber zorbalık, siber mağduriyet ve okul tükenmişliği.. *Milli Eğitim Dergisi*, 50(229), 393-417.
- Öztürk, A. (2023). Siber zorbalık karşısında bir kalkan: dijital ebeveynlik. *İçebakış*, (2).
- Özkal, U. Ü. (2011). Üniversite öğrencileri arasında zorbalık ve zorbalığın psikolojik sorunlarla ilişkisi [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Paltacı, B. M. (2024). Dijital dünyanın tehditler: siber zorbalık ve siber istismar. *Orta Doğu ve Orta Asya-Kafkaslar Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, 4(1), 56-62.
- Pew Research Center (2018, 27 Eylül). A majority of teens have experienced some form of cyberbullying. <https://www.pewresearch.org/internet/2018/09/27/a-majority-of-teens-have-experienced-some-form-of-cyberbullying/>
- Power, T. G. (2013). Parenting dimensions and styles: a brief history and recommendations for future research. *Childhood Obesity*, 9(s1), S-14.
- Rigby, K. (2002). *New perspectives on bullying*. London: Jessica Kingsley.
- Rodop, Ş., Yıldırım, S., Yıldız, P. D., ve Hanif, A. G. (2022). Üniversite öğrencilerinde siber zorbalık: başa çıkma stratejileri, değer yönelimleri ve akademik başarılarıyla ilişkileri. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 10(26), 97-116.

- Santrock, J. W. (2013). A. Güre (Ed.). ve E. Yılmaz (Çev.). *Çocuk Gelişimi* (14, 401) içinde. Nobel Yayınevi (2013).
- Seçer, Z., Sarı, H. ve Olcay, O. (2006). Anne tutumlarına göre okulöncesi dönemdeki çocukların ahlaki ve sosyal kural bilgilerinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (16), 539-557.
- Selkie, E. M., Kota, R., Chan, Y. F., ve Moreno, M. (2015). Cyberbullying, depression, and problem alcohol use in female college students: a multisite study. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 18(2), 79-86.
- Sivabalan, T. V., Zaki, R. A., ve Yuen, C. W. (2020). The prevalence of cyberbullying and its associated factors among young adolescents in Penang, Malaysia. *Journal of Health and Translational Medicine (JUMMEC)*, 202-211.
- Slonje, R., ve Smith, P. K. (2008). Cyberbullying: Another main type of bullying?. *Scandinavian Journal of Psychology*, 49(2), 147-154.
- Slonje, R., Smith, P. K. ve Frisen, A. (2012). Processes of cyberbullying, and feelings of remorse by bullies: A pilot study. *European Journal of Developmental Psychology*, 9(12), 244-259. <https://doi.org/10.1080/17405629.2011.643670>
- Slonje, R., Smith, P. K. ve Frisen, A. (2013). The nature of cyberbullying, and strategies for prevention. *Computers in Human Behavior*, 29(1), 26-39.
- Smith, P. K., ve Sharp, S. (Eds.). (1994). *School bullying: Insights and perspectives*. London: Routledge.
- Speirs Neumeister, K. L. (2004). Factors influencing the development of perfectionism in gifted college students. *Gifted Child Quarterly*, 48(4), 259-274.
- Şahin, Ö. F. (2018). 8. Sınıf öğrencilerinin algıladıkları anne baba tutumlarının matematik başarılarına etkisi [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Erciyes Üniversitesi.
- Taştekin, E., ve Bayhan, P. (2018). Ergenler arasındaki siber zorbalığın ve mağduriyetin incelenmesi. *Online Journal of Technology Addiction and Cyberbullying*, 5(2), 21-45.

- Tekin, M. (2022). Tıp fakültesi öğrencilerinin akademik mükemmeliyetçilik ve bilişsel esneklik düzeyleri. *Tıp Eğitimi Dünyası*, 21(65), 95-108.
- Thornton, A. J. V., Graham-Kevan, N. ve Archer, J. (2010). Adaptive and maladaptive traits as predictors of violent and nonviolent offending behavior in men and women. *Aggressive Behavior*, 36(3), 177-86.
- Totan, T. ve Yöndem, Z. D. (2007). Ergenlerde zorbalığın anne, baba ve akran ilişkileri açısından incelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, 8(2), 53-68.
- Tuğran, A. Z. ve Tuzgöl Dost, M. (2021). The relationship between parental attitudes, basic psychological needs, and bullying status in high school students. *Education and Science*, 47(209), 293-309.
- Tuncer, B. ve Voltan-Acar, N. (2006). Kaygı düzeyleri farklı üniversite hazırlık sınıfı öğrencilerinin mükemmeliyetçilik düzeylerinin incelenmesi. *Kriz Dergisi*, 14(2), 1-15.
- Uçar, Y. (2023). *Beliren yetişlikte mükemmeliyetçilik ve duygu düzenleme stratejilerinin sosyal görünüş kaygısı ile ilişkisinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ufuk Üniversitesi.
- Ün, M. D. (2018). *Üniversite sınavına hazırlanan öğrencilerde sınav kaygısı, mükemmeliyetçilik ve anne baba tutumu arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Üsküdar Üniversitesi.
- Vargün, G. E., ve Kızıltepe, R. (2023). Ergenlerde Sanal Zorbalık ile İlişkili Ailesel ve Bireysel Faktörler: Ebeveyn Tutumları ve Reaktif-proaktif Saldırganlık. *Türk J Child Adolesc Ment Health*, 30(2), 128-136.
- Vieth, A. Z., ve Trull, T. J. (1999). Family patterns of perfectionism: An examination of college students and their parents. *Journal of Personality Assessment*, 72(1), 49-67.
- Waasdorp, T. E. ve Bradshaw, C. P. (2014). The overlap between cyberbullying and traditional bullying. *Journal of Adolescent Health*, 56 (2015) 483-488.

- Walker, C., Sockman, B. R., ve Koehn, S. (2011). An Exploratory Study of Cyberbullying With Undergraduate University Students. *TechTrends* 55(2), 31-38.
- Wang J, Iannotti, R. J. ve Nansel, T. R. (2009). School bullying among adolescents in the United States: physical, verbal, relational, and cyber. *J. Adolesc. Health*, 45(4), 368–75.
- Watts, L. K., Wagner, J., Velasquez, B., ve Behrens, P. I. (2017). Cyberbullying in higher education: A literature review. *Computers in human behavior*, 69, 268-274.
- Wei, X., Cheung, H. N., Williams, J. M., ve Chan, S. W. Y. (2024). The role of perfectionism in bullying: A cross-gender and cultural network analysis. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 95, 101723.
- Whittaker, E., ve Kowalski, R. M. (2015). Cyberbullying via social media. *Journal of school violence*, 14(1), 11-29.
- Willard, N. (2004). An educator's guide to cyberbullying and cyberthreats. [viewed 6 Oct 2005, not found 29 Sep 2007] See <http://cyberbully.org/>
- Yaprak, B. (2007). *İlköğretim öğrencilerinin algıladıkları anne-baba tutumunun diskriminant analiziyle belirlenmesi ve benlik saygısı ile olan ilişkisinin değerlendirilmesi üzerine bir uygulama* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi.
- Ybarra, M. L., & Mitchell, K. J. (2004). Online aggressor/targets, aggressors, and targets: A comparison of associated youth characteristics. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 45(7), 1308–1316.
- <https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.2004.00328.x>
- Ybarra, M. L. ve Mitchell, K. J. (2004). Youth engaging in online harassment: associations with caregiver–child relationships, internet use, and personal characteristics. *Journal of Adolescence*, 27(3), 319–336.
- Yerger, W. ve Gehret, C. (2011). Understanding and dealing with bullying in schools. *The Educational Forum*, 75(4), 315-326.

- Yıldırım, B., ve Sarıçam, H. (2022). Beliren yetişkinlerin mükemmeliyetçilik ve psikolojik kırılganlık düzeylerinin incelenmesi. *Erciyes Akademi*, 36(1), 228-252.
- Yıldırım, A. F. ve Yazgan, Ç. Ü. (2022). Saldırganlığın Dijital Ortamda Yeniden Üretimi: Üniversite Öğrencilerinin Saldırganlık ve Siber Zorbalık/Mağduriyet Deneyimlerinin İncelenmesi . *TRT Akademi* , 7 (15) , 648-675 .
- Yılmaz, A. (2000). *Eşler arasında uyum ve çocuğun algıladığı anne-baba tutumu ile çocukların, ergenlerin ve gençlerin akademik başarıları ve benlik algıları arasındaki ilişkiler* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Zurcher, J. D., Holmgren, H. G., Coyne, S. M., Barlett, C. P. ve Yang, C. (2018). Parenting and cyberbullying across adolescence. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 21(5), 294-303.

EKLER

EK- 1. Bilgilendirilmiş Onam Formu

Sayın Katılımcı,

Bu çalışma Ufuk Üniversitesi Psikoloji bölümü yüksek lisans öğrencisi Burcu Gökberk tarafından Doç. Dr. Rahşan BALAMİR BEKTAŞ danışmanlığında Yüksek Lisans Bitirme Tezi olarak yürütülmektedir. Bu çalışmanın amacı; üniversite öğrencilerinde siber zorba veya siber mağdur olmanın algılanan ebeveyn tutumları ile arasındaki ilişkide mükemmeliyetçiliğin aracı rolünün tespit edilmesidir.

Bu çalışmaya katılım tamamen gönüllülük esasına dayalıdır. Katılımcıların 18-25 yaş aralığında olması ve üniversite öğrencisi olması katılım için yeterlidir. Araştırmaya katılmayı kabul ederseniz sizden yaklaşık 10 dakika sürecek bir anket doldurmanız beklenmektedir. Lütfen sorulara olması gerektiğini düşündüğünüz biçimde değil, sizin düşüncelerinizi tüm gerçekliği ile yansıtacak biçimde cevap veriniz. Samimi ve içtenlikle vereceğiniz cevaplar çalışmanın sağlığı açısından çok önemlidir.

Sizden anket üzerinde belirtilecek kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmeyecektir. Cevaplarınız sadece araştırmanın amacına uygun olarak bilimsel açıdan kullanılacak ve gizli tutulacaktır.

Bu çalışmaya katılmayı kabul edebilir veya reddedebilirsiniz ayrıca çalışmanın herhangi bir yerinde onayınızı çekme hakkına da sahipsiniz. Ancak formları sonuna kadar ve eksiksiz doldurmanız, bu araştırmanın geçerli olabilmesi için önem taşımaktadır.

Katılımınız ve ayırdığınız vakit için şimdiden teşekkür ederiz.

EK- 2. Demografik Bilgi Formu

Doğum Tarihiniz	
Cinsiyetiniz	☐ Kadın ☐ Erkek
Fakülteniz Nedir?	☐ Fen Edebiyat Fakültesi ☐ Eğitim Fakültesi ☐ Mühendislik Fakültesi ☐ Tıp Fakültesi ☐ Sağlık Bilimleri Fakültesi ☐ İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ☐ Hukuk Fakültesi ☐ Eczacılık Fakültesi ☐ Diğer:....
Bölümünüz Nedir?	
Kaçıncı Sınıfsınız?	☐ Hazırlık ☐ 1. Sınıf ☐ 2. Sınıf ☐ 3. Sınıf ☐ 4. Sınıf ☐ 5. Sınıf ☐ 6. Sınıf

EK- 3. Siber Zorbalık Ölçeği

Aşağıda günlük yaşamda internet ve cep telefonları üzerinde gençler arasında görülen bazı davranışlar yazılmıştır. Lütfen bu davranışları tek tek okuyunuz. Okuduğunuz davranışı son altı aylık dönemi düşünerek cevaplayınız. Eğer okuduğunuz davranışı “hiçbir zaman yapmam” diyorsanız “Hiçbir Zaman” yazısını işaretleyin. Okuduğunuz davranışı “bazen yaparım” diyorsanız “Bazen” yazısını işaretleyin. Okuduğunuz davranışı “çoğu zaman yaparım” diyorsanız “Çoğu Zaman” yazısını işaretleyin. Okuduğunuz davranışı “her zaman yaparım” diyorsanız “Her Zaman” yazısını işaretleyin.

1. İnternette başkasının adını kullanarak e-mail hesabı (MSN, Yahoo, Gmail, Mynet gibi) açarım.	Hiçbir Zaman	Bazen	Çoğu Zaman	Her Zaman
2 Facebook, Twitter gibi sitelerde başkalarının adını gizlice kullanarak hesap açarım.	Hiçbir Zaman	Bazen	Çoğu Zaman	Her Zaman
3 İnternette arkadaşlarımın ya da başka kişilerin kişisel bilgilerini kullanırım.	Hiçbir Zaman	Bazen	Çoğu Zaman	Her Zaman
4 İnternette başka kişilere virüslü mesaj (e-mail) gönderirim.	Hiçbir Zaman	Bazen	Çoğu Zaman	Her Zaman
5 Arkadaşlarımın şifrelerini onların haberi olmadan internette kullanırım.	Hiçbir Zaman	Bazen	Çoğu Zaman	Her Zaman
6 İnternette arkadaşlarımın şifrelerini kullanarak gizlice e-mail (MSN, Yahoo, Gmail, Mynet gibi) adreslerine girmeye çalışırım.	Hiçbir Zaman	Bazen	Çoğu Zaman	Her Zaman
7 İnternette arkadaşlarımın şifrelerini kullanarak gizlice onların oyunlarına girmeye çalışırım.	Hiçbir Zaman	Bazen	Çoğu Zaman	Her Zaman
8 İnternette başka kişilere onları tehdit eden mesajlar gönderirim.	Hiçbir Zaman	Bazen	Çoğu Zaman	Her Zaman
9 İnternette başka kişilere ya da arkadaşlarıma onların hoşlanmayacağı mesajlar gönderirim.	Hiçbir Zaman	Bazen	Çoğu Zaman	Her Zaman
10 İnternette başka kişilerin ya da arkadaşlarımın fotoğraflarını izinlerini almadan farklı sitelerde yayınlıyorum.	Hiçbir Zaman	Bazen	Çoğu Zaman	Her Zaman
11 İnternette başka kişilerin ya da arkadaşlarımın fotoğraflarını onların iznini almadan mesaj (e-mail) ile diğer kişilere gönderirim.	Hiçbir Zaman	Bazen	Çoğu Zaman	Her Zaman
12 İnternette başka kişilerle ya da	Hiçbir	Bazen	Çoğu	Her

arkadaşlarımla ilgili onların hoşlanmayacağı haberler yayınlıyorum.	Zaman		Zaman	Zaman
13 İnternette başka kişilerle ya da arkadaşlarımla ilgili gerçek olmayan söylentiler yayıyorum.	Hiçbir Zaman	Bazen	Çoğu Zaman	Her Zaman
14 İnternette başka kişilere ya da arkadaşlarıma hakaret eden mesajlar gönderirim.	Hiçbir Zaman	Bazen	Çoğu Zaman	Her Zaman
15 İnternette başka kişilerle ya da arkadaşlarımla alay ederim.	Hiçbir Zaman	Bazen	Çoğu Zaman	Her Zaman
16 İnternette arkadaşlarıma ya da başkalarına hoşlanmayacakları kötü isim ya da lakap takarım.	Hiçbir Zaman	Bazen	Çoğu Zaman	Her Zaman
17 Bir insanın yüzüne asla söyleyemeyeceğim şeyleri internette ya da cep telefonunda rahatlıkla söylerim.	Hiçbir Zaman	Bazen	Çoğu Zaman	Her Zaman
18 Cep telefonundan başka kişilere onları tehdit eden mesajlar gönderirim.	Hiçbir Zaman	Bazen	Çoğu Zaman	Her Zaman
19 Cep telefonundan başka kişilerin fotoğraflarını onların iznini almadan diğer kişilere gönderirim.	Hiçbir Zaman	Bazen	Çoğu Zaman	Her Zaman
20 Cep telefonundan başka kişilere onların hoşlanmayacağı mesajlar gönderirim.	Hiçbir Zaman	Bazen	Çoğu Zaman	Her Zaman
21 Cep telefonunu kullanarak başka kişilerle ilgili gerçek olmayan söylentiler yayıyorum.	Hiçbir Zaman	Bazen	Çoğu Zaman	Her Zaman
22 Cep telefonundan başka kişilere hakaret eden mesajlar gönderirim.	Hiçbir Zaman	Bazen	Çoğu Zaman	Her Zaman
23 Cep telefonunu kullanarak başka kişilerle alay ederim.	Hiçbir Zaman	Bazen	Çoğu Zaman	Her Zaman
24 Telefonla başkalarını arayarak onları rahatsız ederim.	Hiçbir Zaman	Bazen	Çoğu Zaman	Her Zaman

EK- 4. Siber Mağduriyet Ölçeği

Sevgili Gençler,

Aşağıda günlük yaşamda internet ve cep telefonları üzerinden gençlerin yaşayabildiği bazı davranışlar yazılmıştır. Lütfen bu davranışları tek tek okuyunuz. Bu yazılarda “bir başkası” ya da “başka kişiler” şeklinde tanımlanan kişi sizin arkadaşınız olabilir ya da o kişiyi hiç tanımıyor da olabilirsiniz. Eğer okuduğunuz davranış “bana hiçbir zaman yapılmadı” diyorsanız “Hayır” yazısını işaretleyin. Okuduğunuz davranış “bana daha önce yapıldı” diyorsanız “Evet” yazısını işaretleyin.

1. İnternette bir başkası benim adımlı kullanarak kendisine e-mail hesabı (MSN, Yahoo, Gmail, Mynet gibi) açtı.	Evet	Hayır
2. Facebook, Twitter gibi sitelerde bir başkası gizlice benim adımlı kullanarak hesap açtı.	Evet	Hayır
3. İnternette arkadaşlarım ya da başka kişiler benim kişisel bilgilerimi kullandı.	Evet	Hayır
4. İnternette arkadaşlarım ya da başka kişiler bana virüslü mesaj (e- mail) gönderdi.	Evet	Hayır
5. Arkadaşlarım ya da başka kişiler benim haberim olmadan internette benim şifrelerimi kullandı.	Evet	Hayır
6. Arkadaşlarım ya da başka kişiler internette benim şifrelerimi kullanarak gizlice e-mail (MSN, Yahoo, Gmail, Mynet gibi) adreslerime girmeye çalıştılar.	Evet	Hayır
7. İnternette şifrelerimi kullanarak gizlice oyunlarıma girmeye çalıştılar.	Evet	Hayır
8. İnternette beni tehdit ettiler.	Evet	Hayır
9. İnternette bana hoşlanmayacağım mesajlar gönderdiler.	Evet	Hayır
10. İnternette benim iznim olmadan bazı sitelerde fotoğraflarımı yayınladılar.	Evet	Hayır
11. İnternette fotoğraflarımı benim iznim olmadan mesaj (e-mail) ile diğer kişilere gönderdiler.	Evet	Hayır
12. İnternette benimle ilgili hoşuma gitmeyen haberler yayınladılar.	Evet	Hayır
13. İnternette benimle ilgili gerçek olmayan söylentiler yaydılar.	Evet	Hayır
14. İnternette bana hakaret eden mesajlar gönderdiler.	Evet	Hayır
15. İnternette benimle alay ettiler.	Evet	Hayır

16. İnternette bana kötü isim ya da lakap taktılar.	Evet	Hayır
17. Yüzüme karşı söylemedikleri şeyleri internette ya da cep telefonunda rahatlıkla bana söylediler.	Evet	Hayır
18. Cep telefonundan bana tehdit eden mesajlar gönderdiler.	Evet	Hayır
19. Cep telefonundan benim fotoğraflarımı diğer kişilere izinsiz gönderdiler.	Evet	Hayır
20. Cep telefonundan bana hoşuma gitmeyen mesajlar gönderdiler.	Evet	Hayır
21.Cep telefonunu kullanarak benimle ilgili gerçek olmayan söylentiler yaydılar.	Evet	Hayır
22. Cep telefonundan bana hakaret eden mesajlar gönderdiler.	Evet	Hayır
23. Cep telefonunu kullanarak benimle alay ettiler.	Evet	Hayır
24. Telefonla beni arayarak rahatsız ettiler.	Evet	Hayır

EK-5. Anne Baba Tutum Ölçeği

Sizden istenen, bu cümleleri okuyup bunların annenizin ya da babanızın sizi eğitirken genellikle benimsediği davranışlara ne derece benzediğini, onların tutumuna ne kadar uyduğunu düşünerek cevap kâğıdınızdaki seçeneklerden uygun bulduğunuzu işaretlemenizdir.

	HİÇ UYGUN DEĞİL	PEK UYGUN DEĞİL	BİRAZ UYGUN	ÇOK UYGUN	TAMAME N UYGUN
1.Bana her zaman güven duygusu vermiş ve beni sevdiğini hissettirmiştir.	1	2	3	4	5
2. Çok yönlü gelişmem için beni olanakları ölçüsünde desteklemiştir.	1	2	3	4	5
3. Her yaptığım işin olumlu yanlarını değil kusurlarını görmüş ve beni eleştirmiştir.	1	2	3	4	5
4.Her zaman başıma kötü bir şey gelecekmış gibi beni koruyup kollamaya çalışır.	1	2	3	4	5
5. Aramızdaki ilişki ona içimi açmaya cesaret edemeyeceğim kadar resmidir.	1	2	3	4	5
6.Arkadaşlarımı eve çağırmama izin verir, geldiklerinde onlara iyi davranırdı.	1	2	3	4	5
7.Elinden geldiği kadar, her konuda fikrimi almaya özen gösterir.	1	2	3	4	5
8.Çevremizdeki çocuklarla beni karşılaştırır, onların benden daha iyi olduklarını söylerdi	1	2	3	4	5
9.Bana hükmetmeye çalışır.	1	2	3	4	5

10.Bugün bile alışverişe çıkacağım zaman, kandırılacağımı düşünerek benimle gelmek ister.	1	2	3	4	5
11.Benden her zaman gücümün üstünde başarı beklemiştir.	1	2	3	4	5
12.Fiziksel ve duygusal olarak kendisine yakın olmak istediğim zaman soğuk ve itici davranırdı.	1	2	3	4	5
13.Sorunlarımı onunla rahatlıkla konuşabilirim.	1	2	3	4	5
14.Neden bazı şeyleri yapmam ya da yapmamam gerektiğini bana açıklar.	1	2	3	4	5
15.Birlikte olduğumuz zamanlar ilişkimiz çok arkadaşçadır.	1	2	3	4	5
16.Kendi istediği mesleği seçmem konusunda beni zorlamıştır.	1	2	3	4	5
17.Sevmediğim yemekleri, yarayacağı düşüncesiyle, zorla yedirirdi.	1	2	3	4	5
18.Sınavlarda hep üstün başarı göstermemi istemiştir.	1	2	3	4	5
19.Kendimi yönetebileceğim yaşlarda bile her gittiği yere beni de götürür, evde yalnız kalmamdan kaygılanır.	1	2	3	4	5
20.Evde bir konu tartışılırken görüşlerimi söylemem için beni teşvik eder.	1	2	3	4	5
21.Küçük yaşımdan itibaren ders çalışma ve okuma alışkanlığı kazanmam konusunda bana yardımcı olmuştur	1	2	3	4	5

22.Küçüklüğümde bana yeterince vakit ayırır; parka, sinemaya götürmeyi ihmal etmezdi.	1	2	3	4	5
23.Benim gibi bir evladı olduğu için kendini bahtsız hissettiğini sanıyorum.	1	2	3	4	5
24. Okulda başarılı olmam konusunda beni zorlar, kırık not aldığımda cezalandırırdı.	1	2	3	4	5
25. Beni kendi emellerine ulaşmak için bir araç olarak kullanırdı.	1	2	3	4	5
26.Beni daima yapabileceğimden fazlasını yapmaya zorlamıştır.	1	2	3	4	5
27.Paramı nerelere harcadığımı ayrıntılı bir biçimde denetler.	1	2	3	4	5
28. Her zaman, her işte kusursuz olmam gerektiği inancındadır.	1	2	3	4	5
29.Ona yakınlaşmak istediğimde daima bana sıcak bir biçimde karşılık verir.	1	2	3	4	5
30.Bana önemli ve değerli bir kişi olduğum inancını aşlamıştır.	1	2	3	4	5
31.Cinsellik konusunda karşılaştığım sorunları kendisine anlatmak istediğimde hep ilgisiz kalmıştır.	1	2	3	4	5
32.Benim iyiliğimi istediğini, benim için neyin iyi olduğunu ancak kendisinin bileceğini söyler.	1	2	3	4	5
33. Her zaman nerede olduğumu ve ne yaptığımı merak eder.	1	2	3	4	5
34. İyi bir iş	1	2	3	4	5

yaptığımda beni övmekten çok daha iyisini yapmam gerektiğini söyler.					
35.Cinsel konularda çok tutucu olduğu için onun yanında bu konulara ilgi gösteremem.	1	2	3	4	5
36. Aile ile ilgili kararlar alınırken benim de fikrimi öğrenmek ister.	1	2	3	4	5
37. Beni olduğum gibi kabul etmiştir.	1	2	3	4	5
38.Başkalarına benden daha çok önem verir ve onlara daha nazik davranır.	1	2	3	4	5
39. Günlük olaylar hakkında anlattıklarımı ilgi ile dinler ve bana açıklayıcı cevaplar verir.	1	2	3	4	5
40.Benimle genellikle sert bir tonda ve emrederek konuşur.	1	2	3	4	5

EK- 6. Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği

	Hiç Katılmıyorum						Tamamen Katılıyorum
1. Bir iş üzerinde çalıştığımda kusursuz olana kadar rahatlayamam.	1	2	3	4	5	6	7
2. Genelde kişileri, kolay pes ettikleri için eleştirmem.	1	2	3	4	5	6	7
3. Yakınlarımla başarılı olmaları gerekmez.	1	2	3	4	5	6	7
4. En iyisinden aşağısına razı oldukları için arkadaşlarımı nadiren eleştiririm.	1	2	3	4	5	6	7
5. Başkalarının benden beklentilerini karşılamakta güçlük çekerim.	1	2	3	4	5	6	7
6. Amaçlarımdan bir tanesi yaptığım her işte mükemmel olmaktır.	1	2	3	4	5	6	7
7. Başkalarının yaptığı her şey en iyi kalitede olmalıdır.	1	2	3	4	5	6	7
8. İşlerimde asla mükemmelliği hedeflemem.	1	2	3	4	5	6	7
9. Çevremdekiler benim de hata yapabileceğimi kolaylıkla kabullenirler.	1	2	3	4	5	6	7
10. Bir yakınımın yapabileceğinin en iyisini yapmamış olmasını önemli görmem.	1	2	3	4	5	6	7
11. Bir işi ne kadar iyi yaparsam çevremdekiler daha da iyisini yapmamı beklerler.	1	2	3	4	5	6	7
12. Nadiren mükemmel olma ihtiyacı duyarım.	1	2	3	4	5	6	7
13. Yaptığım bir şey kusursuz değilse çevremdekiler tarafından yetersiz bulunur.	1	2	3	4	5	6	7
14. Olabildiğim kadar mükemmel olmaya çalışırım.	1	2	3	4	5	6	7
15. Giriştiğim her işte mükemmel olmam çok önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7

16. Benim için önemli olan insanlardan beklentilerim yüksektir.	1	2	3	4	5	6	7
17. Yaptığım her işte en iyi olmaya çalışırım.	1	2	3	4	5	6	7
18. Çevremdekiler yaptığım her şeyde başarılı olmamı beklerler.	1	2	3	4	5	6	7
19. Çevremdeki insanlar için çok yüksek standartlarım yoktur.	1	2	3	4	5	6	7
20. Kendim için mükemmelden daha azını kabul edemem.	1	2	3	4	5	6	7
21. Her konuda üstün başarı göstermesem de başkaları benden hoşlanacaktır.	1	2	3	4	5	6	7
22. Kendilerini geliştirmek için uğraşmayan kişilerle ilgilenmem.	1	2	3	4	5	6	7
23. Yaptığım iste hata bulmak beni huzursuz eder.	1	2	3	4	5	6	7
24. Arkadaşlarımdan çok şey beklemem.	1	2	3	4	5	6	7
25. Başarı, başkalarını memnun etmek için daha da çok çalışmam gerektiği anlamına gelir.	1	2	3	4	5	6	7
26. Birisinden bir şey yapmasını istersem, işin yapılmasını beklerim.	1	2	3	4	5	6	7
27. Yakınlarımla hata yapmasını görmeye tahammül edemem.	1	2	3	4	5	6	7
28. Hedeflerimi belirlemede mükemmeliyetçiyimdir.	1	2	3	4	5	6	7
29. Değer verdiğim insanlar beni hiç bir zaman hayal kırıklığına uğratmamalıdır.	1	2	3	4	5	6	7
30. Başarısız olduğum zaman bile başkaları yeterli olduğumu düşünürler.	1	2	3	4	5	6	7
31. Başkalarının benden çok şey beklediğini düşünüyorum.	1	2	3	4	5	6	7
32. Her zaman yapabileceğimin en iyisini yapmaya çalışmalıyım.	1	2	3	4	5	6	7

33. Bana göstermeseler bile, hata yaptığım zaman diğer insanlar çok bozulurlar.	1	2	3	4	5	6	7
34. Yaptığım her şeyde en iyi olmak zorunda değilim.	1	2	3	4	5	6	7
35. Ailem benden mükemmel olmamı bekler.	1	2	3	4	5	6	7
36. Kendim için yüksek hedeflerim yoktur.	1	2	3	4	5	6	7
37. Annem ve babam nadiren hayatımın her alanında en başarılı olmamı beklerler.	1	2	3	4	5	6	7
38. Sıradan insanlara saygı duyarım.	1	2	3	4	5	6	7
39. İnsanlar benden mükemmelden aşağısını kabul etmezler.	1	2	3	4	5	6	7
40. Kendim için yüksek standartlar koyarım.	1	2	3	4	5	6	7
41. İnsanlar benden verebileceğimden fazlasını beklerler.	1	2	3	4	5	6	7
42. Okulda veya işte her zaman başarılı olmalıyım.	1	2	3	4	5	6	7
43. Bir arkadaşımın elinden gelenin en iyisini yapmaya çalışmaması benim için önemli değildir.	1	2	3	4	5	6	7
44. Hata yapsam bile, etrafımdaki insanlar yeterli ve becerikli olduğumu düşünürler.	1	2	3	4	5	6	7
45. Başkalarının yaptığı her şeyde üstün başarı göstermelerini nadiren beklerim.	1	2	3	4	5	6	7

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Burcu GÖKBERK

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Çankaya Üniversitesi, 2015-2020

Yüksek Lisans Öğrenimi : Ufuk Üniversitesi Psikoloji Tezli Yüksek
Lisans Program

Bildiği Yabancı Diller

İngilizce

Tarih : 18.04.2025